

శ్రీమంత్రి డాక్టరు రంగం నారాయణ శాస్త్రి
పరిశ్రమ పుష్కరము కృతము లున్నవి.

క. ల. శాస్త్రి

4-11-1949

శ్రీ

అలమేలుమంగాపరిణయము

(పద్యకావ్యము)

మ హా క వి

శ్రీ తూము రామచంద్రావనీపాలప్రణీతము

ప రి ప క్త

శిరోమణి ఆంధ్రబిల్వణ

కప్పగంతుల లక్ష్మణ శాస్త్రి

తెలుగు పండితుడు.

సిటి కళాశాల

హైదరాబాద్-ద.

ప్రకాశకుడు

తూము రామకృష్ణారెడ్డి దేశములు

మానాజిపేట

మహబూబనగరము జి.

1949

గ్రంథపరికరములు:

తూము రామకృష్ణాన్ని దేశమున ;

మానవత్వ పేరు .

తౌలిపలుకు

ఈగ్రంథమును రచించినమహాకవి మహాబూబునగరమండలము లోని మానాజిపేటరాజులలో మేటి. ఇతఁడు సంస్కృతాంధ్రపాఠోధిదక్షుని యీ కావ్యమృతమును వెలువరించెను. ఈకావ్యముఁ జదువఁ జనువ సహృదయులకుఁ బరమాష్టదము జనించును. ఈ కృతిదర్పణమునఁ గవీంద్రునిపాండితీరస్మితలు గోచరించును.

ఈతఁడు తూమువంశసంజాతఁడు షష్ఠపాలసగోతుఁడు. ఈ వంశములోని రాజులు యోగులు, బ్రహ్మతీర్థద్యాపారంగతులు, పండితు లై యున్నారని యిప్పటికిని బహుశక్తిగ్రామవాసులు చెప్పికొనుచుందురు. ఈ గ్రంథకర్త పండితకవీంద్రుఁడై పండితకవుల కనేకుల కాశ్రయ మిచ్చెను. ఇతఁడు శ్రీరామభక్తాగ్రేసరుఁడు. శ్రీరాముఁ డీతనికిఁ గలలోఁ గాన్పించి యీ గ్రంథరచన కాజ్ఞ నిచ్చె నని కవి గ్రంథాదినిఁ జెప్పికొనినాఁడు. శ్రీరామచంద్రకరుణాకటాక్షలబ్ధక పితృధురంధరుఁడై యీతఁడుపోతనా మాత్యుని బోలి తనకావ్యమును శ్రీరామున కంకిత మొసర్చి ధన్యుడయ్యెను. ఇందు లక్ష్మీవేంకటేశ్వరులప్రణయకలహము మొదలు అలమేలు మంగాపరిణయమువఱకు వర్ణింపఁబడినది. ఈగ్రంథకర్త మతియు నీతియు కలగా రగురామమ్మగారు భాగవతోత్తములై శ్రీరంగాదిపుణ్యాక్షేపీ ములు సేవించి వచ్చి తమస్వగ్రామముకడనే యంజనగిరి యను చిన్ని గుట్టపై శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామియాలయాము నిర్మించి స్వామినిఁ బ్రతిష్ఠించిరి.

ఉక్కలశ్రీరంగాచార్యులు గ్రంథకర్తకు గురువు. వారికిఁ దన సంస్కృతాంధ్రము లభ్యసించి వారితోఁబాటుచేసికావ్యమును విరచింపఁడు. కావ్యము మిగులఁ బ్రౌఢమై లిని విలసిల్లుచుఁ బ్రసాదసమహాకావ్యములను దలపించుచున్నది. ప్రతిపద్యము భక్తిరసభరిత మై యున్నది. ఉదాహరణ స్తమయాదివర్ణనములు చదువునపుడు కవికిల్పవానెపుణి యచ్చునువు

గొల్పును. శ్లేషాఽద్యలఽకారములు పెక్కుతావుల గోచరించును. పండితైక భేద్యము లగుఁగుట్టము లిందుఁ జాల విలసిల్లినవి. వర్ణనాంశములు, కల్పనలు మనోహరములుగ నున్నవి. కవితాధార గంగాప్రవాహమువలె విరాజిల్లి యర్థపుష్టి వీడనిపదజాలముతో బంధుర మై నిరర్థకపదరహిత మై విరాజిల్లిన దీపవిత్రకావ్యము. పెద్దన, బట్టుమూర్తి, శ్రీనాథాదులపోకడ లిక్కావ్యమునఁ బెక్కుతావుల గోచరించును.

మచ్చునకు “చని చని కాంచె ముందట మసారమణీరమణీయ కాంతియున్.”

“కలకంఠనికరసత్కల కంఠరావముల్

కలకంఠి యొనరించు గాన మేమొ”.

“స్తంభేరమస్తనంధయగండకంఢూతి

హరణనఖాగ్రహరవృక్షగణము”

“అలరె వసంత మంతట లతాంతశిలీముఖకుంతజాలకో

త్కలితవనాంత కాంతపరికల్పితకుంజనిశాంత కాముకీ

లలితరతాంతఘర్మసలిలవ్రజసంతతవారణోజ్జ్వల

నల్లలయసమీరకీరపికమాధుక రాదివిహారహృద్యమై”

“చరమసర్వంసహాధరశిఖాగ్రంబునఁ

బుష్పితకింశుకభూజ మనఁగ”

“ప్రాచీదిశాంగనాభాసురహస్తాబ్జ

కలితమాక్తికకందుకం బనంగ”

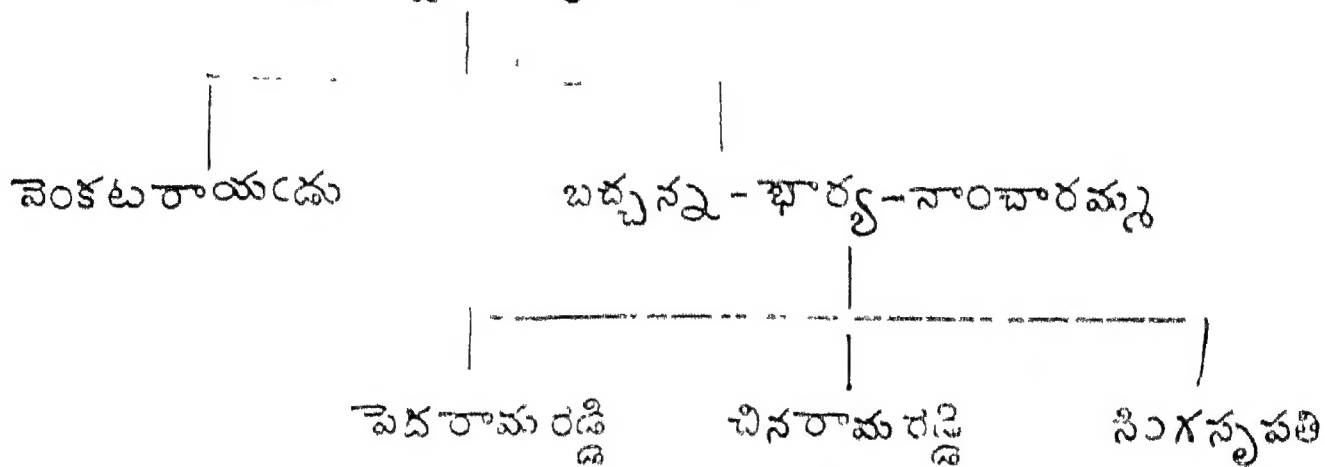
ఈమున్నగువర్ణనాభాగములు పరిశీలించునహృదయుల కిది ప్రాధబంధ మనియుఁ గల్పనాచాతురీబంధుర మనియుఁ దోపక మానదు. కవిత సలక్షణ మై నిర్దుష్ట మై యలరారినది.

కీ. శ. ౧౯వ శతాబ్ది తొలిభాగములోనివాఁడును, ఆసస్స) జాహీనవాబుల ప్రధానమంత్రిగాను నుండిన రాజాచందూలాల్ ఈకవి ప్రతిష్ఠించినవెంకటేశ్వరస్వామికి షహపురము అనుగ్రామమును అగ్రహారము గా నీతనివేర నిచ్చినట్లు భూదానపత్రము లెల్పుచున్నది. ఇది యితనికాలమున కాధారము. ఇతఁడు పరమోదారగుణోపేతుఁడు, పరయోగి, భాగవతోత్తముఁడు, పండితకవి, యని యిప్పటికిని బ్రఖ్యాతి గలదు.

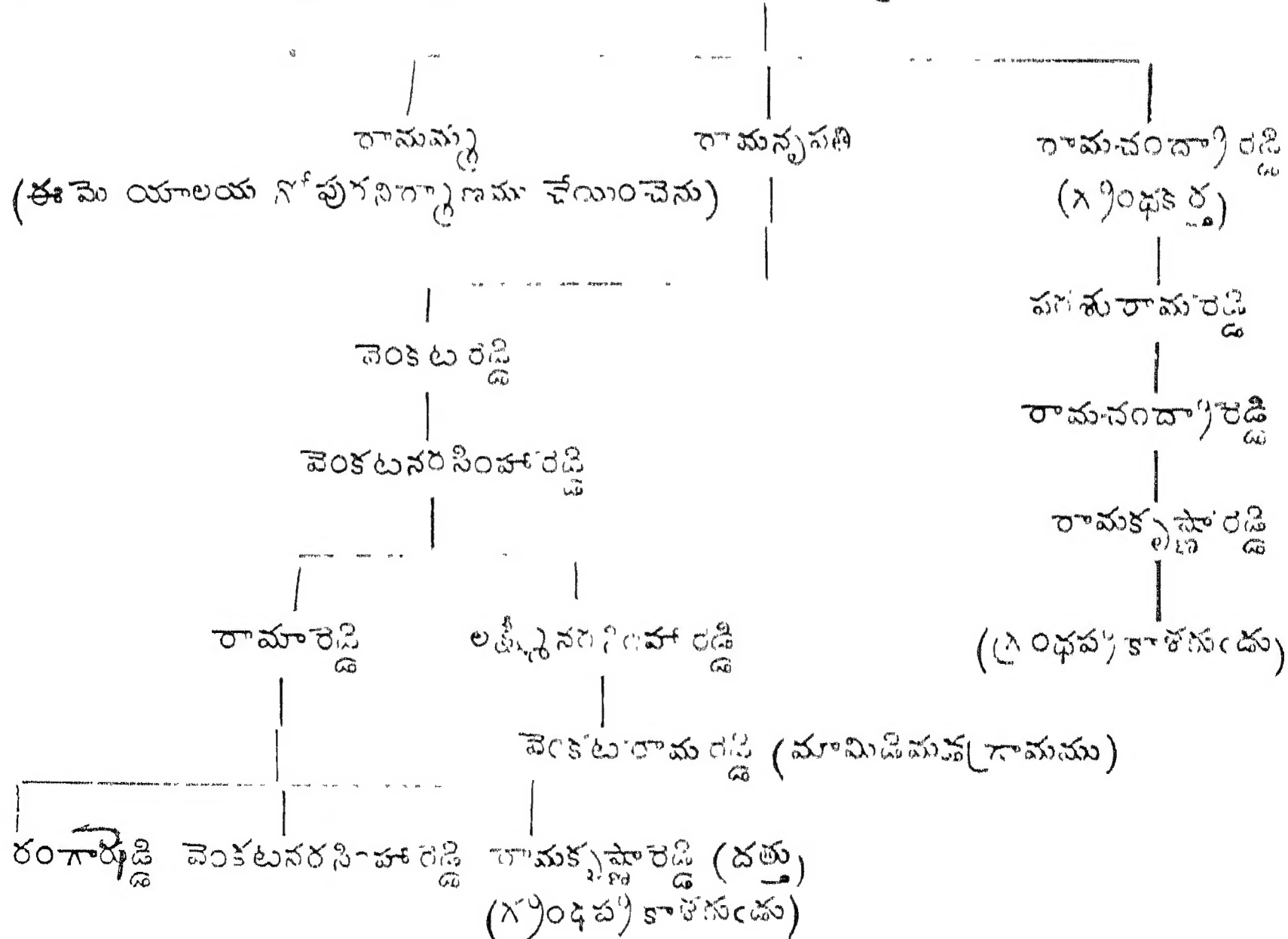
ఈకవికి మనుమడు శ్రీరామచంద్రారెడ్డి తనకు సంతతి లేనందున గ్రంథకర్తసోదరునిసంతతిలోనివాఁడగు శ్రీరామకృష్ణారెడ్డిని దత్తపుత్రునిగా స్వీకరించి తనరాజ్యమున కధిపతిగాఁ జేసెను. ఈదత్తపుత్రుఁ డీగ్రంథమునకుఁ బ్రకాశకుఁడు.

గ్రంథకర్త వంశ వృక్షము

అయ్యపురెడ్డి - భార్య - జానమ్మ

(వెదిరె హనుమంతరెడ్డి పాపమ్మల కూతుగు) భార్య - సంజమ్మ

ఈపవిత్రమహాకావ్యమును శ్రీరామకృష్ణారెడ్డిగారు నాకడకుఁ
దెచ్చి దీనిని సవరించి యచ్చు వేయింపుఁ డని నన్ను గోరిరి. ఈగ్రంథ
మామూలాగ్రియు తాళపత్రములలో వ్రాయఁ బడి యుండెను. అచ్చ
టచ్చటఁ దాళపత్రములు శిథిలము లై యుండెను. వ్రాతలోఁ గూడఁ
జాల తప్పు లుండెను. అస్ఫుటము లై న యక్షరములతోఁ గూడినయీ
కావ్యమును జాగ్రత్తతోఁ బరిశీలించి పరిష్కరించి ముద్రణమున కిచ్చితిని.
తెలంగాణములో నొకశతాబ్దికిఁ బూర్వ మవతరించిన యీ యుత్కృష్ట
కావ్యమును బ్రకటింపఁ జేసి శ్రీరామకృష్ణారెడ్డిగారు తమపూర్వుల కీర్తిని
దేశగౌరవమును బ్రకటించిన ధన్యజీవులు. ఆంధ్రులకృతజ్ఞతకుఁ బాత్రులు.

చ॥ కవికులతల్లజుండు తెలఁగఁగాణము నేలినరామచంద్రభూ
ధవుఁ డసమానమోక్షఫలదం బగుకావ్యపుపంట నిచ్చె; ద
త్ప్రవిమలభాగధేయము నపారముగా నిఖిలాంధ్రలోక స
త్కవులకు బంచినట్టినముదారునిపున్నెము నెన్న శకృమే?

—కప్పగంతుల అక్షణశాస్త్రి.

ప్రథమాఽశ్వాసము

ఇష్ట దేవ తాస్తుతి.

- శా॥ శ్రీమద్భూమితనూభవాకుచలసత్సిందూరపంకాంకితో
ద్దామస్థితభుజాంతరుండు, రవిసంతానాద్భిరాకానుధా
ధాముగ, డుజ్జ్వలసుందరుండు, సతభక్తవ్రాతమంగారు, హా
రామక్షాఽధిపుఁ డస్మదీస్సితములఁ రంజిల్లుఁగా నీవుతఁ. ౧.
- చ॥ తనకు విభుండు రామనసుధాధవుఁ డొంట నీజం బటంచు నా
యసఘునిదోఁపితాపము దిగంతములఁ వెలయించుకోర్కెచేఁ
గనకమహీధ్రచాపుఘనకాక్మకభంగ మొసర్పఁ జాలురా
ట్టసయు వరింతు సం చనిసధాదుణిశస్యసి ముమ్ముఁ బోవుతన్. ౨.
- ఉ॥ అన్న దశాఽస్యః సూర్పుటసే నై జనకాఽష్ట నేపంబుఁ జీసి య
త్యున్నతిఁ గాన కేగునపు డుజ్జ్వలపాదుక లాశ్రయించి తా
మన్నసతో సపర్యలు పపంబునవృత్తినిఁ జేయుచున్న శాం
తు న్నతభక్తరక్షణరతున భరతు న్నిగతంబుఁ గొల్చెదఁ. ౩.
- శా॥ శ్రీరామాఽనుజమండలాంచితకరశ్రీశాలిఁ, గీర్తిచ్ఛటా
స్ఫారోదంచితలక్షణుఁ, దరణివంశహోదిసిరాట్కరిన్,
శ్రీరామాఽనుజమండలాఽశ్రయలసచ్ఛృంగారగాత్రోజ్జ్వలుఁ,
శ్రీరామానుజఁ డై సలహ్మణుని నే నేవింతు సశ్రాంతముఁ. ౪.

మ॥ అవణోదగ్రమహోగ్రవిగ్రహనిరవ్లానాటవీవిస్ఫుర
 ద్దవనై శ్వాసరసన్నిభండు, నతసంతానై కసంతాసభూ
 భవసంకాశుడు, రామచంద్రపదసద్భక్తిప్రమోదాంతరం
 గవిలాసుం డగులక్ష్మణావరజు సుజ్ఞానాంబుధిఁ గొల్చెదన్.

సీ॥ కనుతెప్ప వేసినంతనె కంధి లంఘించి,
 నిన్ను గాంచి సువార్త విన్నవించె;
 ఘనబలాద్ధత్యసంకలితుఁ డౌసుగ్రీవు
 తోడ సఖ్యము నొనఁ గూడఁ జేసె;
 బాకాభియాతిజిద్భీకరశక్తివీ
 డితుఁ డై సతమ్ముని బ్రతుకఁ జేసె,
 సాంపరామోదగ్రశర్వరీచరకోటిఁ
 బెనుముష్టికోటులఁ బీచ మణఁచె;

తే॥గీ॥ ననుచు శ్రీరామభూమింద్రుఁ డవనిజాత
 తోడఁ బెప్పఁగ విసుచు సంతోషి యైస
 యమితమతిమంతు, ఘనశాంతు, సతికృతాంతు,
 సమలగుణవంతు, హనుమంతు సభినుతింతు.

కం॥ సుగ్రీవుడు, దళితారిచ
 మూగ్రీవుడు, రావణాదిమూర్ఖాకృద్ధ్వా
 సగ్రీవుడు, శ్రీరామై
 కగ్రీవుడు మమ్ముఁ బ్రోచుఁ గారుణ్యమునన్.

కం॥ భీషణనై రిచమూవి
 ద్వేషణు, హితబంధుమిత్రబృందావన సం

తోషణుఁ, ద్రయ్యంతార్థా

స్వేషణు గుణకలితహృద్విభీషణుఁ గొలుసున్.

౫.

మ॥ దురితోదగ్రనిశాఽటకోటితుషనిహృత్కుగ్రజింఝానిల
ద్వరశౌర్యోన్నతశౌర్యధుర్యుఁడు, లసద్వాలాగ్రవిక్షేపదు
ర్భరపాతోడుచయుండు, రామపదసద్భక్తిప్రమోదుండు, నౌ
హరివాహిన్యధిరాజు నంగదుని నే నానక్తితోఁ గొల్చెదన్.

౬.

మ॥ ఘనసంఘన్న కుహూనిశోపమలసద్గాత్రుండు, శ్వేతాట్టహా
సనిశాఽటాధిపకామినీనికరభాస్వద్రూఢానిర్భేదనుం,
డినవంశార్ణవసోమరామచరణాజ్ఞేందిరిరప్రాయుఁ, డ
య్యసఘప్రాభవుఁ డచ్చభల్లపతి మా కైశ్వర్యమిచ్చున్ గృపన్. ౧౦

మ॥ తనఘాలాక్షిబృహన్మరీచిమహితద్రాఘిష్ఠకీలాఽఽలిచే
తను భక్తవ్రజకిల్బిషేఘమును నిర్దగ్ధంబుఁ గావించి పా
వనులన్ జేసినకీర్తిఘాతకలనన్ వర్షంబు వ్యాపించెనో
యన దేహద్యుతిమించుశంకరుఁడు మా కైశ్వర్యమిచ్చున్ గృపన్. ౧౧

సీ॥ ఏమాత హైమాద్రిజామాతసామేన
సామేన లియ్య మై సంతసించె;
నేకాంత విభునిచే నేకాంత మగుమంత్ర
మంత్రార్థసారభూమంబుఁ దెలిసె;
నేతల్లి మహితసాధ్వీతల్లజం బని
సర్వసర్వంసహస్తవముఁ గాంచె;
నేరామ సుమనోమనోరాము శ్రీరాము
సన్నామ మేప్రోద్దు సన్నుతించె;

తే॥గీ॥ నీదృశామలగుణగేయ, మృడునిజాయ,
మహితమేచకరుచికాయ, మాసహాయ,
దళితరిపుమాయ, సతకల్పతరునికాయ,
సర్వమంగళ మాకు నైశ్వర్య మొసఁగు. ౧౨.

ఉ॥ ఎన్నఁడు లేనివిత యిది యే మొకొ శౌరికి నాభిపద్మమం
దున్నతిఁ జిన్ని బొలుఁ డొకఁ డుద్భవ మందెను, వీనిఁ జూచినన్
గన్నులపండు వయ్యె నని కాండజవాసిని గారవింపఁగా
సన్నతి కెక్కుకర్బురపించునుఁ గొల్చెద నిష్టసిద్ధికై. ౧౩.

ఉ॥ నేమముతోడఁ గొల్చెద వినిర్మలవిగ్రహనిర్జితాబ్ధిరు
ట్నామజ, సామజారి, సురసాలకిసాల, విశాలచంద్రికా,
హైమనగేంద్ర, చంద్ర, శర, హార, సరీసృపరాజ, సీర వా
గ్భామను మత్కవిత్వము విభాసుర మొందఁగఁ జేయ నిత్యమున్. ౧౪.

చ॥ జనకభుజద్వయాగ్రములఁ జక్కఁగ నిల్చి తదుత్తమాంగమగ
దునఁ గలవాహినీవిమలతోయములన్ దసనీడఁ గాంచి నా
యనుజును మీఁదఁ బెట్టుకొనె నప్ప యటంచును దల్లితోడఁ బె
ప్పిన నగి బుజ్జగింపఁగను బ్రేమఁ జెలంగుగణేశుఁ గొల్చెదన్. ౧౫.

గురుస్తుతి.

ఉ॥ శ్రీమహితేశపాదశరసీగుహభక్తుఁడు శేషయాఽద్యుఁడున్
రామషడక్షరీమనుపరాయణధుగ్యునిఁ జేసి మిక్కిలిన్,
ప్రేమఁ గవిత్వమున్ భువినిఁ బెద్దలు మెచ్చ రచింపఁ జేసి న
న్నామహాసీయమూర్తికిని సంజలి మోడ్చెద నిష్టసిద్ధికై. ౧౬.

సుకవి స్తుతి.

సీ॥ రాజితాఽదిమకావ్యరచనావిలాసభా
 సురుఁ డైనప్రాచేతసుని నుతించి,
 భారతాఽన్నాఽదిపౌరాణకల్పనా
 సురుచిరుఁ డైనవ్యాసునిఁ దలంచి,
 వేదాంతశాస్త్రసంవేది ఘంటాఽంశసం
 జాతు దేశికవర్యు సరసు నెంచి,
 లాలితనాటకాలంకారనైపుణ్య
 ఘనుఁ డైనకాళిదాసునకు మొక్కి,

తే॥గీ॥ శబ్దశాసన, శ్రీనాథ, శంభుదాస,
 సోమ, భాస్కర, తిక్కనసోమయాజి
 ముఖ్యసుకవీశసంతానములకు మోద
 మొదవ సంజలీఁ గావించి మదిఁ దలంచి,

౧౭.

కుకవి నింద.

క॥ దుర్దమకవితానిపుణక
 పద్మలఁ బొడఁ గాంచి పిదపఁ బయవరసను బా
 దద్దురనిభకుకవుల కల
 గర్దప్రాయము మదీయకావ్యము చూడఁ.

౧౮.

వ. ఇ ట్లస్మదీయాభీష్టదేవతావందనంబును, బుర్రాతనకవిస్తోత్రంబును,
 దుష్కవినిరాకరణంబునుఁ గావించి యమందాఽనందసందోహకందళిత
 బంధబంధురం బగునొక్కమహాప్రబంధంబు రచియింపం బూని యేతన్మృతి

కన్యకాలలామంబునకు నర్హపురుషోత్తమాన్వేషణంబుఁ గావించి పొడఁ
గానక క్షణోన్మిలితాక్షియుగళుండ నై కూర్కుఁ గని యున్నసమ
యంబున.

౧౯.

భగవత్సాక్షాత్కారము.

స॥ తనగాత్రధారాశధారాధరముచెంతఁ

దటిదంకురచ్చాయతరుణి మెఱయఁ;

దనభుజార్గళకల్పతరువేష్ట్యమాన స

ద్వల్లీవిధంబు కోదండ మమరఁ;

దనయుత్తమాంగమందున నగాగ్రోదయ

మహితాబ్జహితుభాతి మళాళి దసరఁ;

దనదివ్యముఖమహోత్పలవైరిఁ జంద్రికాఽఽ

వళిరీతిఁ జిటునవ్వు గులుకు చుండ,

తే॥గీ॥ మణిగణోజ్జ్వలకేయూరమకరకుండ

లాఽదిభూషణభూషితుఁ డైనరాజ

ముఖ్యుఁ డొక్కఁడు వేంచేసి మోద మెసఁగ

నెదుట నిలుచుండి కృపతోడ నిట్టు లనియె.

౨౦.

కం॥ స్థిరముగ నలమేల్కంగా

పరిణయము రచించి మాకు భాసురభక్తి,

జరణముల సమర్పించిన

నురుతరబహుభాగ్యసుఖము లొదవును నీకున్.

౨౧.

తే॥గీ॥ అనుచు నాసతి యిచ్చినయంతలోన

ధనము దొరికిననిలు పేదమనుజుకరణి

నలరి సీతాసమేతుఁ డయ్యసఘుఁ డౌటఁ

దెలిసి నుతియింపఁగా నేను దలఁచి యపుడు.

౨౨.

దండకము.

శ్రీమత్సుధాఽంభోధికన్యాఽంశసంజాతసీతాసతీదివ్యచేతస్సరోజాతమితా! మహోద్దండచండోద్యదంహంకదంబప్రవల్లీలవిత్రా! సుమిత్రాతనూజాఽదిన ద్భాతృవాత్సల్యసౌశీల్యనిత్యాభిరామా! రమాకామినీనాథ! తారేయభల్లూకరాడంజనానందనాఽద్యేకకీశాధిరాజస్యసంస్తూయమాసప్రతాపోజ్జ్వలద్ధీర్ఘబాహుఽర్గళాత్యంతధామా! హిమాహార్యపుత్రీనరాత్యంతనైర్మల్యజాప్యనామా! హయగ్రీవరక్షశ్చరాధ్యక్షదుర్వారకాఠిన్యశారీరసంహారపాతీనరాజాత్సువతారా! లసత్ప్రీతవారాశిమగ్నస్థిరాధారణోద్ధారణౌరేయఢౌల్యాధిరాజావతారా! క్షమామోషిదక్షిణకక్షాంతచామీకరాక్షామ్భుతాఖర్వగర్వాపహరోన్నతస్తబ్ధరోమావతారా! క్షితిన్యమపాతశసంవాసకృచ్ఛేతసత్రాసదోర్వీర్యదుర్ధర్షహైరణ్యవక్షుంకవాటచ్చిదాఽరంభగంధీరఘంభస్నఖివాతదీప్యన్నప్రహర్యక్షదివ్యానతారా! స్ఫురత్స్పర్శిణిజ్జ్వలండలాంతైకిపుణ్యకృతభ్రాజతోదారదానాతివిఖ్యాతవైరోచనిద్యోతమాన్యోత్తమాంగానుషంగానురంజస్త్పణీమంజుమంజీరసంజాత సంరావమోగీంద్ర హృత్స్పన్దనంతోభిపాచాబ్జకుబ్జావతారా! సదాఽమందబందీగృతోదగ్రపిలస్త్యసాహస్రబాహుబాల్లసతాకర్తవీర్యాద్భుసచ్ఛేదనాత్యంతధారాఘ్నిఘంరాసముత్తుంగజ్వంభత్కుఠాఠోజ్జ్వలజ్జామదగ్నశిస్వహాపానతారా! స్తద్దహవణిఘోహణోద్యుష్టదిక్పాలవిద్రావణాక్షుద్రనిర్నిద్రగోదోల్లసద్రాపణకుంతకంఠాఽవళీలుంతనోద్దామరామావతారా! సృశంసాపత్రంసాతిహింసాఠిరంసాప్రశంసాఽంసకంసాఽదిదుర్వంశవంశాటవీచావకీలాకరాళాయమానానుజానూససాహాయ్యభేలస్మహోత్తాలతాలాంకముఖ్యానతారా! త్రిపుండ్రామసాధ్వీప్రతాప్యప్రవి

ధ్వంసనాజస్రరాధ్ధాంతబుద్ధావతారా! కలిప్రేరితాఘాఘకర్మవ్రజోపేతదుర్తా
 నుషాధీశశుష్కావళీతూలజంఘాసమీరత్కసత్కల్కిభవ్యావతారా! మన
 స్సంభవానేకకోటీభ్రమానూసలావణ్యసమ్మోహనాఽకారలోకైకవీరా! మ
 ణిస్సారకోటీరకేయూరహారా! సువర్ణాద్రిధీరా! బుధాళిందమందార! శ్రీరా
 మచంద్రా! మదీయాపదుర్వీధరవ్రాతదేవేంద్ర! సత్కర్తిసాంద్రా! నమస్తే;
 నమస్తే, నమస్తే; నమః.

౨౩.

కం॥ ఆచంద్రార్కస్థాయిగ

నీచంచద్గ్రంథ మెసఁగ నిసకులనాథా!

ప్రాచేతసుఁ డొనరించిన

నీచరితముకరణిఁ బోవు నిశ్చలకృపతో.

౨౪.

మ॥ అని యీరీతి నుతించినంతనె కృపాఽఽయతైకచిత్తంబుతో

ఘనగర్జాఽఽయితబంధురధ్వనుల నుత్కంఠండు నై సాదరం

బున నాచంద్రదినేంద్రతారకముగా మోదంబుతో నీకృతి

దనరణ్ బ్రోచెద నంచుఁ బల్కి యతఁడంతర్ధానుఁడై నంతట.

౨౫.

వ॥ జాగరూకుండనై లేచి నిలుచుండి యమందాఽసందబా ష్పాం

బుధారాసందోహదిగ్ధగాత్రుండ నై మదీతూఽస్తవిద్వద్భృంసంబునను నేత

త్వప్నప్రభావంబు వివరించిన వార లత్యంతపంతుష్టాంతరంగులై యి

ట్లనిరి.

౨౬.

కవివంశావతరణము.

ఉ॥ నీమహనీయపూర్వకృతనిర్మలపుణ్యవిశేష మెట్టిదో?

యే మని చెప్ప వచ్చు జగదీశ్వరుఁ డెఁగఘరాముదగ్గనం

బీమహి నీకుఁ గల్గె నిఁక నేమిటఁ దక్కువ? కావ్య మిప్పుడే
ప్రేమ రచింపు శ్రేయము లభించు"న టన్నది భాగ్యమే కదా! ౨౭.

చ॥ వినుము నరేంద్రచంద్ర! మును విక్రమధుర్యులు మీకులంబునన్
ఘనతరకీర్తి సంపదలు గల్గి ధరావలయంబు నేలుచున్
వినయము మీఱ దేవగణవిప్రపదాంబుజభక్తియుక్తు లై
యనితరభోగభాగ్యమహిమాఽభ్యు లనంగఁ జెలంగి రిద్ధరన్. ౨౮.

తే॥గీ॥ కాన భవదీయసంతతిక్రమము నెల్ల
వినుము వినిపించెదము నీకు విష్ణుమూర్తి
నిండుదుగ్ధాబ్ధిలోనఁ బరుండి సరుల
నొసరఁ గల్పించునిచ్చచే నొక్కనాఁడు. ౨౯.

క॥ తనముఖమున భూదేవుల
నను వొందఁగ భుజములందు సచలాఽధిపులన్
ఘను లగునైశ్యుల నూహల
నొసరన్ గల్పించి యంబుతోదరుఁ డింతన్. ౩౦.

క॥ నారడముఖసంయమిసగ
ఘోరులకును సంద హానిదివ్యామలప
త్సారసములయందును భా
గీరథి శూద్రుల స్పృశించి కృప నీ క్షిప్తయెస. ౩౧.

చ॥ అమితదురంతకిల్బిషగణాఽళి దల్లింపఁగఁ బాలుసర్వయు
నుమహితజహ్ను సందసికి సోదరు లైతిని కాన మీని నై
గమముఁ బరిపకున్న సనఘప్రతిభాఽస్త్రితు లెందు వైరెన మ
ద్విమలపదాబ్జభక్తి మది పస్కృతి నొగడక యుండఁగాఁ దగున్. ౩౨.

చ॥ అనుచు వచించినంతనె మహాద్భుతహర్షసముద్రమగున్న లై,
 యసఘమశోధురంధరులు నైరి తదుజ్జ్వలవంశసంభవుల్
 మనుసిభకీర్తిమంతు లసమానగుణాఽధ్యులు, వారిలోనఁ బెం
 పొసరఁగఁ 'దూము' వంశమున నుద్భవ మందెను 'నయ్య'నాఁఁఖ్యుఁడున్.
 33.

సీ॥ లోచనశ్రవణరాడ్గోచరనై చికి
 దివ్యతేజస్సూర్తి ధిక్కరించి;
 రాజరాజితపశాలి రాజహంసాఽవళీ
 ప్రథితకాంతిచ్ఛటల్ పరిహాసించి,
 కాండభృద్గంధర్వకాండ వేదండపాం
 డిమరమ్యదీప్తిపోడిమి యడంచి,
 హైమఘాభృత్సర్వభౌమసౌరద్రుమ
 ప్రతిభావిభూతి తిరస్కరించి,

తే॥గీ॥ కాండభాండాంతరము నిండ నిండి వెండి
 కొండపై నండ గొని చంద్రమండలంబు
 బెండువడఁ గీర్తి వడసె నుద్గండమహిమ,
 రిపుదళసహేతి 'యయ్యపురెడ్డి'సృసతి.
 34.

శా॥ ఆరాజన్యఁడు ధాత భారతినఁ గల్యాణంబు నొనైఖిరిన్
 నారీరత్నము 'జానమాంబికను' విన్నాణంబుగాఁ బెండ్లి యై,
 ధీరోదాతగుణోత్తరప్రథితవిస్తీర్ణప్రభావాఽధ్యు తా
 మారాఽకారకుమారయుగ్మమును సంపన్నండు గాంచెన్ దగన్. 35.

క॥ ఆయిద్దరిలో 'నెంకట
 రాయఁడు' క్షేష్టుం డతండు రాడ్గినుతుం డై,

శ్రేయోఽభివృద్ధిః గాంచెను;

నాయనయనుజుండు 'బచ్చ'నాఽఖ్యుం డలరున్.

3౬.

సీ॥ కువలయాధిపుఁ డౌటఁ గువలయాధిపుల ను

ద్దామయశోధురంధరత మించె,

గోపాలవరుఁ డౌట గోపాలవరులను

వరబుధావసనై భవమున మించె;

భూమిభృష్టుఁ డౌట భూమిభృష్టులను

హరిభక్తిపటుధైర్యగరిమఁ మించె;

ధారుణీశ్వరుఁ డౌట ధారుణీశ్వరులను

క్షమ సర్వమంగళాఽఽసక్తి మించె;

తే॥గీ॥ ననుచుఁ బార్థివనివహంబు వినుతి సేయ

భూమిఁ బాలించుచును మహాభోగ ముదె,

రాజమాత్రుండె యారాజరాజహేళి

భవ్యగుణపాళి బచ్చభూపాలపూళి.

32.

శా॥ పంచేషుప్రతిమానగూఢుఁ డగునాబచ్చాచలాఽధీశుఁడున్,

నాంచారమ్మను బెండ్లి యాడి విలసన్నాగారిశౌర్యోద్ధతో

దంచద్దోర్మగవిక్రమప్రకటవిఖ్యాతప్రభావాఽఽఖ్యులన్

గాంచెన్ గాంచసశైలధీరు లగుప్రజ్ఞానంతులన్ ముగ్గురన్.

3౩.

తే॥గీ॥ వారియందును 'బెదరామ'ధారుణీశుఁ

“డరిధరాఽధీశ వేదండవరచయాగ్ర

హరి” యటంచును బార్థివు లభినుతింప,

వసుధఁ బాలించెఁ బురుహూతవై భవమున.

3౪.

ఉ॥ కూరిమి ముగ్గురందుఁ గడగొట్టు, గరాసతిపుస్తైబొట్టు, బల్
 ధీరణఁ బైఁడిగొట్టు, మహి ధీరులపాలిటిలేల్పుచట్టు, శృం
 గారమునన్ రతీశుతలకట్టు, నుదోద్ధణశత్రుపాళికిన్
 దీఱనికుక్షి కుట్టు, రవి తేజుఁడు 'సింగ'నృపేంద్రుఁ డొప్పెనున్. ౪౦.

క॥ మూర్తిత్రితయమునందును
 నార్తతాణుండు నై నహరిపోలిక న
 తీర్తిధురంధరుఁ డరిసమ
 వర్తియు నగు 'చిన్నరామ' పార్థివుఁ డైనఁగున్. ౪౧.

మ॥ కదనక్షోణిని శత్రుసేనల బలాత్కారంబునన్ మూర్ధముల్
 చదియన్ మోది నృపాగ్రణుల్ వొగడఁగా ట్నాదేవి కాహారమున్
 ముద మొందంగ నొసర్చి రాజ్యము మహాపూజ్యులుగా నేలె నె
 మ్మదిలో నించుక శంక లేక నృపసన్మాన్యుండు విఖ్యాతిగన్. ౪౨.

సీ॥ ద్విజవరచక్రనీడజపంక్తిమిత్రుండు,
 విద్వచ్ఛకోరాఽళినద్విభుండు,
 హితనీలకంఠసంహతిమేఘబృందంబు,
 దీనబుధవ్రాతదేవసురభి,
 మార్గణపికజాలమహితవసంతంబు,
 శరణాఽగతకురంగశాద్వలంబు,
 విలసదాశ్రితకీరఫలయుక్తవనపాళి,
 సామంతనిర్జరసమితివజ్ర,

తే॥ గీ॥ యేతదుజ్జ్వలగుణమణిజాతములకు
 బరిణె యన మించె ధరణిలోఁ దరణికరణిఁ

గరుణ నిండినవరుణునిశరణ మసంగఁ
జిన్న రామావసీపాల శేఖరుండు.

౪౩.

తే॥గీ॥ 'నెదిరె' వంశాబ్ధిపరిపూర్ణవిధుఁ డనంగ
సంగభవభంగ సేవాసుసంగసుండు
నై సహనుమంత రెడ్డిభార్యాఽవతంస
'పాపమాంబకు' 'సంజమ్మ' ప్రభవ మందె.

౪౪.

ఉ॥ ఆమెను బెండ్లి యాడె విబుధాధిపజాలము మేలుమే లనన్
'దూము'కులోజ్జ్వలప్రథితదుగ్ధయుషస్వజపూర్ణరుక్సుధా
ధాముఁడు చిన్న రామవసుధావసుఁ డగ్మలీఁ బద్మసూతి వా
గ్భామను బెండ్లి యాడుగతి భాసురలీల సుకీర్తిధుర్యుఁ డై

౪౫.

సీ॥ సకలజనంబుల నొకగీతిఁ జూచిన

జలజవాసిని కొంత పాటి వచ్చు;
మగసిశరీరంబు సగము సేయక యున్న
సర్వమంగళ కొంత సమము వచ్చు;
బహుభాషిణి యటన్నప్రఖ్యాతి లేకున్న
భారతీసతి కొంత పాటి వచ్చు;
బహునాల్లు ఛవుఁ బాసి సహుషునిపురి నుండ
కున్నఁ బోలొమి నీఁ డెన్న వచ్చు

తే॥గీ॥ సర్వసమురాలు, సతిమనరోత్సాహవిహిత,
మితముగా మాట లాడును, బతినిఁ బాసి
యుండఁ జాలదు క్షణ మైన నురుగుణావ
లంబ యా 'సంజమాంబ' తుల్యులు గలారె.

౪౬.

శా|| లోకస్వంగిమతల్లియందుఁ దొలిచూ లబ్ధింబునన్ విస్ఫుర
 చేశస్సంభవమాత పుట్టిసగతిన్ జెల్వంద 'రామమ్మ' వి
 ఖ్యాతిన్ సంభవ మందె; నామెవెనుకన్ గంజారిభృత్సత్కృపా.
 జాతుం డయ్యెను 'రామ, భూరమణుఁ డంచత్కిరి విఖ్యాతుఁ డై. ౪౭.

సీ|| “తిరుమల, శ్రీరంగ” దివ్యయాత్రలఁ జేసె;
 దరుతటాకాఁదిసంతతు లొసఁచె;
 నాథువారాఁదుల నలరి ప్రతిష్ఠించె;
 నిరతాన్నదాసంబుఁ బరంగఁ జేసె;
 నగ్రిజన్ముల 'కగ్రిహారంబు' లిప్పించె;
 బతిభక్తిచే మహాప్రబల యయ్యె;
 ద్విజకోటిచేత సద్యజసముల్ సేయించె;
 హరిపదాంబుజభక్తినిరతి మించె;

తే||గీ|| బాసంగ నత్తింటికిని దాను బుట్టినింటి
 కమితసత్కిర్తి ఘటియించె నర్థికోక
 కోటిమందారతరువనవాటి, ధైర్య
 భవ్యగుణవల్లి 'రామమాంబా' మతల్లి.

౪౮.

|| తార్క్ష్యకేతనపదోత్తమపద్మములభక్తి
 యుంచినాఁ; డఘలతల్ తెంచినాఁడు;
 “తిరుమల, శ్రీరంగ” దివ్యదేశములు సే
 వించినాఁ; డురుకీర్తి బెంచినాఁడు;
 హితసార్వభౌమసంతతిచేత మన్ననన్
 గాంచినాఁ; డహితులఁ ద్రుంచినాడు;

ధరణీసురులపాలిసురమహీరుహ మనన్

మించినాఁడుర్వి బాలించినాఁడు;

తే॥గీ॥ మంచిరూపునఁ బంచేషు నొంచినాఁడు;

పంచమస్వరమున గాన మంచితముగ

విష్ణునన్నిధిఁ బాడి మెప్పించినాఁడు;

ఎంచఁ దర మానె? 'రామ'భూమిశుమహిమ.

౪౯.

సీ॥ కర్బురదానసంకలితుఁ డాతండును;

గర్బురదానసంకలితుఁ డితఁడు;

రాజశేఖరనుతప్రభతుఁ డాతండును;

రాజశేఖరనుతప్రభతుఁ డితఁడు;

శివధర్మవర్ధనశీలుఁ డాతండును;

శివధర్మవర్ధనశీలుఁ డితఁడు;

సలలితలక్షణసహితుఁ డాతండును,

సలలితలక్షణసహితుఁ డితఁడు,

తే॥గీ॥ భేద మిం ప్రైతఁ గల దేయూఁపుట్టి నెన్న

సరసగుణములచే నదృశ్యతయె కాకి

దాశరథి యైన 'శ్రీరాము' ధరణీసురికి

రసికుఁ డై నట్టియూ 'తూము' రాము'మునకు.

౫౦.

కం॥ వా రిద్దరి కనుజుడ వై

ధారుణీసుతవిభుసిన్మృప నుదయః పుష్ప

ద్వారముచే నుతిఁ గంటిప

సారగుణోదార! 'రామచంద్ర'న గొదా!

౫౧.

ఉ॥ రాముని కర్పితంబుగ విరాజితదివ్యధునీతరంగవి

భ్రామణభావుకోచ్ఛయవిభాసుర వాక్కుసుమప్రబంధ మన్
దామముఁ గూర్చి భక్తిపరతంత్రమనీషుఁడ వై యొనంగుమీ
యామహితాత్ముఁ డిచ్చును మహాద్భుతసంపద లిష్టసిద్ధి గాన్ . ౧౨.

వ॥ అనిన నిటలతటఘటితాంజలిపుటుండ నై యిట్లంటి. ౧౩.

ఉ॥ చిల్కకుఁ దానె మాటజిగి జిల్కఁగ నేర్పిన ముద్దుముద్దులున్

గుల్కఁగఁ జిల్క వల్కిన నగున్, విబుధోక్తిలసత్సుధాకణం

బొల్కఁగ నారగించి ముద మొప్పఁగఁ గావ్యము నేను నట్టులే

పల్కెద గారవించుఁడి యపారకృపన్ నను విద్వదగ్రంథ! ౧౪.

కం॥ అనినన్ విని మీవంశజు

లనయం బీరీతి సాత్వికామలమతులే

కనుకన్ నీ వావిధమున

వినయము గలవాఁడ వసఘ!విరచించు కృతిన్ . ౧౫.

వ॥ అని యాన తిచ్చువిద్వద్భాసుర వ్రాత వాస్సుధాధారాపూర

పూరితపారావారోత్తుంగరంగద్గంభీరాభంగతరంగజాల విశాలడోళికిల

నుయ్యెల లూగి మహానందకందళితాంతరంగుండ నై వారలకు బహు

వారంబు సాష్టాంగనమస్కారంబు లొచరించి తేజనుమహిమ గొరంగున,

౧౬.

కృతिसహాయకస్మృతి.

కం॥ భృంగజ్యోచిత హాపా-

భంగురపాండిత్యకావ్యభాసురగంగా

భంగస్ఫుర“దుక్కల శ్రీ
రంగాఽర్య”సహాయమునను రాజతమతి నై
కృతిపతి స్తుతి.

౧౭

సీ॥ శ్రీధరాకన్యకాచిత్తమానసహంస!
హంసకులాబ్ధితారాఽధిరాజ!
రాజరాజవిమానరాజాంతరవిహార!
హారకిరీటకేయూరభరణ!
రణధైర్యధౌరేయచణదైత్యసంహార!
హారాఽయితాహిస్తుతాబ్జపాద!
పాదపసప్తకభేదసదోస్సార!
సారంగదనుజవిశేషసదీర!

తే॥ గీ॥ ధీరజనచిత్తసారసోదారసూర!
సూరసందసముఖకపిస్తోత్రమహిత!
హితస్మృపవ్రాతసంతతాఽవృతనికీత!
కేతనోజ్జ్వలసాకేతజాత! రామ!

౧౮

సీ॥ కనదసన్ధానంతకల్యాణగుణధామ!
రఘుకులాంభోనిధిరమృతోమ!
శరనిధీషుధిసతీసన్నతప్రియనామ!
శతకోటిజలజాఽప్తసదృశధామ!
చటులవిభావరీచరవాహిసీభీమ!
పటుశౌర్యనిర్జితపరశురామ!
ప్రగుతరప్రావృట్కృపీటధరశ్యామ!
నతజనవ్రాతదుష్కృతవిరామ!

తే॥ గీ॥ యమితసౌందర్యవిజితసహస్రకామ!
 మానినీకృతపామాణమానిభామ!
 భవ్యసాకేతపురవరదివ్యధామ!
 రావణోదగ్రగోత్రసుతామ! రామ!

౫౯

షష్ఠ్యంతములు:

కం॥ ఏతాదృశగుణఖనికిని,
 వాతాశనచక్రరాజవరతల్పునకున్,
 సీతాఽఽతతచేతఃకం-
 జాతామలరామనామషట్పరణునకున్,

౬౦

కం॥ పాటచ్చరఫేటకరిపు
 పాటసభుజశౌర్యధుర్యపార్థివపతికిన్,
 హాటకమయశాటికిని, ని
 శాఽటజహజూటసన్నతామలధనికిన్,

౬౧

కం॥ దర్శకరగర్వోద్ధతి
 సర్వాపణశౌర్యధుర్యనిపుణౌర్వునకున్,
 ఔర్వాంబకగీర్వల్లభ
 పూర్వామరవైరిరాజపూజితనిధికిన్,

౬౨

కం॥ భగ్గేష్వాశధ్వంసా
 నర్గళబాహుఽర్గళునకు, సరిఖాదసరా
 డ్వగ్ధామితదుర్దమతర
 దుర్గర్వనిరాసశౌర్యదోన్సారునకున్,

౬౩

కం॥ రామునకుఁ, శతరవినిభ

ధామునకుఁ, నీలనీరదశ్యామునకుఁ,

సోమస్తుతనామునకుఁ,

హేమాంబరకలిత దేహస్పృహసోమునకుఁ,

౬౪

కథా ప్రారంభము.

వ॥ అంకితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన 'యలమేలుమంగాపరిణయం' బనుమహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన.

౬౫

తే॥గీ॥ శౌనకాదితాపసశ్లోకసార్వభౌమ

రాజి యొకనాఁడు నైమిశారణ్యమునను,

సత్రయాగంబు సలుపుచుఁ బ్రతిరథుని

కథలు వినువేడ్క సూతుమొగంబు సూచి,

౬౬

కం॥ సూతా! మేధాజితభవ

సూతా! హరిపాదభక్తిసురుచిరచిహ్నో

పేతా! పటుకిల్బిషచయ

జేతా! భగవత్కథావిశేషసమేతా!,

౬౭

మ॥ మును నీ వజ్జనుదర్శనాంచితకరాంభోజాతుచారిత్రమున్

వినిపింపఁ విని సంతసించితిమి; యీవిశ్వంభరామధ్యమం

బున నేతత్కలియందు రాజవరులఁ బుణ్యాత్ములెవ్వారలో?

వినఁగా వేడుక యయ్యె; వారిచరితల్ విన్పింపు విఖ్యాతిగఁ.

౬౮

మ॥ అనుచు వేడిన, రామహర్షణి మహాఽష్టదాంతరంగుండు నై

వినతాజన్మజుపాదపద్మములకు వేమాలు స్వాంతంబునం

దు నమస్కారము లాచరించి మునిసందోహంబులన్ జూచి తా
వినయం బొప్పగ వారి కిట్టు లనియెన్ విభ్రాజితప్రీతిమన్. ౧౯

నారదుండు కైలాసంబున కేగుట

ఉ॥ రాజితరాజమాళిసురరాజముఖామరులున్ నుతింప వి
భ్రాజితకాద్రవేయచయరాడ్వలతూంగదహారయుక్తుఁ డై
రాజితశైలమందు నగరాజసుతార్ధశరీరుఁ డై పరి
వ్రాజకలోక మెల్లఁ గొలువన్ గొలు వై యట నుండునత్తతిన్. ౨౦.

సీ॥ తర్జునీనిర్ధూతతంత్రీవితానసం
జాతనారాయణశబ్ద మెసఁగ,
పకలాపగాపుణ్యజలపూర్ణసౌవర్ణ
నవరత్నయుతకమండలువు సెలఁగ,
దేహవదాతదీధితిచంద్రికాపవళి
విస్తృతధ్వాంతంబు విరియఁ జేయ,
సలలితకాషాయశాటీస్ఫురత్కాంతి
మిహిరరత్నమునకు మెఱుఁ గొనంగ,

తే॥గీ॥ వీణ వాయింపుచును మహావేగముగను

గగనముననుండి వేంచేసె గరళకంఠు

కొలుపుకూటంబునకు మునుల్ గొలుచు చుండ

నారదుండు రుద్ధితశరన్నారదుండు

౨౧.

కం॥ వచ్చినసంయమిఁ గనుఁగొని

మచ్చికతో శంకరుండు మంజులఘటితిన్,

వచ్చితి వెచ్చటనుండియొ

చెచ్చెర నది దెల్పు మయ్య!చిత్తం బలరన్,

22.

మ॥ అనినన్, నారదుఁ డబ్జపశాళికిని సాష్టాంగప్రణామంబు లిం

పెనయన్ జేసిన గారవించి, మఱి నీ విన్నాళ్లు లెం దుండితో?

వనజాతాఽసనకేశపుల్ మఱియుఁ దత్పత్నుల్ సుఖం బుండిరే?

వినిపింపం దగు విష్టపంబుల మఱేవెంతల్ గనుంగొంటివో?

23.

నారదుండు పరమేశ్వరుని స్తుతించుట

వ॥ అనిన నారదుండు,

24.

క॥ శంబరధరధర!శుంభ

చ్చంబరధరకరసరోజ!శశ్వత్థధునీ

శంబరధర!గళరుగ్జిత

శంబరధర!దృక్కుచిహతశంబరమథనా!

25.

క॥ బుధభీషదత్రిపురాసుర

మథనోత్పవసమయశౌర్యమండితవిలస

ద్విధిశరధిశరధిశయసా

రధిశరధినిశాతబాణరథకృతవసుధా!

26.

సీ॥ అలికదృగ్భవలసద్ధవ్యవాహనవిద

గ్ధాంబుజాతాస్త్ర!జోహారు నీకు;

కమలరుద్ధ్వీస్ఫురద్రమణీయభవ్యో

టీరసంకలిత!జోహారు నీకు;

పవనభుక్పరివృథప్రత్యగ్రిలావణ్య

హరకేయూర!జోహారు నీకు;

హిమకుభృద్వృత్తభిత్సుమహితకన్యామ
హాసతీభర్త!జోహారు నీకు;

తే॥గీ॥ సింధురాణ్మేఖలాఽహర్యశేఖరాఽగ
మాబ్జభవసాగరానంతహైమచేల
రథసముత్తుంగకోదండరథ్యనిచయ
సారథీషుధిజ్యేషు!జోహారు నీకు.

22.

చ॥ హర!ధరరాజచాపధర! హైమధరాధరరాజసందసీ
వర!పరవీరవారహర!వారణదైత్యనివారవీరశం
బర!కరశంబరోద్భవవిభాసుర!శంబరలోచనేట్టియం
కర!శరభిన్నపూస్త్రితయకర్బుర!శంకర!నిన్ను గొల్చెదన్.

22.

తే॥గీ॥ అనుచు నుతియించి యిటులు న న్నడుగ నేల?
కమలభవకేశవులు నీవె కావె?దేవ!
దేవదేవేశ!శంకర!దివ్యమూర్తి!
శివ!మహాదేవ!నే నేమి చెప్పఁ గలను?

23.

ఉ॥ ఐన మహానుభావ!విను మబ్జభవాండము నెల్ల నీకృపన్
నేను జరించి దైత్యహరు నీరజనాభు రమేశుఁ గేశవున్
దీనశరణ్య నిత్యు ఘనతేజునిఁ జూడ వికుంత ధామమున్
గానము సేయుచున్ జనితిఁ గాని యతం డట లేడు శంకరా! 24.

క॥ ఇచ్చట లేఁ డచ్యుతుఁ డని
యచ్చట నే జనుల నడుగ నంతట వా “రా
ముచ్చట యేమో!హరి తా
నెచ్చటి కేగెనో!యెఱుంగ మే” మని రీశా!

25.

సీ॥ గరుడవిష్వక్సేనకాద్రవేయాధిరా

జస్యప్రముఖభక్తజనము లెల్ల,
భార్గవీసహితుఁ డై భగవంతుఁ డెచటికో

మసలను వంచించి చనె ని దేమొ!

“యెన్ని భంగుల మిమ్ము నెడఁ బాయ”ననువాఁడు

నేఁ డేలకో విడ నాడి పోయె!,

స్వామికార్యంబున నే మైన నేరంబు

గావించితి మొ! యేమికారణంబొ!,

దే॥గీ॥ లేక గజరాజువలెనె భూలోకమందు

భక్తు లెవ యైన విష్ణు నానక్తితోడఁ

బ్రేమ రక్షింప ర మ్మసి ఎలువఁ నడవె

పోయెఁ గాఁబోలు సని వారు పోయి రభవ!

౮౧.

ప॥ కావున నైకుంతంబున దాసవాక్కుఁ దీసికంటెలుంఠ నావారవృత్తిసైర్యశౌర్య

ధుర్యుం డగుశ్రీమన్నా రాయణుండు లేడు గావున జంఘామరుచ్చలితదీ

పకళికవోలె మదీయస్వాంతంబు చలియించు చున్నయది; తద్వృత్తాంతం

బరయటకై భవత్సన్నిధానంబున కేతెంచితి సని నారదుండు మణియు ని

ట్లనియె.

౮౨.

క॥ “భుపి హరిహాపము శిస్రుఁడున్

శివహాపము హరియు నె “ట సిద్ధం” బనుచున్,

ఏవరింప దే! శ్రుతిమాతయు

భవ! భేదము మీకుఁ గలదే! పరికింపంగన్.

౮౩.

కం॥ శంకర!నతరాక్షససుర

శంకర!నమదోగ్రసామజనిశాఽటవినా

శంకర!తెల్పవె!మాకుఁ

శంకరహితముగను మావశంకర!దయతోఁ

౫౫

తే॥గీ॥ అనుచు వేడినసురమానివినుతి మెచ్చి

పరమశివుఁ డనె హరిమాయ లరయ వశమె.

యైన వివరింతుఁ దెలిసినయంత నీకు

సావధానుండ నై విను సంయమింద్ర!

౫౬

పుర వర్ణనము.

ఉ॥ మానవతీపురంబు విధుమండలచుంబితగోపురంబు, శ్రీ

మానవతీలలామ కసమానము నై తగుకాపురంబు, ట్నా

మానినిపాదపద్మవలమానవిభాసురనూపురం బనన్

మానవనాథపుంగవసమన్విత మై చెలు వొందు ధాత్రిలోన్

౫౭

సీ॥ రమ్యచిరత్నసద్రత్నచిత్రీకృతో

త్తాలసాలోత్కర్ణతారకంబు,

చంద్రశాలానటచ్ఛంద్రాఽననాగాన

వివశితగంధర్వయువతిచయము,

సాధోపరిస్ఫురచ్ఛాతకుంభోదగ్ర

కుంభశుంభితరవిజృంభితంబు,

సద్భజాగ్రనిబద్ధశాటికోద్భవవాత

శమితామరీరతిశాంతిభరము,

తే॥గీ॥ సవనిధానాఽస్పదోజ్జ్వలభసస మగుచు
 ధనదువీటికి సమ మని యసంగ వచ్చు
 బృథులవై భవవిహసితభిదుర పాణి
 దివ్యసగరంబు మాసవతీపురంబు.

౮౭.

తే॥గీ॥ స్వర్ణకలధౌతమయచిత్రపద్మభిల్లి
 చయముతో నొప్పునప్పు పౌధ రాజి
 హేమభూధరరజతేన గేంద్రయుగము
 పురముఁ గెన వచ్చి నిల్చి సకలముఁ దెసఁగె.

౮౮.

అగడ్త

క॥ అప్పురిపరిభాఽగాధితే
 జెప్పిన బలిచక్రస్థిత చప్పెగ నొచ్చిన
 దప్పిన గప్పున శేషుల
 చెప్పెగ వలె గాని నుండులు చప్పెగ నెల

౮.

విప్రులు

క॥ వేధోగ్ధాధితేన
 న్నేధాపాథోధు లంచరిమేధువేపుల్,
 సాధారణు లని ధానిం
 సాధూత్తమ!వారి సనంగ శిష్టులు గల గో?

౯౦.

రాజులు

(రాజ, సూర్య, చంద్ర, హరిశ్చంద్ర, శ్రీనివాసు)

సీ॥ కమలాకరాఽనందకరమగోష్ఠస్థైర్వధ
 వాంచితసంపద సంతసముగిల్కి

భాసురానంతసత్పదపీవిహారవై
 చక్షణ్యమహిమచే సంతసించి,
 సలలితద్విజచక్రినన్మానితప్రభా
 తాస్త్రోకవిఖ్యాతి నలరు చుండి,
 కీర్తిసంతానసంవర్తనభోగవి
 స్ఫురణప్రభాభూతిఁ బొల్పు మీఱి,

తే॥గీ॥ రాజహంససమానవిరాజమాన
 రాజహంసగణంబు తద్రమ్యనగర
 రాజమార్గంబులన్ వలరాజు లనంగ
 సంచరించుచు నుందురు సరభసమున.

౯౦.

వైశ్యులు

కం॥ దక్షత సరయక యాదిమ
 భిక్షునికడ గ్రహము దాచఁ బెట్టుచు సతనిన్
 రక్షింపు మనుచుఁ గొల్పెడు
 యజ్ఞేశునిభాగ్య మెంత!యందురు వైశ్యుల్.

౯౧.

శూద్రులు

కం॥ హలవిద్యాకౌశలదృఢ
 బలభద్రవినిర్జితైకబలభద్రులు శ్రీ
 లలనామణివరభక్తిన్
 జెలఁగుదు రప్పీట శూద్రశేఖరు లెలమిన్.

౯౩.

రథములు

కం॥ తుంగధ్వజశాఖాపట

రంగత్పత్రములు గల్గి రథసంచయముల్

జంగమహరిచందనముల

భంగినిఁ దనరారుఁ బురి నభంగురమహిమన్.

౯౪.

గజములు.

మ॥ స్ఫురదుత్తుంగచరస్మశీధ్రానికరంబున్ బోలునుస్మశ్శభీ

కరశుండాంసమూహ మప్పురమునన్ గన్నట్టు, వర్షాఽఽగమో

త్కరధారాధరబంధురధ్వనుల నుజ్జాటించునిస్తంద్రాని

ఘృరఘ్రింకారములన్ నృపారిహృదయక్షోభంబుఁ గావింపుచున్. ౯౫.

హయములు.

క॥ ఆజానేయము లరుణుని

వాజిసమూహముల, గంధవహుఁ డెక్కెడుబల్

తేజీల సపహసించు; వి

రాజితరంహమున నప్పురవతంసమునన్.

౯౬.

వీరబిటులు

కం॥ భటులున్ రిపుకోటికి యమ

భటులున్ మహనీయశౌర్యబాహుబలమహా

నటులున్ జటులాస్తాకా

ర్భటులున్ నిజరాజకార్యపటు లుద్భటులున్.

౯౭

పుష్పలావికలు.

సీ॥ అండజయాన॥ నీదండఁ గోరితి నన;
 తగినంతనెల యిచ్చి దండఁ గొనుము?
 బటువు తొయిపూలబంతు లెంతటి వన్న;
 వలసినఁ గొల లేనివిలువ లివ్వి;
 హార మిం పవుఁ, బుష్పహార మెత్తు మటన్న;
 నిచ్చ గల్గినఁ బైక మిచ్చి చూడు;
 పరువ మెప్పుడు? దీనితెఱఁగుల్పు మటన్న,
 రాత్రిజామున మహారమ్య మగును,

తే॥ గీ॥ ననుచు నర్మోక్తులను బువ్వు లమ్ముచెలులు
 విటమనోభేదిమన్నఘోతకటశరోరు
 భారములఁ బూనుమదమత్తభద్రగజము
 లనఁగ నలరుదు రవ్వీట నతులగఁతులు.

౯౮

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ॥ భాస్కరవంశసాగరశుభచ్ఛవిరాజివిరాజమానస
 న్మస్కరింకసంచయసుమానసవాసనవాసనై కసో
 పస్కరదేవచక్రపరిపాలనధీరసద్గీర్ణకోక శే
 జస్కరకోటిభాస్కరవిశాలసుధాచసుధామధుస్వరా!

౯౯

మాలిని॥ జలనిధిమదశోషా! జానకీస్వాంశశోషా!
 సలలితశుచిపూషా! సంయమింధ్రైక వేషా!
 విలసితనుతభాషా! విచ్యుతాశేషదోషా!
 బలరిపుమణిఘాషా! భవ్యసర్వంక శేషా!

౧౦౦

ఇది శ్రీమద్రామచంద్రపదారవిందమగ్నదరసాఽస్వాదన

‘తూము’వంశపయఃపారావారరాకాసుధాకరరామ

త్మాపాలసుపుత్రపవిత్రచరిత్రాక్షణాఽంధ్ర

గీర్వాణచణరామచంద్రావనీపాలవిర

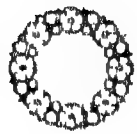
చితశ్రీమదలమేలుమంగా

పరిణయంబునుహహ

ప్రబంధంబు

సందు

ప్రథమాఽ శ్వాసము.

ఓం

ద్వితీయాఽశ్వానము.

కం॥ శ్రీసీతాహృదయాంబుజ

భాసురభసలోపమానభవ్యశరీరా!

వాసవముఖసురసన్నత

దాసజనాంభోధిసోమ! దశరథరామా!

తే॥గీ॥ అవధరింపుమ! యాపురి కధిపుఁ డెవ్వఁ

డనుచు వివరించె నారదమునికి భవుఁడు,

తెలియ నది మాకు వివరించు ధీనమేత!

సూత! మేధావిజితవారిజాతజాత!

కం॥ అనుచుఁ శౌనకుఁ డడిగినఁ

గనుఁగొని సూతుండు పారికాంక్షీశ్వరుతోఁ

గనకకుభృతోక్తదండుఁడు

వినిపించినతెఱఁగు మీరు వినుఁ డని పలికెన్.

సీ॥ ఆజానుదీర్ఘబాహుఁడర్గళయుగళుండు,

ముఖవిసిర్జితశరత్పూర్ణవిధుఁడు,

వితతవిస్ఫుటలపచ్చతపత్రనేత్రుండు,

రమణీయకుందకోరకరదుండు,

దక్షిణాఽవర్తసుందరతరగ్రీవుండు,

హర్యక్షరాజమధ్యస్థుండు,

సురధునీపైకతస్ఫురదురుజఘనుండు,

కందర్పతూణజంఘాద్వయుండు,

తే॥గీ॥ రాజ, నలరాజ, రతిరాజ, రాజరాజ—

తసయ, సురరాజనందనోత్కరవిరాజ

మానలావణ్యవిహసనమహితసుంద

రాంగవిభవుండు తూమురామావనిపుండు,

౪

౨॥ రాజితానంతసామ్రాజ్యభోగమువాడు,

ప్రద్యుమ్నభవ్యరూపంబువాడు,

సతతధర్మప్రౌఢి నతిశయించినవాడు,

బహుశాస్త్రనిపుణుఁ డై సరఁగువాడు,

పరదానకృతనిరంతరచింత గలవాడు,

లలితాభిరామాఽఖ్యఁ డెలఁగువాడు,

విలసితాఽశాజయకలితశౌర్యమువాడు,

భద్రసంతానసంపత్తి వాడు,

తే॥గీ॥ అచ్యుతాసర్థ్యపదభక్తి సలరువాడు,

రమ్యసాకేత మేలుశ్రీరాముపగిది,

దివ్యతర మైనమానవతీపురంబు

నేలుచును దూమురామభూపాలుఁ డెలరు.

౫

క॥ నీతో డాయనగాసము

నీతోడనె సమంఘ పచ్చు నిశ్చయము సుఖి!

నాతోడ నైన సమమే

నీతోడ సబద్ధ మాడ నిర్మలచరితా!

౬

శా॥ ఆరాజగ్రణి సేయుగాసమున సత్యానందచేతనుకై

తారామార్గమునక విమానచరకాంతారత్నముల్ సొక్కి యా

చారా! గానము లిట్లు లుండ వలగా! తూకిన్నరీగానముల్
మాతా! దీనికి నంచు నెంచుదురు పల్నాట అంత విభ్రాంతు లై. 2

తే||గీ|| రామభూపాలకుండు సేయురాగమహిమ
శంఖనిర్గతవై ణికస్వనము గనుకఁ
జిత్ర మై తోఁచె; ధరణిలో శిఖి,తురంగ,
గజ, పిక, క్రౌంచ, ధే, స్వజాగణము సొక్కె. ౩

సీ|| కల నై నఁ బరకామినులగోష్ఠిఁ దలఁపఁడు;
గురుభక్తి నిరతంబు మఱవ కుండు;
మఱచియే నసృతంపుమాట నోటికి రాదు;
హేతులపైఁ గోప మేయెడను లేదు;
శాత్రువుం డైనను శరణన్న రక్షించుఁ;
'బక్షపాతము లేక ప్రజలఁ బ్రోచుఁ;
బృధ్వీసురులఁ గన్న భృత్యునివలె నుండుఁ;
గరుణ గల్గినవాఁడు;కపటి గాఁడు,

తే||గీ|| సకలరాజాధిరాజసంస్తవ్యదివ్య
నిస్తులాస్తోకకీర్తిప్రశస్తుఁ డైన
రామపూర్ణాపాలుసద్గుణరాజపినుతి
సలుప నెవ్వరివశ మయ్య! సంయమింద్ర! 4

కం|| చందురునెద గందఁగ హరి
చందన మాకులపడంగ సౌరద్విపమున్
మందగతి నొందఁ జేసెను
సుందరుఁ డగురామభూపుసురుచిరయశమున్ 5

తే||గీ|| భూమిలోపల నాపుణ్యపురుషనర్య

దర్శనంబు ఘటించినఘస్యతరుల

పుణ్య మిం తని గణుతించి పొగడ వశే ను?

బ్రహ్మ కై నను ద్విసహస్రరససు కై న

౧౧

కం|| కృష్ణా! యని మా హుడును;

గృష్ణా! యని యెవరి నై నఁ గృపతో బిలుచున్;

గృష్ణా! యని సడుచును; హరి!

కృష్ణా! యను సుమ్మి! మదినిఁ గేవలభక్తి

౧౨

కం|| 'హరి! హరి!' యనుసద్భక్తియము

మణివండు కిల నై నఁ గాని సూసీర్వర! భూ

వరుమహిమ యెంతో పోల్పుమ

హరి! హరి! హరి! యతనిభక్తి హరి కే లిఖియున్

౧౩

చ|| చిన్నతనాన నై న సరసేదహనాభ! రవేళ! కృష్ణ! యూ

పన్నగరాజతల్ప! నురపాలన! శోభ! ముకుంద! రంగ! యూ

పన్నజనాని ప్రియార! యని పల్కెలగు గీర్తన సేయుఁ గాని 'త'

నెన్నఁడు నాడఁ బోఁడు సుఖముండులపల్లలలోడి నారిదా!

౧౪

చ|| ప్రతిదిన మిష్టిఫలమున స్మృతాలలిఖింపఁగ భక్తియుక్తులై

యతిగుతుకలఁగునట్ల హరిపదాలనిపముల్ మది నిల్పి రాజ్యమున్

సతిసుతస్థిరరాజు దిగుభుసంతోషు లెల్ల నిమిత్తమునాత్రోమే

సతతము సల్పు చుండు మునిచంద్ర! యతండు న గీద్రమాత్రుడై గా

౧|| మణియు నిష్క్వలమున నారాజహరిన్ దేవసంపద నిజపదారవిదా

రంద ధ్యాన సంద పారవశ్యమున నుండును గోపిదమండు దేలిసి ప్రహ్లాదాది

షాన్జుసశుక శౌసక వ్యాసపరాశరాదిపరమభాగవతశిఖామణులతోడ న
మానుం డై సయుక్తమశ్లోకుం డని యతనికిఁ దసదర్శనం బొసంగి యప్పుర
మపవిత్రునిచేత సమర్థులు గైకొన నలయు నని మనగబున విచారించి
యున్న సమయంబున సింధురాజకన్యాలలామంబు నిజనాథుం డగుపురుషో
త్తము నుపలక్షించి ట్లనియె. ౧౬

కం॥ ఏతత్కలియుగమంబున,

భూతలమున సకలజనులు పుణ్యవిహీనుల్,

పాతకు, లభుయుక్తులు నాఁ

జేతను లేరీతి నిన్ను జేరెద? రసభూ! ౧౭

శా॥ స్వామీ! నిన్ను జనానము, డని జనుల్ వర్ణింతు రెల్లప్పు; డే

నామాటల్ విని సంతసింపుదుఁ గదా! యశ్రాంత మాత్మేశ్వరా!

నామా టించుక చిత్తగించి భువి నీనామంబు సార్థంబు గాఁ

బ్రేమన్ వారలఁ బ్రోవఁగాఁ దగును గుంభిస్వామిసంరక్షకా! ౧౮

వ॥ అనిసన్ బారుపోత్తముం డి ట్లనియె ౧౯

కం॥ బాలిక! బహుకిల్బిషజం

బాలకదంబమున మునుఁగుపాపపుజనులన్.

బాలింపఁ దగునె? విధుశా

బాలిక! యిది తెలియ వలదే? యలఘుమనీషన్ ౨౦

ఉ॥ నా విని పద్మగేహిని జనార్దన! నీ విటు లాడఁ జెల్లునా?

దేవరచిత్త; మీజనులది క్కిఁక నెవ్వరు? మీయ గాక; నా

భావముఁ జూత మం చిటులఁ బల్కెద రింతియె కాసి; దీనులన్

ప్రోవక మీకు దీనజనపోషణకీర్తి యిఁ కెల్లు సల్పెడిన్ ౨౧

చ॥ అనిన మురాంతకుండు “నికచాంబుజనేత్ర! పురాకృతంబు నీ
జనులు భుజింప కూరకయె సత్పద మెవ్విధిఁ జేర వచ్చు; నా
రనిశముఁ జేయు చుండెనునుహాద్భుతపాపము లింక నేరి క
సనుభవ మొందఁగా; భువి నసస్త్తులు రక్షణపాత్రు లొడుగో?” ౨౨

వ॥ అనిన రమాదేవి యిట్లనియె ౨౩

తే॥గీ॥ ‘పతితపావన’ బిరుదాంకవితతకీర్తి
గలుగుమహనీయమూర్తివి కమలనాభ!
పతితజనముల రక్షించి భద్రముగను
గీర్తి దక్కించు ఫణిచక్రవర్తిశయన! ౨౪

వ॥ అనినరమాదేవిపలుకు లొకర్నించి శ్రీమన్నారాయణుండు భక్తవత్స
లుండు గావున నిజభక్తుం డగురామభూషాలునకుఁ దనదర్శనం బొసంగు
టకై భూలోకంబున కడగం దలంచి ‘సన్న బహుషవాక్యంబు లొడవ’
వని నెపంబుఁ గల్పించుకొని కోపంబున స్త్రీరపారావారకస్యకామణి
యగునిందిరాదేవిముఖారవిందం బవలోకించి యిట్లనియె. ౨౫

కం॥ మగువా! నన్నిట లాడన్

దగవా? యిక నిందు నుండఁ దగ దని హరి తా

జిగిబంగరుదుప్పటిఁ జ

క్కఁగఁ దాలించి పాన్పు డిగ్గి కడుకోపముతోన్. ౨౬

మ॥ చనె వై కుంతముఁ బొసి కేశవుండు చంచత్సమభాధీశ్వరా

వసకార్యార్థముఁ బోవునట్టులె, లనద్వాతూలవిభ్రాజితై

కనిరాఘాటమహావిలంబితగతిన్ గంజాక్షి కంజాతగే

హిని నాథా!నను బొసి పోవఁ దగ దం చెంతేనిఁ బ్రార్థించినన్. ౨౭

మ॥ పురిలో నెవ్వరుఁ జూడకుండ హరి సర్వస్వమునీత్రుఁడను వి
 స్ఫురదత్యంతదమారసమృతకిరీట భృగౌఁ ములాపరిగలఁ డీ
 ధరణీభాగమునందుఁ గల్లుజనసంతతి సంగులన్ బ్రోవఁగఁ
 బరమోత్సాహమనీషుఁ డ్దే చ నె యగ్రస్థానోవేగింబునన్.

౨౮

చ॥ చని చని కాంచెముంట మనరమనీరమనీయకాంతియున్
 ఘనతరచంద్రకాంతమణికాంతి, కలిగిభవభ్రగంగ పిరి
 పెనసి సగాగ్రమందుఁ బ్రసహించెనె యన్నపిధాన ముదమన
 జనగిరిరాజ మంతటను శ్రీనివాసహృద్యుతమానసజ్జులన్.

౨౯

నీ॥ పటుతరోద్ధతఃస్థైర్యభర మల్లి దిగ నాడి
 యాదిభిక్షునిముష్టి సణఁగ కున్నఁ;
 గలశపాథోధిలోఁ గవ్వంబువిధమునఁ
 బలుమారుఁ దిరుగుడు వడక యున్న;
 రాక్షసాధిపుచేత సక్షీణగరిమంబు
 వదలక మొద లేమి కదల కున్న,
 నొకపాటి విప్రాఽజ్ఞ సకలంశవిస్ఫుర
 ద్బలము దూలుచు నేలఁ బడక యున్న;

తే॥గీ॥ నమరశైలంబు, మందరాహార్యవశాలి,
 రజతశైలంబు, వింధ్యాద్రిరాజమున్ను,
 సాటి యన వచ్చు సంజనాచలముతోడ
 ననుచు నికటంబునకు నచ్చె సమ్యతుండు.

3౦

తే॥గీ॥ వచ్చి యచ్చటిశృంగారవసముచెంతఁ
 గాంచె విస్ఫుటకాంచనకమలషండ

మండితాభంగభంగసత్కాండపుర

భూరిపద్మాకరము దేవపూజ్యుఁ డెనుట.

36

కం॥ ఆసరసీనికటంబున

భాసురసహకార, పసస, పాటల, విలస

తేసరకుంజాంతమున ను

ఖాఁసీనుం డై తలగచె నంబుగిళనయన్.

37

సీ॥ కలకంఠనికరసత్కలకంఠ గానమున్

కలకంఠి గుంబరించుగాన మేమో!

కనకపుష్పాన్నత్యగసకపద్యుఁడై గాంచి

కనకాంగి మేనిసత్కలకంఠి యేమో!

కాదంబిన్ముగ్ధుఁడై దంబుగిళనయన్

కాదంబి గానినీగదంబున మేమో!

శుకకులాంగసంప్రసంగుఁడై తలగచె

గోపి వాని పరికరమున్ముగ్ధుఁడై యేమో!

తే॥గీ॥ యంచు సంగచుడు కిన్నె లాల్పించి కాంచి

కాంచనాంగి చూడంగుడు చూడంగుడు యెంచి,

పంచభాగమునీ పాలు గానినీ తలగచె

గించిహస్మిణి లోకమున్ముగ్ధుఁడై కీకపుంజు.

38

ః॥ హా రమ! ముగ్ధుఁడై తలగచె! ముగ్ధుఁడై ముగ్ధుఁడై నేమి నా

నేరమ? నన్ను కీక పక్షి ముగ్ధుఁడై తలగచె

స్థూరమ? దీని కింతకీక ముగ్ధుఁడై నేమి నా

స్థూరమ? ముగ్ధుఁడై తలగచె! ముగ్ధుఁడై ముగ్ధుఁడై

39

కం॥ అని తనచెంతనె యొకశుక

మును గనుగొని వినయమునను మ్రొక్కుచు శుకమా!

వనజాఽలయ యెం దున్నను

జని తోడ్కొని రమ్మ పొమ్మ సదమలకృపహోః.

37

కం॥ సహకారులఫలభంగము

మహిమో నొనరించువాఁడు మఱియొకరికిఁ దా

సహకారం బొనరించునె?

యహహా! నీగుణముఁ దెలియ కంటిని శుకమా!

38

కం॥ మొక మెట్టి నేయ నేటికి?

శుకమా! మొకమోట లేక సూనాస్తునిసా

యకబాధ కోర్వఁ జాలక

యకలంకాఽబ్జాఽస్యఁ దె మ్మ టన్నందులకే!

32

కం॥ ఇట నుండఁ దగదు మారుని

పటుతరబలచయము గలదు; పర్వతగుహలో

నెట నైన నుందు నని హరి

యటఁ జని శైలాధిరోహ మారంభించెన్.

35

శా॥ శృంగాభంగపతజ్ఞురీతటసటచ్చృంగారగాంగేయరు

గ్రంగత్పత్రవిభాసురాంచలకనత్కాదంబకాదంబినీ

తుంగాఽప్రమేడితరావసాధ్వసచలద్రోలంబర్షుంకారస

త్సంగీతంబుల నాలకించుచుఁ జనెన్ సౌపాసమార్గంబునన్.

36

నీ॥ గాత్రోల్లసద్ధనాఘనదీప్తిఁ గాంచి బ

ర్హిసమూహముల్ పరుఁ గెత్తి యూడఁ;

జరణారుణాఽక్రాంతసాపాసవిధుశ్శిలన్

పద్మరాగాఽయితప్రభల ననఁగ,

నకలంకముఖసరోజారాతి నీక్షించి

మునిచకోరాఽఽఽ సమ్మాద మలదఁ,

దతనితంబాఽవృతోత్కటపీతకాశేయ

కనకాఽభ మొగ మొల్లఁ గప్పుకొనఁగ,

తే||గీ|| గండ, భేరుండ, వేదండ, పుండరీక

కాండసంచారవిలస దాఖండఁగారి

చండదోర్దండమండితోద్దండభిదుర

ఖండితోదగ్రసానుపున్ గాంచి చనుచు.

౪౦

సీ|| భీకరాదభద్రవీకరోజ్జ్వలఘణా

మణిగణదీపికల్ మృదుచోట,

భిల్లసాధ్వీహస్తభల్లనిర్భిన్నమ

స్కరగళన్ముక్తాఽఽఽ గల్లుచోట;

జంద్రాఽతపక్రాంతచంద్రోపలవ్రవ

ష్టరవారితుంపురుల్ దొరఁగుచోట;

మల్లికాతల్లజోత్సుల్లసూసవితౌస

వరమరందరసంబు గురియుచోట;

తే||గీ|| గీరపిక శారీకోదారవారహరి

భూరిసారంగనికరఘండకారసార

చారువిస్తారగాసముల్ మీలుచోట;

నొక్కగుహ గాంచె శోరి మహోన్నతముగ.

౪౧

ఉ|| ఆమహానీయదివ్యగుహా యంబుజమిత్రశే శంకపావకో
 ద్దామమరీచులున్ జొరక దైవశిఖామణిపానమే నిదా!
 యామహానీయదివ్యగుహా యట్లులే మిత్రశే శంకపావకో
 ద్దామమరీచులున్ జొరక దైవశిఖామణిపానయోగ్య హా, ౪౨

కం|| ఆఘాతరగిరిగుహలో
 మేఘాంచితదివ్యగాత్రమేచకరుచి,భ
 క్తాఘాఘావధ్వంసుఁ, డ
 మోఘస్వర్ణాంబరుండు ముసముసఁ జొచ్చెన్. ౪౩

వ|| ఆసమయంబున ౪౪

కం|| అజముల మేఘుచు నిద్దరు
 వ్రజతీలకులు హరినిఁ జూచి వసుధారమణీ
 ద్రజనీకరుతోఁ దెలుపన్.
 నిజశక్తి వారు సనిరి నిజపురమునకున్. ౪౫

కం|| అని శంభుఁడు సెప్పిన విని
 మునివరుఁ డిట్లనియె “దేవ! మురరిపుండు రమా
 వనితను వైకుంఠంబున
 నునిచిన నాదేవి యొంటి నుండెనె? చెపుమా!” ౪౬

వ|| అనిన శంభుం డిట్లనియె. ౪౭

చ|| తనపయి లేనిపోని దొకితఁబ్బ ఘటించి భిగాధిరాజునా
 హనుండు మహాగ్రోహమున హా! యెటు కేగెనా? యందు నిందిరా
 వనజదళాక్షి దర్పకనవప్రదరాఽలికిఁ జిక్కి నిక్కఁగా
 ఘననిభ వేణివేత్తధర కాంత మొదల్లలచాన లత్తజిన్. ౪౮

క॥ అమ్మా! నీ విటు అశువులు

గ్రమ్మంగ మా టాడ వేమికారణమో? ము॥

యమ్మా! నిను బ్రతిమాలెద

మమ్మా! మాకోడఁ దెబ్బ మమ్మా! కమ్మా!..

మ॥ అనుచున్ సూత్రవతీసఖీమణీయు సయ్యంగునిసంకరాశ్రయ

చసనేత్రాంతరనిర్గతామృతకణమున్ సంవ్యాసచేలాంచలం

బుసఁ బోనొత్తి “యి దేలు? సమ్మా! యిటులన్ బూదొక్క! చింతింపఁగల

జనునే? శౌరియు లేఁ; డతండు సనె నేడక్క స? దగిన దెబ్బమం!” గీ॥

వ॥ అనిస రమాదేవి యిట్లనియె.

గీ॥

నీ॥ వినరమ్మ! చెలులార! వసజనాభునతోడ

మనవిగా నే నెన్నమాంటు తీర్పును,

మనుజు తెల్లరు మందమతులు ముష్క-నిగ్గులు

పుణ్యానీనులు సల్పబుద్ధములైన,

దురభిమానులు పరదూషణతత్పరు

లస్తతవాదులు కుల్పితాంశమృదులు,

పరధనానసక్తులు గురుభక్తిహినులు

ధరణీసురాహితకరులు వైస

తే॥ గీ॥ వీర లేరీతి నీపాదసారసములు

నన్నిధికఁ జేరఁగా వచ్చు? సరసిబాధ!

పతితపావనకీర్తి నీపట్లఁ గలదూ

వంచనము లేక వారి రక్షించు మనసు!

గీ॥

మ॥ అని నే బల్కి నమోరతలారా పోని తో సత్యంకోసం పోయినానా
 “వని తో! దుర్బుధి నాపకర్తృత జప వాక్రితంబులనా వ్రోచి వో”
 దని, నన్ “ముష్కవిసర్వవ్యాపక మొకట బాళా”నో నా క్షురంబనా!
 యనుచునో పోశసమూలం లాడెదవు నీ కర్ణంబు” యుంచునో జనా. ౫౩

ఉ॥ అప్పటినుండి నామనసునందలొనిగట మేమి సప్ప నో
 యప్ప! యి దేమిదితొ”ము సకాః శ్రితాకాః శ్రిమరాశ్రికుం త నా
 కెప్పటియట్లు పేనులగు నిరపు ఘోరంబాహ; తొంబజాలములో
 గల్పున గుచ్చుకట్లు యగు; గాలపిపర్యమ! మేమి నేయుమా. ౫౪

మ॥ సఖియూ! శోభనో బి”సి యుంచు నెలుచనో శక్తింబు గా దమ్మా! యా
 నిఖిలాః శాః లోక హరిషో దేవముల దా నే యున్ననో; శ్లోక నా
 మఖిపి ద్వీపవికారి దేవసతీసన స్థిరీప)సంఘంబు ల
 య్యఖిలాధ్యక్షుల గెనంగ లే రనిన, నేనా! చూచుటకో మంసిగి! ౫౫

శా॥ ఆలావణ్యము నాశనూపలసనం బి”సంపదా - కొన మం
 లాలిశ్యంబును సామనోష్ణశయ నా”ల్యప్రభాభిశో యా
 హేలాప్రోక్షిమ యాప సంపిధిప మూహ్యోద్యోగ)భావంబు నో
 బాలారత్నములార! చూడక తరంబ! నిర్వరగా నొచ్చుట. ౫౬

తే॥ గీ॥ ఐనఁ జెలులార! ధరణిలో నరసి చూడ
 మనుచు దిగ్గుచ లేచి కశ్యపంశరములు
 గడచి తడఁబడునడుపుల జడధికస్య
 నెడలె దననెంటు బడఁతులు నడిచి రాని ౫౭

శా॥ గంధేభేంద్రసమాసయూన చనువో గాంతోకమార్గంబుల
 గంధోత్తుంగలవంగలుంగికదోఖ్యులార మూలంబున

ద్వంధూకాః - దిక్కుజాతములు నిష్టంతోగ్రహార్యక్షముల్
గంధర్వైరాతగంధర్వప్రీతిచయముల్ గన్పించగా సత్తముల్.

గీ.౮

సీ॥ సాగంగవరదసింహుడే దేవుడటంచు,
సాగంగములచేత జేర బోవు;
బున్నాగశయనుడెందున్నాడు? చెప్పుడంచు,
బున్నాగగణములప్రేత కేగు;
బుగసింహుకాపునిపొలుపు జూపుడటంచు,
బుగసింహముల జూసి బొగడ జనును;
సాకర్యవేషుడు చనినచో పెది యంచు,
సాకర్యవివహంబుచక్కి కగుగు;

తే॥ గీ॥ శంబరద్వేషిజనకుడేనదనమందు
గలుగు నని శంబరాహితావళిని బలుకు;
మేర లేనట్టివెతలచే సారసాక్షి
పృథులమృగముల నడుగును బెదరి చనగ.

గీ.౯

సీ॥ ఘనసారథగులార! చూచిన జెప్పగే!
ఘనసారగుచిదేహకాంతివాని,
సురసాలతగులార! కనుగొన్న జెప్పగే!
సురసాలసుమదామగరిమవాని,
గాంచనతరులార! కాంచిన జెప్పగే!
కాంచనాంశుకసజ్జఘనమువాని;
బున్నాగతరులార! పొడగన్న జెప్పగే!
పున్నాగవరదుడై యున్నవాని;

100 || అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా

E-0

శ్రీమద్విష్ణు మహామయము.

101 || అనంతాద్వైతమునామ సంహితా

అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా

E-0

102 || అనంతాద్వైతమునామ సంహితా

అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా

శ్రీ || గీ || అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా
 అనంతాద్వైతమునామ సంహితా

E-0

శా॥ ఆవేశా సరసీనుహః॥ లయ సఖీశ్యామూ॥ లలి వెన్వెంట రా
దేవోత్తంసశిఖామణి॥ వెదకుచో॥ ద్విభౌమరుగ్వాప్తిచే॥
ద్రోవణ బోవగ లేక యొక్కలలితేందుగ్రావవేదీస్తలి॥
భావోద్భూతవిషాదవేదసల నీపచ్చాయ నున్నంతట॥

౬-3

వర్షదు వర్ణనము

క॥ కర్షకజనహర్షక మై
వర్షాకాశంబు వచ్చె వన్యైః స్థానో
త్కర్షంబుగఁ జూతకఖగ
తర్షంబుగ సకలజంతుతాపం బొణి॥

౬-౪

నీ॥ మహనీయగర్జలు మర్త్యభర్తృమూలుగా,
దద్దురా॥ రావముల్ తాళములుగఁ,
జంచరీకర్షనుల్ సరసంగాములుగా,
జలమగ్నల్లింగవము లుపారంగములుగఁ,
గలితశంపాలతల్ కరదీపికలు గాఁగ,
భవ్యమేఘములు నేషభ్యములుగఁ,
గంకణధ్వాసముల్ గిరికణ్ఠములుగా,
త్కిరమహారములు మౌళిమౌళిములుగాఁగఁ,

తే॥ గీ॥ బ్రోవృషాగమసర్వనివృత్తిరహితము
ధగతభ్యసేత్తిరిరావృత్తిసమయము
బుద్ధివేదేతేదియల సర్వమును
నాత్య మునదియె చను నానందముగను॥

౬-౫

సీ॥ అది కేశవునిగాత్రము! కాదు, సుమహిమ

ఘనసీలబంధున కాపాటి గాని;

అది విష్ణుతరళజ్వలము! కాదు, దీపరం

ద్రివ్యకాన్తుకలప్రకృతి గాని;

అది మాంధవాబరంబు! కాదు, సమహిమ

తరభాసు నేరస్మృతరంబు గాని;

అది శౌరివాగ్రివంబు! కాదు, సుమహిమ

గంభీరజలస్థరగర్భ గాని,

తే॥ గీ॥ యెంత బ్రహ్మసితి నిపుడు నే స్వాంతమందా

గాంతుఁ డే మొ యటంచు నోకాంతఁగార!

కంతుఁ డొనరించుమాయ లీకాంతు లనుచుఁ

జింత నేయుచు నిందిరాకాంత సనఁగ.

E.E.

శరదృతు వర్ణనము

కం॥ శరదాగమ మేతెంచెను

నరసీరుహపడతపము సఫలతఁ జెందఁగ ,

బరమేష్ఠ్యశ్వము లలరఁగ

హరిణాంకగభస్త్రినివహ మతిధవళము గాఁ .

E 2

సీ॥ బిడ్డ గావున నబ్ధి ప్రేమతో లక్ష్మికిఁ

బంపినముత్యాలజంపు లనఁగఁ;

దల్లి కాల్పడఁ బోవఁ దగ నంచు విధి పంప

నభ్రవీధిని వచ్చుహంస లనఁగ;

దొరసాని యడపులఁ దిరుగఁగాఁ గని యిందుగ్గఁ

డడుగులఁ బరిపించుమడుగు లసఁగ;

గగనభారతి రమాకాంక్షకు నీడగా

నిడిసట్టివెలిపట్టుగొడుగు లసఁగ,

తే॥ గీ॥ సద్భిజాతకు సమృతాశనాబ్జిపాణు

లంబరంబున నిలుచుండి యలర పీచు

చామరంబునో! యస నొప్పె శారదాగ

మాచ్ఛధారాధరాఽపభో యుడుగు గాఁగ.

౬౮

క॥ ఆశ రదాగమ వేశల

నాశరహారు వేదకి యాలసి యబ్జిఁజిర మం

దాశరణశయ కని వయ

సౌశరజాఽనసలు గలుప సచ్చట నిలిచెన్.

౬౯

చ॥ వరశరదాగమం బసత్పదసృజినిరాజ్యభోగ మే

నూనపడి నాశ్రమింతు నని యుగ్రహిమంబుఁగమరాజసూళి హ

సగుడుగ్ పైమొట్టి రదవశ గాఁగి వేసెన్ దొరఁగించి వేగమే

తలమిసఁ బోయినో! యనుసృజినిన శారదాకాల మేగిసెన్.

౭౦

పేమంగుళ వర్ణనము.

క॥ అంగుళం పేమంగుళము బల

పంగుళం పై పంగుళం పంగుళం పంగుళం పంగుళం

అంగుళం అంగుళం అంగుళం అంగుళం

అంగుళం అంగుళం అంగుళం అంగుళం అంగుళం

౭౧

తే॥ గీ॥ అట్టనలముతండు సర్వముం డెఱివేగఁ
జగముధరణిధరముచాటు కీగెను,
సగ్ని పృథ్విజనులయండఁ గుంపట్టెనో
సకలగఁ జరికి నొచ్చి యనఁగ నొప్పు.

౭౨

ఉ॥ అనమయంబునందు శిశిరాగ్రము మ్రోసెను, రమానధూరిత
ద్వాసముఁ బొసి కేశపుండు వచ్చినజాడనె వచ్చి వచ్చి త
న్మాసయుగాంతవేళ కసమానసఖికువలాధిరాజుఁ ఘోష
వేసట లేక తోడఁ జన వేగమె యంజనశైల మంతటన్.

౭౩

మ॥ కని చేరం జని యందు ముందు ఘనసక్రిధ్వంసుఁ డున్నట్టియొ
వనజాతాకర మారమఁ బరమణి చెల్వం బొప్పఁగాఁ జూచి యొ
వనసౌరభ్యము లీవసప్రియశుక వాత్రంబు లిం పిండఁగాఁ
గనిపించెన్ మన మిందె యుండ మని సంకల్పించి యున్నంతటన్.

౭౪

సీ॥ నటదర్శనాపాంగపటజించి రథోల్లి
జాతవాతాకర సర్పచయము;
స్తంభేరమస్తనంధయగండ్ల కంఠూతి
హరణసఖాగ్రహర్యక్షగణము;
సారంగశాబకసముదాయచుంబస
దుర్భరోదగ్రశార్దూలపితతి;
చాంపేయసుమరసాస్వాదనాన్వితదేక
తుందిలపుష్పలిడ్చందములును,

తే॥ గీ॥ గోచరం బైన నిందిరాకువలయాక్షి
చూచి యిది యేమిచిత్రమో! సుదతులార!

భాసురం జ్ఞానయామహాపర్వతమున

నీరజాక్షుండు గలఁ డలచు నిశ్చయించె.

౭౫

పసంత పగ్గసము.

చ॥ అలరె పసంత మంతట లలఁజే రత్నభీమునికుంతజాలకో

త్కలీనపనాంతకాంతపరికి స్పృశకుంజసి శాంతకాముకీ

లలీతర అంతఃపుర్మసలిలప్రజసంతత వారణశ్చల

శ్రుతియాసమీరకీరపికి మాధుక రాఽ సపహగహృద్య మై.

౭౬

చ॥ పనిమిటి పచ్చ సంచు ముగ పంజు మసంజున సందడింపఁగా

వసవసజాక్షి శోణమణిచక్రప్రభూషణభూషితంగి యై

తన గ నటచ్చచందమున ధూళిపూడ్చిజ ముప్ప నల్లెడఁ

పినుతనుచూఁగి రాఁగెను వేళఁ గిసప్రసహభీరామ ము.

౭౭

ప॥ మోక్షము సద్వసంతలూ వేదాంతగబ్బికి తన ముఖసిప్రమోగాఽసంద

బై, వైకుంఠరమసిపంజున మధుసూదనహృదయభీరామం బై, వైకల

సంజుచేలుపుర గొలఁగఁడపహరద్యాపతం బై, శ్రీవంజుభాతి సుమ

నశీతలపానానాశ్రితపరం బై, సూర్యపాదలంగుళివి ధాన్యాసమాస్త్వి

తం బై, సత్యార్థ రాకొరగీర్ణచంద్రునివ ద్విజరామిరాజమానం బై,

దేవతాసములంబులపచ్చున సునామ్యుతఽహరం బై, దుర్గాద

రాజప్రసాదలూపిత సూర్యభూమినినాగ రాఽష్టదశరం బై,

వేదశాస్త్రపాదలంబులపాదము లల్లపల్లవమల్లశీతం బై, గ్రీష్మమృగిరణ

మృగసంక్రాంతిపీఠమృగం బై, వేదప్రదానిమంజులీలచఁ బుష్కర

సమృద్ధం బై, శైవతాగ్నిలంబులపీఠి శుక్లశుక్లశీతరశ్మిఁజలమోవ

కారణం బై, వేదాంతలంబుల పాదములపాదపాదములజలం బై, వైశ్ణవి

గానూనానాదీలు దేవదేమువిధానమున జేసెద; నిర్వహించుకొని వే
కామశరణాగ్నిలో నిప్పులు గొట్టుకొని పై నె కలలము నుత్తరించె. ౮౪

మ॥ సరసీయశిలాతలమున గమనానాదీలముందు గా
దనుకొంభోదహతల్పముల నుమిలెనొకదా ర్కంబునమున జేర్చి (శ్రీ)
హరి కే నెంతటిభార ముతొన! పుక! పక! యలము బిల్క న వడిన
స్మరపుండ్రోక్షుచుహోగ్రకాన్ముకకె న్నెల్లజలనాదాననకడ. ౮౫

మ॥ తల యూచున్; సగుర; గన్న మూయుర; యూచున్; దబ్బిబ్బు మూలుచు;
మే సలయన్ పోలు; బిరాన తేచు; జలద శ్యామాభిరామంగునిన
దలచున్; జెక్కిట జేయి నేర్చు; మది నంతాపము గల్గింప గ
న్నల నీరున్ దొరగించుచున్ పగతనంతాపమున నుండెను. ౮౬

సాయంకాల వర్ణనము.

చ॥ అపు డహిమాంశుఁ డస్తగిరి నందె బయినిధిరాజకన్యకా
చపలమృగాక్షి మన్నధనిశాతశరణ్నికె దాళ జలు క
ట్లపగతమోద మై పొరలునారట మంతయుఁ బూడి పడి లా
నపరదిశానగేంద్రమున కావలి నిక్కున కేగున! యనె. ౮౭

సీ॥ చరమసర్వంసహధరశేఖాగ్రంబున
బుప్పితకింశుకభూజ మనంగ;
నపరదిగజ్జాతలపనాకటీతటో
దృఢసురకౌసుంభపట మనంగ,
సమమేంద్రమగ్ధితచటులనభోగైశ్య
తనునిగ్గళద్రక్తధార లనంగ,

సూస బాణగణప్రియాణావేష్టాగతి

కిరదక్షు తోమణామృతం లనంగ,

శ్లో॥ గీ॥ గాలదుర్భరమత్త శుంభం లశుంభ
దమితకుంభ స్థలం తరవి నాలసూన్యా
మస్మణరమణేయదీధతి మహిమ యనంగ
సాంశ్యరాగంబు నను రే నిస్తుంబ్రగమ.

౮౮

చ॥ సమయశ్రవీటభృచ్చబు సాంశ్యమహాశ్రవీటరాగవహిష్టై
సమరంగ బీలగింజ లపు డాకిన మణిబసమంగలంబున
బ్రమద మెసంగ వేచిన సవారముగా నవి చిల్లనో! యనన్
గ్రమమున జీకటాట్ బెరిసి గ్రహున జాక్కు లు ముల్కె నెల్లడన్. ౮౯

నీ॥ సారపథోదగ్రాపిస్సుగదమృతాశస
ప్రీతిశుభాత్మానాగ్రాసూస మనంగ,
బ్రాచీదిశాగ్రానాభాసూసాస్త్రై
కిరీతపాక్షి కిరీమకం బనంగ,
గీగనాస్తీరావ్యథాదుశ్శ్రోత్రం
భూసూర శ్రీతాత్తతపత్ర మనంగ,
క్షణదాగ్ర్యమహానాం కౌమోద్రమరాదగ్ర
మండలేశ్వరీమండలంబు మనంగ,

శ్లో॥ గీ॥ బౌండలగద్యతీనాశకుండలీంబ
కాండలీ ద్విమకాండలీ ద్విమకాండలీ
పుండలీ కాండలీ శ్రీశతాంబు దండ
మండలం బౌం బ్బు గూంబుమకాండలీమూద.

౯౦

ఉ॥ దారచయంబుగో ముగిసెను బాపము ముగిసెను మోసము నోపి కృప

సారసశాత్రవుండు కరజాలములకు మహా న ది త్రోవొసెను

దీప్తినిసిగ్గుతోడ జగతీజముభూమల తోగినో! యానన

ధారుణి వెన్నెలలో నిగిడి నవ్వుల నీడలు నాదగ నుండెను .

౧౦

చ॥ కదళిసుమచ్చదాచ్చచషకంబుల నిగిడినదే ముగిసెను

ముద మొదవంగఁ గోలి పరపూర్ణుని జెంది చెకోరదంపతుల

మదమున నుల్లసిల్లి సుమహర్గణయుద్ధసమాప్తతంగా పై

యెద తెద లంటఁగా నదిమొయిపు జనింప పులిరపు చుండవోనో. - ౨

నీ॥ తగనితాపముఁ బెంచుతొగజేసి నింగించు;

సిందించి కన్నుల నీరు నించు;

జలచంచుసంచయ మలగించు తేలి నెన్నె

లలు గాంచు; గొంచు తొ నలమలించు;

దను ముంచుకొను మోహమున ముంచుకొనించు

గనిసించు; గనిపెట్టిపను గొనించు;

బతి యంచు; దనసీతఁ బెట్టి గొను; బతిగొని

కొ నంచు పిరిహరిగ్నిఁ గలగొనించు,

తే॥ గీ॥ నించువిల్తుండు కోపించి పెంచుకొను

తెంచి పొంచుచు; దన నెను ముందె పెంచు

బలువరించు; నెంచు! యెంచు బలించు గొను;

గాంతుని దొలగి రెండు పక్షములలో నుండి.

౧౩

మ॥ తొగజేడ డన్ ఘనహారత్రోవగొను తొడి పుల్లవన శివుల ప్రాప్తముల

జగతిన్ రాలఁ జకోరపె చనితొ పుల్లవోగ్రము త్రోవోచే

జగదా వేదవేదాంతాదులను నేటి వేదవేదాంతాదులను గానెల్ల

తెగల్గె భక్తివల్ల కల నెలల సుఖసంతోషములను నేటి వేదవేదాంతాదులను గానెల్ల. ౯౪

కం॥ ఆనందలహరీ నిరదర

భావజననతాపతేష్టభావము గల నై

జీవనజాతారిని గని

జీవంజీవారి యనుచు జెలిగో ననినన్

౯౫

శ్లో॥ గీ॥ వేదవేదాంతాదుల విని హాస్యప్రసాదగ

నత్రచయభాసా వీరవేదవేదవేద

నేత్ర కుపలయమునను మిత్రుల యనుచు

నిత్రముగఁ బల్కె- నెరి నేమి సేతు? ననుచు.

౯౬

కం॥ చూడమ్మా! మూలశరణు నీ

నోడను బుని ముగించిసర్వేశ్వరహంసాంబులను గానె

ట్లెఱిగింపు భావములను నిను

నను ననుచు నీ వేదవేదాంతాదులను గానె

౯౭

శ్రీమద్భక్తవల్లభాష్టకము

కం॥ భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ!

భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ!

భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ!

భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ!

కం॥ భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ!

భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ! భక్తవల్లభ!

నేరీతి నోర్చి సచ్చును?

మే లో రా? యనుజ నేచ ముత్రోగ్రోహి !

౫౯

కం॥ అంకముగా మునుపే గెలుక

రం కుండల గురుసనతిని రమియిగటినాటి

రం కొక్కటి గలిగను; నీ

కింకా రం కేల సతుల నేచల గళంబి!

౧౦౦.

చ॥ జగతిఁ గలట్టిచద్దీనులసంపదఁ జూడఁజూ పుచ్చుదొంగ వం

చుఁ గద! యనుండు నీఘసచసామ్రాజిరంబు హరించె యుగ్రుఁ డ్దే

పగలఁ గలంపఁ బూని నీను బట్టెను నల చని వెలెను సలహాగా

సగపడ కభ్రవీధ నిశలందూ జరించెద వార! సుద్రవమం!

౧౦౧

మన్మథ దూషణము.

కం॥ అంతట నిల్వక పటుశర

చింతాసంతాపతప్త చిత్తపరి గల దే

కంతుని నుద్దేశించి పూ

రంతామర్షంబుతోడ రమి యుట్టినెము .

౧౦౨

కం॥ ఓరీ! మారా! మేరా!

మేరా? యారీతి నేచ; పూ మోదూ? నీ

గారాబ మాఱ; తల్లికి

నేరం బొసరించువాను నీ పై పోరా?

౧౦౩

సీ॥ మహితభర్మగుణంబు మహితశ్వుమును కలదే;

బహుతరాశ్వము చచ్చి పుట్టి పోయె;

మేలైన బాణముల్ మేదినిపై వ్రాలె;

సంద మూస్యిందసం బగ్నిఁ గలిసె;

ఘనుఁ డైనచెలికాఁడు కాంతారములఁ దూఱె;

మేనమూ మగువఁడు మింటఁ గలిసె;

సధిక మూకేతసం బట్టినీటను గూఱె;

బలము శల్లిని, దండ్రుఁ బాసి చనియె;

తే॥ గీ॥ భర్గదృగ్జాతదుర్గమాసర్గశాగ్ని

నిర్గతాత్యగ్ర కీలాప్రసర్గములను

గూలి యేరీతి బ్రతికితో? మేలుమేలు!

విమలసుమచాప! పిస్సుటకమలరూప!

౧౦౪

నీ॥ ఒకటి రెండు సరించుయోధు లుందురు గాని,

రెండు పాండవ సేయుకోదండి గలఁడె!

క్రూరనారాచభృచ్చులు లుందురు గాని,

వారినినారాచభారి గలఁడె!

దృఢావహినిపరివృథులు నుందురు గాని,

పరిభృతభటచయప్రభువు గలఁడె!

విలసితివయవసంకిలితు లుందురు గాని,

ఘనతరాంగ పహింసజరుఁడు గలఁడె!

తే॥ గీ॥ యిట్లు వింశలు పెక్కు సీపట్లఁ గల్గె;

ధర వియోగుల నేరచడిఁగర్మశాలి?

భలిర! విపరీతశౌర్యసంకలితధీర!

శుకకులాధ్యక్షకథాణ! సూనబాణ!

౧౦౫

చ॥ హరనిటలాంబుకోడతమహాఽద్యుతకీర్తికి రాళ్ళగీలులున్
 దొరలి ఇగీగమున్ పిడిచి తొడివెవ్వలులున్ మోడికించ భూతమ్మ
 తిరిగి 'యసంగ' నామమునఁ దేజము నొండొక్కవే మసంగమ సినే,
 గరితల నేచ హేతువు పెగన్ రతిమంగళము శ్రేణిక్తు మో". ౧౦౬.

చ॥ అనిలునిఁ బ్రణ మొసహితుఁడంచు మనంబున నమ్మినాపు గా!
 నిను బొలియించునాడు హర నేత్రకృజానుక రాళ్ళగీలుకున్
 బనివడి తోడె న్నీయి నిను భస్మము నేసినపాపకిడ్డు నే
 యనువున నమ్మినావా? వనజాంబుక! నీ గిడి యుక్తు సహ్యామా! ౧౦౭

నీ॥ పీడె కా! సీమహాబాడి బేడ్గసంబు
 తొడిబడె బుడమిలో నడగఁ జేసె;
 పీడె కా! నీ శాతవిశిఖసందోహంబుఁ
 జెల రేగి మంటిలో గలిసె వేసె;
 పీడె కా! నిను గూర్చువు సభధ్వజునికంటె
 మంటిలో న్నీను మడియఁ జేసె;
 పీడె కా! సెచూమనుండున కొహర
 భూతులై యతనిని బొలియఁ గూడె;

తే॥ గీ॥ పీడె హిత శత్రువుఁడు నీకు పేరి నమ్మి
 యన్న యెల్లను గూరు తొపన్నగముల
 నోటిఫలముల కాశించుపాటి యగును;
 దెలిసి వర్తించు మోక్ష నైస జుగదబాణ! ౧౦౮

చ॥ చెలగి హయంబు కాద్రుకముఁ జీల్చె; భూకలి కృపాణజాలమున్
 గరిగె మ్రొంగె; మోక్ష విశిఖవ్రజనారముఁ చీల్చె, మును సినే

బొలియంగఁ జేయువైతితలపు వ్యయి మించె, వినిగ్గతాంగ! యే
చెలువునఁ గుంజుకొంటివా! విశేషముగా గృహకృత్యవైదులన్. ౧౦౯

తే॥ గీ॥ అంతలో సూత్రవతి సూచి కాంత! యింత
రంజు సేయంగఁ దగునంటి! కాంతలకును;
జింత సేయకు; వచ్చు నీకాంతుఁ డనిన;
మారు దూఱక వేసాని యూర కుంట. ౧౧౦

ఆశ్వాసాంతము.

కం॥ అరుణాంతర్గతశరణా!
శరణాఽగతభక్తజాతసాక్షాత్కరణా!
కరుణాలసదాచరణా!
చరణాబ్జవిలక్ష్యక్తకనదమలచరణా! ౧౧౧

భుజంగప్రయాణము.

బుద్ధిద్విగోధవ్యసహహాసగీరా!
దళద్రుదకోదఁష్టదైర్యప్రచారా!
చలన్నరదానర్థ్యచంచచ్చరీరా!
శిలాకామిసీకృద్విశేషానతారా! ౧౧౨

ఇది శ్రీరామచంద్రపదారవిందమరందరసాఽస్వాదసముందిభేందింది
రాఽయమానాసమాసతూమువశశ్శీగపారావారరాకా
సుధాకర రామశ్మృపాలసుపుత్రపవిత్రచగిత్రాక్షీ
ణాంధ్రగీర్వాణచణరామచంద్రాననీపా
లవిరచితశ్రీమదలమేలునుంగాప
రిణయం బనుమహాప్ర
బంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము

తృతీయాఽశ్వాసము.

క॥ శ్రీమద్భూమిసుతాఃసుఖ
సోమాఽప్తాఽనంది నేత్రసుధ గచ్ఛోరా!
భీమోద్ధతభృగుకులభవ
రామామితమదవిరామ! రఘుశూరామాం!

౧

తే॥ గీ॥ అవధరింపుము శంకరుం డవ్యలికథ
నారదున కేమి సెప్పె విస్తారముగను,
దాని వివరింపవే! యని శౌసరిన్
యండిగినన్ సూతుఁ డశనిశో సనియె నిట్లు.

౨

ఉ॥ తూరుపుఁదెల్పు మించె; భువిఁ దోయజముల్ వికసించె; బుష్పబి
డ్వారము ఝంకరించె; ఖగవర్గమహాఽర్భుకీ మించె; గమ్మనె
మారుత మేగుదెంచె; విలు మన్మథుఁ డెక్కె డలించె; గైరవ
శ్రీరమ మోము వాంచెను; నళించె నిశారమ వేగుజామునె . 3

మ॥ మొకమో టైనను లేక పద్మినుల నిర్మోహంబుచే నేచుకొని
ప్రకటం బైన నినుండు వచ్చె నదుగో ప్రాగ్రిపైఁ జూప మో
యి! కలంకీ! యింక వేగమే జరుగు సుమ్మి! యన్నచందంబునన్
గృకవాకుప్రకరంబు వేశ్మములచక్కిన్ నిల్చి కొక్కో! యనెన్ . ౪

సీ॥ గగనరమాఽధీశఘనభుజాఽర్గళయుగ్మ
కలితోరుశంఖచక్రంబు లనంగ,

۹

2

5

సీ॥ సామంతభూపాలసముదాయ మొకవంక,

నొకవంక రణధీర మోధవగులు,

బహుశాస్త్రవిజ్ఞానపండితు లొకవంక,

నొకవంక సరసగాయక చయంగా,

కార్యదీక్షామాత్యవర్యాళి గొనుకవంక,

నొకవంక సకళంకసుకవిజనులు,

వారవిలాసినివారంబు లొకవంక,

నొకవంక మాగధప్రకరములును,

తే॥ గీ॥ సండుకొలువున నుండ నాఖిలపలుకులు

ధర సుధర్మాంతరస్థుల పోకగణిల పసలు

తూమురామోవనీపాలనోయజాని

కొలువుకూటంబుల కొచ్చి రాగొల్లవాడె.

కం॥ అరుదెంచినగొల్లలు దా

మిరువురు దండంబు నెట్టి యేలినవాడో

దరమున నెఱుగునఁ జూడఁగఁ

దఱచుగఁ గాస్కల నొసంగి ధరశీశ్వులతో.

౧౦

తే॥ గీ॥ సామి! యాయూరియుత్తరభూమి కై న

కూతపెట్టునఁ గాటకుకొండ గలదా,

దాన మేకల మేప మావానితోనఁ

బోయి కంటిని; మనసు కబ్బురము దోసె.

౧౧

కం॥ అన నాముచ్చట యేమో?

వినిపించర! గొల్లవాడ! వేగిర మనుచున్

జనానామహింసాం మోక్షో నామోచితః

తేనాచార్యానాం మహాత్మునాం తేనాచార్యైః సాధయంతే .

౧౭౭

సీ॥ బ్రాహ్మణ్యోన్మేషానాం నామోచితః సాధయంతే ,

సంకసంక్రాంతానాం నామోచితః ,

'తేల్లసము'త 'వ్రేలుడ'ల్లనా 'గొలనా'నామోచితః ,

ఎదమి 'నా' సాధయంతే సాధయంతే ,

జలాతానాం వాదానాం నామోచితః ,

వలసంకసంక్రాంతానాం నామోచితః ,

సతానాం నామోచితః సాధయంతే ,

సంక-సంక్రాంతానాం నామోచితః ,

తే॥ గీ॥ ఎవ్వడో కాని మహాత్ముడు సాధయంతే

కాల్పవృక్షోల్లసము తేల్లనా మసంగ

సల్లకానాకకొండనా మసంగ

సద్భగవద్గీతా ప్రథమోధ్యాయః

౧౭౮

కం॥ స జాబ'లుడ పల్కి-నా

సంకసంక్రాంతానాం నామోచితః

'మస' మేగి మస'తే మస'తే?

మస'తే 'కా'కానా సాధయంతే సాధయంతే .

౧౭౯

కం॥ స 'మహాత్ముడు' సాధయంతే

సంకసంక్రాంతానాం నామోచితః

మస' మేగి మస'తే మస'తే?

మస'తే 'కా'కానా సాధయంతే సాధయంతే .

౧౮౦

తే॥ గీ॥ ఐస మస మేగి చూత మయ్యది నిజంబా?

లేక మిథ్యయో? యిది గట్టి గాక యున్న
జనులు సవ్యసం రింక నిజంబు దేల్పు
డనుచు గొల్లల సడుగుడి!” అనిస వారు.

౧౬.

తే॥ గీ॥ ఉన్న దున్నటు మీ రందు గన్న వేల్పు

గల్ల లాపక తెల్పు డోగొల్లలాం!
రాజు నూడగ మీవెంట రా గలండు.
సనుచు సడిగిన నాశీమి హసలి యిటులు.

౧౭

తే॥ గీ॥ అబ్బో! డబ్బ! దబ్బ! తీడు; సిబ్బ

రమునఁ జూన్తిమి; మీ రింక రొండి నూడె;
దర్లపసికెలు మే సరిగొర్ల సడిమి
కెల్లి వచ్చెను పసుచి న్నవ్వెల్లెవాడె.

౧౮

చ॥ అనిస సమాశ్మయవర్గము ప్రవాగ్రహణ^౧ “సజచార శ్రీభూమి

ఘనవిభగాత్రు నిక్కముగఁ గన్గొనె” అనిస పుట్టు చున్నవా

రనిమిషరాజభోగసృ శాంచిత్తెత్త భవ! యెన్న భంగులన్ మస

మటు వోయి చూడ గనుమానము ఎందు దటంచు బల్కఁగెన్. ౧౯

క॥ ముందర నిలిచిన సేవక

బృందముఁ గని పల్వ బసచ బృహ్మశ్రీరసం

క్రందనుడు గజతురంగ

స్యందనపరహాసవీరసై సకపరిసలన్ .

౨౦

క॥ సిద్ధాంతులఁ గన్గొని పరి

శుద్ధదిసం బడుగ ‘సపుడె గొభ’ ము చనునె.

శుద్ధాంతమునకుఁ జని స
స్నద్దోద్ధతకవచచాపనారాచుం డై.

౨౦

కం॥ జననికి దండం బిడి పని

వినియెద నని జనవిభుండు వేడుకొనిన నా
యన! నీవు పోయి రమ్మా!
చనుకార్యము సఫల మగును సర్వేశుకృపణ.

౨౧

మ॥ అసి దీవించిన సంభ్రమించి జనయిత్రాజ్ఞానుసారంబుగాఁ
జనుచో “భూసురవర్యపాళికి సమస్కారంబుఁ గావించినా”
సస నాభూమ్యమృతాశసప్రజము దీర్ఘాయుష్య మాఁ గాక నీ
వెనుకన్ వత్తుము మమ్ముఁ దోడ్కొనుచుఁ బోవే! రాజచూడామణీ!
౨౩

చ॥ అన విని వారికిన్ దగినయానఁసులన్ నియమించి విస్ఫుర
ద్ధసమణిచిత్రకాంచనవికారక సచ్చిబికాఽధిరూఢుఁ డై
వినుతయశోధురంధరుఁడు వీధుల నేగఁగఁ బొరకస్యకా
జనులు సృపాలుమీఁద నెగఁ జల్లిరి లాజసుమాక్షతాఽవళుల్. ౨౪

వ॥ ఆసమయంబున ౨౫

సీ॥ “ధరఁ గీర్తిమంతు లీదొరతోడ సాటి యే
దొరలు లే”రనుచు భూసురులు వొగడ
“నల రాజు వలరాజు సలరాజు నీరాజు
సాటి రా” రని వారసతులు వల్క;
“వహ్వ శబాషు సచారీ ఘజాయత్కి
ఱ్ఱాలు దే”ఖనుచుఁ బఠాను లనఁగ;

“దానదురీణ! మదన్వద్విదారణ
చణ!” యని మోగి స్పృహతము నయిరి;

తే॥ గీ॥ గాహ్యోద్భవి భేరి సకాయనము
దన్వరాజన్వప్రాప్తియ భేరిన ముగియె
బూర్వరన్వారసీచు నాధ్యుండుడభిమతి
వెడలె నిజయశోమాపి యు నల్లడలె చలె గె.

కం॥ అతీసత్వరగతీతో భీ
పతి వోపుచు సచటివిత్రి పాదపద్మ
ప్రతతుల మృగఖిగఘన స
తతుల గనుగొంచు డేద సుగతిటమునది.

కం॥ తనవెంబడిగా వచ్చిన
జను లందఱ నందె యుంచి జనవల్లభుని యె
జనగిరిపై కొక్కడే తా
జని యొకగహ్వరము గాంచె సముఖిమందహు.

కం॥ ఆగొల్లవారు సెప్పిన
దీగహ్వర మేమే! చూతే మిప్పు డనుచుకూడా
నేగి వసుమతీవల్లభ
నాగారి గుహంతరంబునను దనయెదుట.

సీ॥ భక్తకోటికి నింతబంటి ‘విరజ’యని
కటి జూపె నన వామకర మెసంగి;
నిక లేదు వైకుంఠ మిది నిక్క మని చూప

ససంగ దక్షిణహస్తమును జెలంగ;
 దీసఁ గిల్బిషలతల్ దెగ వేయఁ బూసెనో!
 యనువిధంబున సహస్రార మమర;
 నార్తరక్షణతీర్తి మూర్తిమంతముఁ జేసి
 ధరియించె ననురీతి దరము దనర;

శ్లో॥ గీ॥ మకరకుండల కేయూరమకుటకటక
 ఘనవిభూషిత సంహసంహసననిలలిఖం
 డీశ్వరుం డెగు శ్రీవేంకటేశదేవు
 సగవిభుండు గాంచెఁ గెన్నులనాభు డీ॥ ౨॥

30

చ॥ హరితను వారిదోదయమునందుఁ గృపాసపర్వ ధారలున్
 గురియ నృపాలబాష్పజలకుల్యలచేఁ బూలకల్ దనూరసాం
 కురములు నై నను స్తజనగోసచ ధూళ్యుల మాచరించుచున్
 బరిమితి లేనిముళ్ళలము పెంచు; భాగ్యము చెప్పశక్యమే!

31

క॥ శ్రీరామేశ్వారిప్రేక్షయ
 సారసముల కపుడు సృపతి సద్భక్తి నను
 స్కారము సేసిస, నొప్పెను
 ధాదుణి సద్భక్తి మూర్తి ధరియించె ససన్.

32

క॥ నిలలతటస్యస్తాంజలి
 పుటఁ డై పెరుభక్తిహృదయభువనజకలితో
 త్కటఁ డై స శ్లోశ్వరు సం
 త్కట నిలల స శ్లోశ్వరుండు స్తన ముసరించెన్.

3

చూర్ణిక.

శ్రీమదరవిందమందిరాసుందరీకందుకాయమానసుందరప్రశస్తనిస్తుల,
 నిస్తులస్తనస్తబకవిన్యస్తాస్తాకకస్తూరీపంకాంకితవక్షస్తల! సన్ద్యోవిన్యోశో
 మానవైశద్యానవద్య ఖద్యోతాంచితాఖర్వపూర్వోగ్య భృచ్చిఖిరామ
 మాణచిరత్నరత్నప్రభాభాసమానాసమాసకాంచనాంచస్మగటఘటహోత్య
 మాంగ! భుజాంచలసంభ్రమసుదర్శనాబ్జమిత్రాజస్రసంవిధానసంతోషన్యాకో
 చహోచనమహోత్పలవిరాజితముఖరాజీన! నిజభుజాంతరాళ మహేంద్రాగ్నిలా
 సాంద్రచంద్రశాలాఽఽ రోహణావరోహణార్థాంభోధిజా పిరచిత్రేణేణవదా
 చరితత్రివళీమండితపిచండ! తటిత్పటలాఽఽయితకటిశంసంఘటితహోది మయ
 శాటికోదంచద్వనఘనాఘనోపమానాపఘనత్రయూసీమంతిసీ నీమంతిసీమూం
 తబంధురసిందూరసందానితపాదారవింద! భక్తజనబృందమందిరాళిందామం
 దసౌందర్యమందార! దీపకిల్పిషోద్ధృతధ్వంతప్రస్థంసనస్త్రిభుమ్క! సమస్తే
 సమస్తే నమః.

38

సీ॥ శ్రీరమణాయ, సరీస్పపశాయినే,

నారాయణాయ, సనాతనాయ,

విష్ణవే, కృష్ణాయ, విహగతురంగాయ,

శార్ఙ్గణే, వరదాయ, శాశ్వతాయ,

చక్రాబ్జపాణయే, సక్రసంహారాయ,

హరయే, శుభాంగాయ, హరనుతాయ,

సరసఖాయ, జనార్దనాయ, వీతాంబర

ధారిణే, దైత్యవిధ్వంసనాయ,

శే॥ గీ॥ భక్తపోషాయ, భవతమోభాస్కరాయ,
మధితకలుషాయ, మస్మధమస్మథాయ,
మురహారాయ, ముకుందాయ, మోక్షదాయ,
దేవపూజితదివ్యపదే, సమోఽస్తు.

37

ఉ॥ తోయదమేచకాయ, సతదావృత్తతూలసమిరణాయ, కృ
ష్ణాయ, గదాగ్రజాయ, సభసాగమరాత్మరగాయ, సర్వవే
త్తాయ, బలానుజాయ, సురరాజముఖామరసన్నతాయ, ని
త్యాయ, నిరంజనాయ, సిగమాంతశిఖామణిగో, సమోఽస్తు శే 38

క॥ రంకువు గలశశిశ్మశుల

సంకలితము నీముఖమునది బోలక తం

శంకణ బహుళైక్షయతో

లింగము దిగ నొడి ననుసే వేంకటరమణ!

32

క॥ భవదీయదివ్యమంబునం

భవలలితశ్మశ్రుచయము పెంకేసుచాళం

త్రవకేతనమున కెన యగు,

వివరోన్న శజవసతురగ! వేంకటరమణ!

33

క॥ వసజేషుశరాఽసాగ్రము

త్రెన నీకనుబొమలతోడ నెటు లగు, గనుపుడు

గనుపులుగా గిరకల మెది

విసం బిప్పిగ విరస మాను వేంకటరమణ!

34

క॥ మధుసూదనాస్త్రియం బగు

మధుయుతచాం పేయసుసంఘ మహాసీయాభస

త్పథితోజ్జ్వలనాసిక కే
విధమున సరి వచ్చు ధీర! వేంకటరమణా!

౪౦

కం॥ బింబము భవదీయాధర
బింబప్రతీబింబగరిమప్యఘరుచిఁ గని యా
డంబర మొందుచు శుకముఖ
బింబాంచితర క్తిఁ గనియె వేంకటరమణా!

౪౧

కం॥ కుందంబులకుం దంబు ల
మంద భవద్దశనపం క్తి మహాసీయలన
త్సుందరతరసీఁ రామిత
బృందంబుల నపహసించు వేంకటరమణా!

౪౨

కం॥ హరినీలఘటితఘనతట
సరసీలనదమలసలిససాదృశ్యభవ
ద్గరలోమగండశలముల
వెఱఁ గగుమొగ మెన్నఁ దరమె! వేంకటరమణా!

౪౩

కం॥ సశకలభావాదర్యన
దృశ మని వచియించు టెట్లు? నీవ్యద్రాకా
శశిశకలద్వయసన్నిభ
విశదభవత్తాలుయుగము వేంకటరమణా!

౪౪

కం॥ 'దర'నామకంబు నీకం
ధరసదృశతఁ బొంద వేక తావకవిలస
త్కరగత మై మొఱ వెట్టదె!
విరజాతరణీయచరణ! వేంకటరమణా!

౪౫

కం॥ తసమందిరమున నిందిర

ఘనముగ నిడుదీప మసంగఁ గొస్తుభరత్నం

ఘన సలరు భవద్వక్షము;

విసతాతానుజాతతురగ! వేంకటరమణా!

౪౬

కం॥ నిజజ్వరపీడనవిలుత

త్రిజగన్ని మోచుచుసంధి గీఖలె లేఖా

భజనీయభవత్త్రివిధులు

వృజిసప్రజననుజహరణ! వేంకటరమణా!

౪౭

కం॥ కివిభవసంస్థానం బై

యవిరళహంసావలోకనాఽచందం బై

భవదురుగభీరనాభీ

వివరసరిపద్మ మలరె వేంకటరమణా!

౪౮

కం॥ తావకమధ్యం బణు వని

కోవిదు లసఁ జిత్ర మయ్యె; గురుసంస్తుతులన్

బ్రాహ్మణ్యాసంతం బని

వేవిధములఁ బొగడఁ దగదె! వేంకటరమణా!

౪౯

కం॥ శ్రీద! జగత్త్రియభాగ్య

శ్రీదం బొసేదుపదము శ్రీకాంతాన

మోక్షదము నై, ప్రస్తుతవర

వేదము నై, మమ్ముఁ బోచు వేంకటరమణా!

౫౦

కం॥ తావకపదసఖిజితతా

రాఽఽనన్త కాంత్యన్వితంబు నై త్వన్ముఖదృ

గ్భావసచేఁ దారక లై

వే విష్ణుపదంబుఁ గనియె' వేంకటరమణా!

౫౧

క॥ ఇలలో 'మాధవుఁ' డనుసి

ర్మలనామము నీకుఁ గలదు, మచ్చేతఃకి

కిల మలరింపుము తావక

విలసత్పదకిసలయముల వేంకటరమణా!

౫౨

క॥ నీతనుదివ్యప్రాప్త

ట్స్సీతాంబుముఁ గని మదీయచిత్త మయూరం

బాతతముగ సర్తించును,

పీతామితకలుషనికర! వేంకటరమణా!

౫౩

క॥ తావకతనువర్షాఽఽగమ

జీవనదకృపార్పసైకశీకరవరసం

భావితుఁ జేయుము మద్ధ

త్పీవరచాతకకపిందుఁ వేంకటరమణా!

౫౪

క॥ అమలము గద! పంకోద్భవ

కమలం, బావిధి మదీయకల్మషచేతః

కమలము విమలము త్వత్పద

విమలోజ్జ్వలకమలయుక్తి వేంకటరమణా!

౫౫

క॥ ఛదములు సెడకుండఁగ ప

ట్పద మబ్జాఽసవముఁ గ్రోలుభంగిని యుష్మ

త్పదసలినాఽసవమును నా

హృదయమిళిందంబు గ్రోలు వేంకటరమణా!

౫౬

మ॥ భవదీయోజ్జ్వలపాదపద్మయుగమున్ బద్మాఽసనాబ్జారిభృ
త్సవభుజ్మఖ్యసురుల్ మునీంద్రులుఁ గనన్ జాలంగ లే రంచు శ్రీ
ధవ! వేదార్థము దెల్పు చుండుఁ గద! దృద్ధారిద్ర్యముల్ దీఱ నీ
భువి నేఁ జూడఁగ నేమి సేసితిన్! కా పూర్వంబునన్ బుణ్యముల్. ౫౭

క॥ వారటయుగ, కిరి, హరి, వటు,

పారశ్వధిక, నృప, సీరి, బౌద్ధ, సుకల్యా

కారంబులు ధరియించిన

శ్రీరమణుడ పీవె కావె! శృంగారనిధీ!

౫౮

మ॥ రసనాయుగ్మసహస్రమున్ గలిగి సర్పస్వామి వేనోశ్మ నీ
యసమప్రౌఢచరిత్రముల్ వినుతి సేయన్ బూని తా నంతటన్
బస లేకుండఁగ నెజ్జ యై గొడుగు నై భద్రాఽసనం బయ్యెనే
రసనన్ గల్గితి నొక్కడే; యెటులు నిన్ బ్రార్థింతు విశ్వాఽత్మకా!

౫౯

క॥ అనుచున్ వినుతించిన విని

వసమాలి నృపాలుఁ జూచి వార్షికఘనగ

ర్జసనన్నిభబంధురసి

స్వనమున ని ట్లనుచుఁ బల్కె సదమలకృపతోన్.

౬౦

క॥ ఓసరవర! నీ వెవ్వడ

వీనగగహ్వరము సొరఁగ నేటికి నీకున్?

మాసవరూపముఁ గనుఁగొన

కే నుండు మునీంద్రవృత్తి నిచ్చట ననినన్.

౬౧

తే॥ గీ॥ సకలమాసవహృజ్జలజాతపీఠ

కాంతరావసమును గల్గి యజ్ఞనాభ!

మునిజనులవృత్తి కెల్లను మూల మైన

దేవతాసార్వభౌముడ పీవె కానె!

౬౨

కం॥ అనినన్ నీనామం బే

మని యడిగిన “రాము”డందు రననిజసంబుల్,

వసజోదర! నీపదయుగ

వసజంబులనేవ నేయ వచ్చితి నెనిసన్.

౬౩

కం॥ కరుణానేత్రాంచలములు

నరవరుపై నిలిపి శౌరి నగుమొగమున భూ

వర! ని న్నొకమాటడిగెద,

వెఱు గొందక దీనిఁ దెల్పు విమలమనీషన్.

౬౪

శా॥ సద్యఃపుల్లవిశాలనేత్ర విలసచ్ఛంద్రాఽస్య సౌందర్యజి

ద్విద్యుద్వల్లరిఁ గొముదీస్మితఁ గన ద్వీతీజితాంభోధరన్

హృద్యోదంచితనూత్న విస్ఫుటలసద్ధేమాజ్ఞాప్రజ్ఞలన్

మాద్యద్దంతేసమాసయాస సలమేల్మంగాఽంగసన్ జూచితే?

౬౫

కం॥ చెలితో నే నొకమాటకు

సలిగితి; నీపర్వతమున కరుదెంచితి; నే

నిలఁ జాల నేమి నేయుదు

సలివేణిన్ విడిచిసదిగ నవసీనాథా!

౬౬

కం॥ ఒకనిమిషం బొకదివసము,

నొకదివసం బొక్కనెలయు, నొకనెల యొకయేఁ,

నొకయే, నొక్కయుగింబును,

నొకయుగ మొకకల్ప మగుచు నున్నది సుమ్మా!

౬౭

౪॥ మధురిమధూర్వహాసరి సమాధురిధారలఁ బల్కు వల్కినన్

మధురశ రాజన ఘోటక సమంబు; విధుంతుద వేణి పాడినన్

బ్రథితవనప్రియానళిసమంబు; మదద్విపయాన పిల్చినన్

విధిక్రత మేమొ! కాని యల వీణలతో సరి సేయఁగాఁ దగున్

౫॥ ఆఘనకుచకచమేచక

మే ఘన మని సమము రాక మిహిరాపత్య

శ్రీఘనధుని భువి బాధను,

మేఘము దివి కేగె బొగడ మెలతను దరమా!

౬౯

౬॥ తనచే నాచే రెండును

నొసరఁగ మత్పదమునందు నొక్కటి నిలిచెన్

వనితాముఖిగళపదసమ

మును గాలే కట్టిములును మూడు నృపాలా!

౭౦

తే॥ గీ॥ కాంతకనుదోయి కెన గాక చింత నొంది

కంధరాద్వయసఘనకబంధములను

నొక్కరాజీసమును నిల్చి యొకటి నిండ

మునిగి లేటుచు ఘనతపంబును నొసర్చె.

౭౧

౭॥ ఉదధిజ పుట్టిసచ్చంద సముజ్జ్వలనామము శ్రీ యటంచు నీ

మదగజయాసకే తగు సుమా! యని పార్శ్వములందు శ్రీలఁ దా

ముదము దలిర్ప గుర్తులు సముద్రుఁడు వ్రాసినచంద మొప్పె నా

ముదితశ్రుతిద్వయంబు సుకపోలములన్ సిరి నింపఁ జేయుచున్.

౭౨

చ॥ మగువసుధారసాధరసమప్రభ నొంచెద మంచుఁ గెంపులున్
 బగడములున్ బ్రవాళము లపాస్తరుచిత్వము నొంది నిల్గు చె
 క్కఁగఁ బడి, తంతుసంతతులకట్లకు లోనయి, నేల వ్రాల్చి; న
 య్యగణితరూపగౌరవమహాద్భుతసంపద చెప్ప శక్యమ !

23

సీ॥ పణతీముఖము మహాపద్మసంకాశంబు,
 సతినేత్రములు పద్మసన్నిభములు,
 చంద్రాఽస్యకంతంబు శంఖసమానంబు,
 రమణిజంఘలు మకరములఁ బోలుఁ,
 గామినిపాదముల్ కచ్చపసమములు,
 కోమలిదంతాఽలి కుండపాళి,
 బాలికకచములు నీలోపమానంబు,
 లమరఁగా నిధిసస్తకమువిభూణి

తే॥ గీ॥ సంగములఁ బూనియును ముకుందాభిధాన
 నిధినిఁ దనయందుఁ బూసదు నీరజాక్షి,
 వర 'ముకుంద' నామమున నేఁ బరఁగు చునికి;
 స్త్రీలు వరుపేరు నుడువను సిగ్గువడరె ?

24

తే॥ గీ॥ వజ్రహాగాన్వితం బై సవనితకుచయు
 గంబుతోడను దుల్యంబు గాఁ దలంచి
 వజ్రనిర్భిన్న మై నగవ్రాత మిలను
 గూలి, ధృతి దూలి, గతి మాని, జాలి నొందె.

25

క॥ నిజమె కద! కాను నన్నము .

గజయానకుఁ గల్గి యుంట, కచకుచజఘన .

ప్రజనిజభారముచే న

య్యజకృత మది యేమొ! తాళు టది నిజమె కదా!

౭౬

క॥ కాంచినిఁ గాంచిన నాసతి.

కాంచినిఁ గాంచినసమంబె కద! హస్తగిరి

ప్రాంచితగతిఁ గుచగౌరవ

చంచద్వైభవవిలాససహితం బగుటన్.

౭౭

క॥ కల నైనఁ గాని న న్నా

జలజాఽయతనేత్ర పాయఁ జాలక వక్ష

స్థలమందే యుండును; నా

లలనను నేఁ జూడ కెట్టులను నిల్తు నృపా!

౭౮

ఉ॥ రామవసుంధరాఽధిప! మరాఢవిరాజితయాన యిందిరా

రామకు నిర్నిమిత్త మపరాధము సేసినపాప మిట్లు సన్

గామశరస్వరూప మయి గాసిలఁ జేయుచు నున్న దయ్య! యా

మామహిళావతంసము సమందగతిన్ జని తోడి తే గదే!

౭౯

మ॥ అనుచున్ గేశవుఁ డాన తిచ్చిన సమందాఽసందచేతస్కుఁ డై

మనుజాధీశుఁడు వలె నిట్లనుచు నామామానిసీరత్న మే

జనమాత్రుండను నాకు నెవ్వొకము సాక్షాత్కార మా; నై న నా

మొను నై కుంతముఁ బోయి పిల్వఁగను స్వామీ! నేను శక్తుండనే! ౮౦

॥ అనిన రమాధవుండు క్షమాధవున కిట్లనియె.

౮౧

ంచచామరము॥ నృపాలచంద్ర! నన్ను బాసి నిల్చి యుండ నోపునే!

క్షపాదినంబు లెంచ కీరసాప్రదేశమందుఁ దా

నపారమోహమానసాఙ్ఘయై పమోధికస్య ది
ద్విపాధిరాజయాన మద్గవేషణం బొసర్పదే?

౦..౨

తే॥ గీ॥ కాన నీ వేగి భూమిలోఁ గాననములఁ
బురములందును మునులకాపురములందు
వెతకి తోడుక రమ్మ! యీవెతకుఁ జాల
జాలి నొందెద; నిక నోర్వఁ జాల సయ్య!

౮౩

చ॥ అని తనవ్రేలిముద్రక నృపాగ్రణిచేతికి నిచ్చి పచ్చవి
ల్తునివిషజాతతీవ్రతరదుస్తర శాశమహోగ్రబాణసం
జనితకరాశకీలలు రసాధవ! యోర్కఁగ లేను; ముద్ర యు
వనితకు నిచ్చి తోడుకొని వచ్చిన నీ కొనఁ గూడుఁ బుణ్యముల్. ౮౪

క॥ అనినంతనె నృపవర్యుడు
వినయంబున హరికి మ్రొక్కి వీడ్కొని చని యం
జనగిరినికటంబునఁ గల
వనజాకరతీరభూమివనముల నెల్లఁ.

౮౫

క॥ వెతకుచుఁ జని ముందట నొక
వితతోజ్వలవిస్ఫుటారవిందామందాఁ
యతజలజాకరమును భూ
పతి గనుఁగొని విమలసలిలపానేచ్ఛఁ జనెఁ.

౮౬

శా॥ ఆకాసారసమీపభూమిని వయస్వరత్నముల్ గూడి నా
భీకానాసవిలాసినిమణిని జాలిన్ దూల లాలించున

బ్రోకాఁదరావము నాఁలకించి సతు లిచ్చో నెవ్వరో? యిదిరా
రాకా రాజసింభాస్య యేము! యిటకుఁ రాఁ బోలు సంచుఁ జనెన్.

౮౭

కం॥ అంతట వచ్చెడుప్రభీ
కాంతుని శ్రీకాంత గని యకారణ మితఁ డీ
కాంతారమునకు వచ్చు నె!
కాంతునిపనుపున న వచ్చు గావలె ననుచున్.

౮౮

మత్తకోకిల॥ రాజచంద్రునిరాకఁ గాంచుచు రాజసోదరియున్ సఖి
రాజవక్త్రము నూచి యిట్లనె రామ! యెవ్వరో! కాని స
ద్రాజసన్నిభ తేజుఁ డీతనిరాక యెందుకొ? సౌరరా
ద్రాజభక్తసిభప్రభావవిరాజమానుఁడు చూడవే!

౮౯

చ॥ సనకసందనాఁదివరసంయమివర్యులలోన నెవ్వఁడో!
ఘనుఁ డెటు గాక యుండిన సఖిర్వసుపర్వమునీంద్రచిహ్నముల్
మసుజుల కేల కల్గు? ననుమానములే దితఁ డచ్యుతాంఘ్రిజీ
వసరుహభక్తుఁడే! నిజము; వారిజనాభుఁడు పంపె గావలెన్.

౯౦

కం॥ అని యువ్విధమునఁ జెలివో
సనుచుండఁగ భూవరుండు నల్లన సికటా
వసికిన్ జనినను గని శ్రీ
వసితామణి వల్కె నట్లు వసుధాఽధిపుతోన్.

౯౧

కం॥ పే గేము? నిన్ను నూగె
ధారుణిపతి వనుచు శ్రీచై ధరణీస్థలిలో

మారమణునిఁ జూచితివే!

కూరిమితోఁ జెపుము వేడుకొనియెద ననినన్.

౯౨

కం॥ నా పేరు 'రాముఁ' డందురు

భూపతికులజుండ; దేవపూజ్యుం డదుగో!

నీపెనిమిటి గలఁ డమ్మా!

యీపర్వతగహ్వరమున నిందునిభాఁసా!

౯౩

కం॥ అని హరి తన కెచ్చినయా

ఘనమణిసంచయముతోర్మికను నిందిరకున్

వినయంబున నొసఁగుచు నా

జనపాలుఁడు సాగి మొక్కి సన్నిధి నిలిచెన్.

౯౪

ఉ॥ ఆనవరత్న నూత్న ఘటితాంచిత కాంచనచంద్రాద్భుత

మానలినాక్షి గైకొని జసార్దసుసంగులిభూషణంబు! యా

వీసతురంగపుంగవుఁ డహిసశయానుఁడు లెస్స యుండనే?

తా నెట నున్నవాడో! యిక బాపక తెల్పువ! నిన్ను వేడదన్.

౯౫

చ॥ హరి నిను వ్రేల నుంచుకొని యంబుధిలో వటపత్రతల్పమం

దరుదుగ మౌళిక్రిందఁ దనహస్తముఁ జేరిచి పవ్వళించున

త్తటి భవదీయసంగమునఁ బా జలరాశివతంసుఁ డమ్మెయిన

ధరణి 'సముద్రుఁ' డంచు న ధానము నందెను ముద్రికోత్తమా! ౯౬

వ॥ ఇవ్విధంబున నమ్ముద్దుటుంగరంబును గరంబు వినుతించి కన్నుల నొత్తి

కొని చెక్కుల హత్తించి యక్కుసన్ జేరిచి యక్కువలయాక్షి

మిక్కిలిమక్కువతో నిట్లనియె.

౯౭

శా॥ నే నే మంటి విధాతృతాత? సపుమన్ నీవే కదా! సాక్షి తా
నే నామూఁద దయావిహీనమతి యై నిష్కారణంబే ననున్
దీసత్వంబునఁ గుండఁ జేసెఁ గపివే! దివ్యోర్మికారత్నమా!
నే నేరీతిఁ దరింతు మస్మధశరాగ్నిస్ఫారకీలాఽఽవళిన్?

౯౮

క॥ అని మఱియు రాజపుంగవుఁ
గని నీరీజశయస యసఘా! నిను 'నే
మను' మని హరి దాఁ బనిచెను
విసిపంపు గదయ్య! రామవిపులాఽధిపతీ!

౯౯

క॥ దా నేససూను! సూసవి
తా నేషుసమాసరూప! ధరణీభృనే శ్రీ
భీనాతిగ్రహ! ధీరజ
నానూనసరోజషండహరి! హరిశౌర్యా!

౧౦౦

క॥ శ్రేషాహిరాజశయనువి
శ్రేషాంచితవార్తఁ దేలిపి చిత్తాంబుజసం
తోషముఁ గావించితివి వి
శ్రేషగుణకలాప! రూపజితసుమచాపా!

౧౦౧

క॥ నిను గన్నతల్లిదండ్రుల
ఘనతరపుణ్యప్రభావగరిమం బిలలో
వినుతింపఁగ ససిమిషవర
వసభవభవభవుల కై స వశమె? సృపాలా!

౧౦౨

శా॥ అన్నా! రామసరేంద్రచంద్ర! హరి యే మన్నాఁడో! కా నన్ను ర
మ్మన్నాఁడో? దయతోడఁ దెల్పుగద వయ్యా! వేఁడెదన్ నిన్ను నా

యన్నా! నీవుచుకో భురింపటండ నై యశ్రాంతో మి "సూని శ్రీ
మన్నారాయణసాదభక్తి ఘురనామోజ్యండు నై యుడమమా! ౧౦౩

కం॥ ర మ్మనెనా? నాదే నే

ర మ్మనెనా? తనకు నాకు రమణుం డైన నే

ర మ్మనెనా? నను మణిహా

ర మ్మని హరి తనభుజాంతరమ్మన గనునా!

౧౦౪

వ॥ అనిస రమా కాంతకు శ్వామా కాంతకుం డి స్తనియె.

౧౦౫

కం॥ అమ్మా! నిన్ను ర మ్మనె

నమ్మా! యామాధవుడు ననుమానము లే

దమ్మా! మద్యో నిజ మను

కొమ్మా! నామాట నమ్మకొమ్మా! కొమ్మా!

౧౦౬

కం॥ రా వమ్మా! పోవున మిద

నీవల్లభుడ డెదురు చూచు నీరాక గుప్త

భావభవాంబుక నీడిత

భావుం డై; వేగ పడవ! పవనలు సుదీర్ఘ!

౧౦౭

వ॥ అనిస రమా దేవీ యి స్తనియె.

౧౦౮

కం॥ వనమాలి "నాకు ననపా

యినివి నిన్ను బొసి యుండి నీది నీకమ్మగా

మనమున నమ్మ" మటని నను

దనయెదఁ జేర్చుకొని మాట దప్పింపమిడనె.

౧౦౯

తే॥ గీ॥ ఏమి ఎత్తును? నే నిద రాహభూష!

దైవ మిం త్రెస దయ వేక తప్పు లేని

మాట చేపట్టి న న్నొంటి పాటు విడిచి
చనియె నిక నేను వచ్చిన జక్క సగునె?

౧౧౦

తే॥ గీ॥ అనుచు నీరీతి బల్కి యవ్వనజభవన
మనుజవరునకుఁ దనచేతివనజ మిచ్చి
“దనుజహరుచకు నొసఁగుచుఁ దనుజవనజ
ఘుశరాఽశికి నోర్వ వే” సనుచుఁ బెపును!

౧౧౧

ప॥ అసి యిద్విధమున నిందిరా జేసి వల్కిన “శ్రీమన్నా రాయఁడు నన్ను
మన్న నేసి యక్కల్నియ యెఁ దున్న వెనకి తోడుక ర” మ్మనియె;
నిప్పు డీయమ్మ రాను సమ్మతింప “క్రమ్మూ నూరక పొ” మ్మను
చున్న “దమ్మాశిపుచకు ముసగులు సమ్మతంబు గా నెవ్విధంబునఁ
జిచ్చ వలయు” సనుచుఁ జెంతఁ జింతాఽఽకాంతం డై నిలుచున్న
భంకాంతంబునకు శ్రీకంఠ వెండియు సిట్లచియె.

౧౧౨

చ॥ ముసముసఁ జింత నొంది యుచుమాఁయు సేసిన వేల సయ్య! నీ
వెరుక నె వత్తుఁ గాని యరకుదడి శాస్త్రండు తప్ప లేనిదే
సను విడ నాడి మారసలిసప్రవరంబులుపాలు సేసి తాఁ
జనె నిక నేను వచ్చిన ససహ్యాత్ నొందఁడె యప్పటంతకున్.

౧౧౩

తే॥ నీవె పో సయ్య! పోయి “నా కీర మేమి?
తప్ప లేనదే మడనాన్ని కొప్పగించి
చనితివే మాఁకుదయ చాలు చాలు సనుచుఁ,
దోయజాఽలయ మిముఁ జాల మాఁ” సనుమ!

౧౧౪

క॥ అసి యిద్విధమున బల్కిన,
జననాథుఁడు మ్రొక్కి- లేచి శశ్వద్భక్తిన్

జననీ! నీయాజ్ఞను నే

జనియెద సెల వొసగు మనిన జలజజ యనియెన్

౧౧౫

క॥ ఈసారిమాత్రమునకున్

వేసారక పోయి రమ్మ వేగిర మీక నో

భాసురగుణరత్నాఽకర!

దాసావసధుర్యునకును దగడము సెపుమా!

౧౧౬

చ॥ అనిన మహాప్రసాద మని యబ్జముఁ గైకొని సత్సర్వరఘునన్

జనియె హిరణ్యభూమిధరసన్నిధి మై శేషరాసు చున్నయం

జనగిరిత్రోవఁ బట్టి; మును శౌరకి నాగదమూనిచంద్రుఁ డా

యనిమిషసూన మిచ్చుటకు సంబరవీధిని వచ్చిసట్టులన్.

౧౧౭

ఉ॥ ఆనరనాథపుంగవుఁడు సబ్జముఁ గైకొని పోవు చుండఁ ద

త్సానమనోజ్ఞవాసనఁ గిశోరసమీగుఁడు గొందుఁ బోయి యొ

దానవవైరిసన్నిధి నుదారణఁ జేర్చినయంశము “గమా

మానిని వచ్చె నిక్క మనుమానము లే యీక” నంచు దిగ్విసనన్, ౧౧౮

ఉ॥ లేచి సమస్తదిక్కులఁ జలీకృతపక్షు విశాలనేత్రుఁ డై

చూచి రమావిభుండు నిజసుందరిఁ గానక యేమిమాయఁదూ!

తోచదు, భామహస్తగతశోయజసౌరభ మెట్లు వచ్చె? నే

జూచినఁ గాన రా దెచట; జోద్య మి దేమొకొ! యంచుఁ బరిశ్రవోక్త

౧౧౯

సీ॥ ‘తనతల్లి నెడఁ బాసి చనె’ నంచు మదనుండు

వనజాస్త్రములఁ బూని వచ్చె నేమొ!

పద్మవాసనఁ గొని పద్మాశుభం బొలి,
 గించ మారుత మేగుదెంచె నేమొ!;
 సతి నన్ను నెదకుచుఁ జనుదెంచి యీమహా
 శిఖరిసమీపంబుఁ జేరె నేమొ!,
 పిలిచినఁ దా రాక పృథ్వీశుచేతికి
 లచ్చి నలిన మీయఁ దెచ్చె నేమొ!

శే॥ గీ॥ కాకయుండిన నీసరలోకమునకు
 మాక రాంభోజకంజాత మేకతమున
 వచ్చెనో కాని తెలియ దీచార్త యనుచు
 నుండి సృపుండు దవ్వుల వచ్చు చుండఁ గనుచు.

౧౨౦

౦॥ ఏ మనె? నే మనె? సయ్యా!
 రామాననిపాల! వేగ రా గ మృజ్జి
 తామలగృహ యే మనె? ని
 న్నే మను నునె? ముఖియు నన్ను నే మన? సయ్యా!

౧౨౧

పే॥ కుశలమా! రమకు మాకుశలంబు నడిగి నీ
 కు సెల విచ్చెస! బుద్ధకుశలధుర్య!
 రమణి, మత్కలతహాగమణి, “శ్రీహరిదే నే
 గ” మని గూఢెనె! ధ గారమణసింహ!
 రాజీవనద్భ, తారాజీవి తేశాఽసన్మి,
 రాజీవ మంపెనా! రాజరాజ!
 దరి లేఁవిరహాద్ధిదరి జేగు తెల్లు? నుం
 దరి రాక యున్నఁ జొదరికుమార!

తే॥ గీ॥ పుండరీకాక్షి నాదండ నుండకున్న
 గాండజాతాస్త్రకాండప్రకాండములగు
 బెండువడి గుండె సెదరక యుండు తెల్లు?
 మండలాధీశ! యేది వేనండగమన?

(౧ ౨ ౨)

కం॥ అని యివ్విధమునఁ బలుకుచు
 దనరాకకు నెదురుసూచుతాగ్ర్యభ్యజుచెరి
 తను జేరి మొక్కి యిట్లచె
 వసజము చే బట్టి రామవ సుధాఽధీశుమన

(౧ ౨ ౩)

కం॥ దేవా! నీయాజ్ఞను జని
 శ్రీవనితను జూచి నీవు సుస్పించయాట్ల
 దేవికి నుంగర మొనఁచు
 రా నమ్మా! 'నీవిభుండు ర మ్మనియె' ననసి

(౧ ౨ ౪)

కం॥ మనమునఁ దన్న విడిచి చనె
 ననుభేదము, పిలువఁ బనిచె ననుమోదము,
 డును బెనఁగొన వసజేక్షణ
 కనుగవ నులివెచ్చనీరు గ్రమ్మఁగ నదియెను

(౧ ౨ ౫)

శా॥ అయ్యా! బూటక మేల? శౌఠ నను ర మ్మనియె! నీ బట్టి; బట్టి;
 నయ్యా! యెక్కడిజోలి; నీ వెనగో! యూముళ్ళున్న యే మందో; దా
 నయ్యా! నాయెడఁ గోపగించి దయ నస్వరూపియే నీ నమ్మడే
 యియ్యారణ్యముపాలు నేసి చని నేఁ డేలాగెన నీ గ నమ్మడే (౧ ౨ ౬)

కం॥ తలిదండ్రులనా! యెఱుఁగఁడు,
 కులగోత్రముఁ దెలియఁ డతఁడు, గుణహీనుం డే

చలద్రీతి పుణ్యసముల

బలిమిని విధియించు గతసపాకీయు మలయున్.

౧౨౭

సీ॥ 'మీసమా' మని యిచ్చుకెస లో నంచక

కింసభూవలుని హింస నేసె;

స్త్రీ, బాలు, యసయెనుచింత యంతయు లేక

తటగిగాత్రంబు దలకగి వేసె;

దసపాదభక్తి సంతతపారసర్కుల

ప్రహరమెండిగూపంబు మాపె;

బాలుని ఉని మది భావించి చ న్నియె

బోయిసప్రాతసవోలు పడంచె;

తే॥ గీ॥ బిచ్చ మడిగిస త నస కిచ్చ బలియు

నతని బా తొత్తగితముగా నెణంగ దొక్కె;

సంతసర్థోనా దేవున కేల గరుణ

గల్గు నామీద నది పింత గాక! యనుచు.

౧౨౮

తే॥ గీ॥ చంపరబంబుల సను జాల చాల దూత

“రాను బొమ్మిక నసచేతిరవ్వ కోర్వ

లు; హరినిండు చా లింక జాలు” ననుచు

జ్జ మిచ్చును మీ కి మృతంచు నిడుగో!

౧౨౯

మ॥ అనిసన్ బరదనమ్మ లోక- ముగి నిష్కాసంబుసన్ గూర్చి మ

ల్లసనెక బోగి నంచు మారుడు మనస్తాపంబుతో నేసిక.

నసజాత ధూపావళిమన్ దగుల సర్వజ్ఞుండు నై మూర్ఖ జెం

దసచందంబున దివ్యశయ్య సపుష్పన్ దేహంబు దా జేర్చుచున్. ౧౩౦

ఉ॥ హా! యని నీన్న మూయు; సహాహా! యని సప్ప్య, నిఁ గట్టు నేను స
 య్య! యని మూము వలచు; మస నిర్వదహా! యని చింత నందు; నా
 హా! యని వేగ తేచు; జేలియా! యని దిక్కులు సూచు; వేగ రా
 వే! యని పిల్చు; నుస్సు రను; వేసరు; దా శయనించు బాన్పునన్. ౧౩౧

క॥ హరి యివ్విధమునఁ గేవల

సరుచందము వెతల నంది సరనాథునిచే

సరసీరుహమున్ గైకొని

కర మరుదుగ నిట్లు వల్కెఁ గమలముతోడన్.

౧౩౨

సీ॥ దర్పకోద్ధండదోర్ధండమండితకాండ!

కొండరుడ్జాండాఽదికారణంబ!

తతమై యుతవిరాజితమహోన్నతహంస!

హంసోదయైకరిరంసహృదయ!

భవశిరోభవధునీభవనవాంబుజరాజ!

రాజానుజాతాతిరమ్యధామ!

మధురసన్నధురసోన్నదయుక్తబంభర

భరణ! విభ్రాజితభర్మగర్భ!

తే॥ గీ॥ శారదా, శార, శరదభ్ర, చంద్ర, చంద్ర,

చంద్రికా, సాంద్రచంద్రోప, లేంద్రసామ

జేంద్ర, నిస్తంద్రభుజగరాజేంద్రదేహ!

లసదమితశుభ్రదేహోపహసనధామ!

౧౩౩

క॥ కమలాంకవదనకాతర

కమలాక్షినిభాక్షివిమలకమలాఽలయశ్రీ

కమలకు శుభమే కద! యో

కమలాన్వయకమలరాశికమలవిరోధీ!

౧౩౪

స॥ రమ నీయందు జనించినందువలనఁ రంజిల్లు నీహాలికల్
విమలాఽస్యాక్షికరాంఘ్రియుగ్మములు భావింపంగ నాకన్నులఁ
గమలాదేవినిఁ జూచినట్లు యగు ని స్తనొన్న నిక్కంబు సం
భ్రమ మందెఁ జూమి! నాహృద్య మిపు డో గాజీవరాజీశ్వరా! ౧౩౫

౦॥ చక్రాంగప్రియమవు గద!
చక్రాంకుడ సుమ్మి! నేను సరసీదుహభూ
చక్రాధిప! న న్నాశ్రీ
చక్రస్తనిఁ గూర్చి ప్రియము సల్పం గదవే!

౧౩౬

౦॥ అని వసజము సిద్ధిధమున
వినుతించి మురాసురారి వేసరి చింతా
వసనిధినిమగ్న చేతో
వసజం డై రాజువదనవసజమఁ జూచెన్ .

ఆ శ్వాసాంతము.

మ॥ రవిపాశార్ణవసోమ! సోమసవభుగ్రాజ్జ్యభూన
స్తవసీయోజ్జ్వలపాద! పాదతలయోషాగ్రాసేచాసానా
నివరాంభోరుహపాణి! పాణిస్థితేన్ద్రద్రావర ద్భీషిః
జవిదారోద్ధతపత్రి! పత్రవరరాజత్సైంధవాఽరోహణా!

౧౩౭

ఉత్సాహా॥ ఖరసురారివరవిదార! కలితసారకాంచనో
 త్కరనిశారదశశతతరదగనగారవింద! సా
 గరగభీర! సగసుధీర! ఘనవిసారకేతుసం
 దరశగీర! పారశరాసదశశతార! భూపరా!

౧౬

గద్య.

ఇది శ్రీరామచంద్రపదారవిందమరందరిసాఽస్వాదసశుందితీరింది
 రాయమాసమాససతూముపరిశ్రేణసారావగరాకాసు
 ధాకరరామత్సైపాలసుఖశ్రీపవిత్రచరిత్రాక్షణం
 ధగీర్వాణచణరామచంద్రావనీపాలవిరచిత
 శ్రీమదలమేల్మొగగాపరిణయం బనుమహా
 ప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాఽశ్వా
 సము సంపూర్ణము.

చతుర్థాఽశ్వాసము.

కం॥ శ్రీకోసలగాత్తనయాఽఽ

లోకనవికచాబ్జ! లోకలోచన! విలస

త్వాకాహితలోకాహిత

లోకాహిఖగేంద్ర! సకలలోకనరేంద్రా!

౧

శ్లో॥ గీ॥ అవధరింపుమ! యటమీద సజ్జవశాళి

యేమి సెప్పెను! సురసంయమిశ్వరుసకు;

విచగ నవి మాకు వివరింపు విశ్రుతముగ

సూత! సముపేతహరికథాఖ్యాతచరిత!

౨

కం॥ అస సూతుఁడు శౌసకముఖ

మునికులతిలకులను గాంచి ముదితాఽత్ముం డై

“వనజోదరుదివ్యకథన్

విన వలసితిగేని మీరు విను”డని పలికెన్.

౩

ఉ॥ రామాధరాఽధినాయకునిరాజనిభాఽస్యముఁ జూచి శౌరి “నేఁ

బామును బట్టెదన్, జ్వలను బట్టెద, సంగజు నైనఁ గొట్టెదన్,

భామరొ! నిన్ను బాయ నని బాసలు నేసెద సంతి”సంచు నా

శ్యామకుఁ బెప్పి పిల్వు మొకసా రిక వేడెద నిన్ను భూవరా!

౪

మత్తకోకిల॥ అనుచు నాసతి యిచ్చినన్ సిటలార్పితాంజలిబంధుం డై

మనుజనాయకుఁ డిట్లు వలె నమందవాగ్విభవంబునన్

దనుజమర్దన! యివ్వినదంబున దాసునికొ బ్రోమహులగారి
జనునె? నీ విపు డాన తిచ్చిన సత్వరంబున నేగదన. ౫

కం॥ మీయాజ్ఞోల్లంఘనమును

జేయగ నే నెంతవాడ ప్రీతివగ! మును నే

బోయిన రా ననె గద! “వేం

చేయగవలె మీరె యటకు శీఘ్రం” అనినన్. ౬

మ॥ హసనాంచన్ముఖుడొచ్చు నైశ్యమథనుం డాస్థానీ యిట్లు నే
నసమాస్త్రాంబకుబాధ కోర్వక నీతొంతొన క్రిమి నశ్చనే
నసమానోజ్వలబుద్ధిధుర్య! విస నయ్య! యీభరామండలిన్
రసికుల్ విన్నను రామ రామ! సగరా! రామావనీపాలకా! ౭

కం॥ అటు గనుక నీవె చని యూ

కుటిలాలకతో “మహాగ్రీక సుమా-యుధదు

ర్భటపటుశరపీడితహృ

త్పుట మిక నెటు తొనొ? చూచి పొమ్మన”ననుమా! ౮

చ॥ అనిన నమస్కరించి దరహాసమనోజ్ఞముఖారవిందుడై
చనియె నదభ్రవేగజితసారభవాహుడు నై ముదంబుతో
జనవరుడచ్యుతాంఘ్రియుగసారసభక్తినియుక్తనైజహృ
ద్వనజవికాస మొంద వనవాటికి నింగిర యున్న చోటికిన్. ౯

ష॥ పోయి సరోజమందిరకు భూవరుడచ్యుతపాదనిశ్చల

స్థాయదనారతోత్కలితభక్తిహృదబ్జుడు మొక్కి-సన్; హరి

ప్రియసి గారవిగమయ “పరీష్కప్య నరహరగతుః డే మనెన్?
నాయుడః సర్వినాడ?” కరుణావహం డే నను నిల్వ సంపెనో?

౧౦

కం॥ బొంకిన సఖు మనుచును బుధ

శంకగు లను చుండ వినవె! జననాయక! మీ

నాంకగురుం డే మనెనో?

బొంకక నాతోడఁ దెల్పి పుణ్యముఁ గనుమా!”

౧౧

కం॥ అన విని జననీ! నీ విటు

లనఁ దగునా! దాసజనుని; సచ్యుతునావే

దన యే మని చెప్పుదు? “రా

సనె నిందిర”యనిన మూర్ఖు నప్పడె చెందె.

౧౨

ఉ॥ అంతట మూర్ఖుఁ దేరి నరకారణకుఁ డల్లన జేనులన్ ధరా

కాంతపయిన్ ఘటించి తరుకంఠము నొందఁగ లేచి “యింక నే

నెంతకు నోర్తుఁ గంతులిళి శేషుపితాసనితాంతతాపనం

క్రాంతహృదబ్జ? మెట్లొ దయ గల్గినఁ గన్నులఁ జూచి ప్రా”మ్మనెన్ ౧౩

చ॥ “నిజముగ నేటినుండి యింక ని న్నెడఁ బాయను నమ్మ”మంచునా

గజగమనాలలామకును గట్టిగఁ దెల్పుము; “సమ్మకున్నఁ బు

ణ్యజనచయఘ్న కిల్బిషము సంయేన”నం చను; మిందు కాసతీ

వ్రజమణి గంధర్వుకున్న “వసనాసము వ్రాసిన”దంచుఁ బల్కుమా! ౧౪

వ॥ అని మణియు ని ట్టనియెను.

౧౫

తే॥ గీ॥ నిష్క మిహాట మాయమ్మ! నీవిభుండు

నీవు రాకున్న నిమిషంబు నిల్వఁ డచట

వచ్చు నీచెంత కిప్పుడె మచ్చెకంటి!
జాగు నేయక రావమ్మ! వేగముగను.

౧౬

క॥ అన విని “పుణ్యజనంబులు”

ననగా విను యాతుధాను లయ్య! స్మృతాలా!

“వన” మనగా నుదకంబును;

హసననివాసముల కతని కవి యోగ్యము వే

౧౭

క॥ “మాధవు” డనునామము మా

యాధవు డై యునికిచేత నన వలసె జుమి!

యాధారుణి వేధస్సమ

మేధానిధు లతనిమాయ మించు గల గే!

౧౮

చ॥ ఇతరజనవ్రజంబు ధరణీశ్వరచంద్ర! “దరానిశోభితా”

యతకరిరాట్కరోపమభుజార్గళభూరితరప్రతాపని

ర్జితమహితామరాహితవరేణ్యు” డనంగఁ బ్రసిద్ధుడైనయ

చ్యుతుఘనమాయ దాటుటకు జోద్యము గాదట! మెన్ని భంగుల

౧౯

శే॥ గీ॥ రామభూమిశ! హరిమాయ లేమి సెప్ప

నద్భుతంబులు; “సర్వజ్ఞు లై నయట్టి

మునుల నెల్లర మోహితాత్ములుగఁ జేసి”

నన్న నెవ్వరివశ మగు నన్న! యనిన.

౨౦

క॥ లే దమ్మా! “హరి మిథ్యా

వాదుండును గాడు, సత్యవాక్యుం” డనుచున్

వేదంబులు వలుగును; మీ

పాదంబులతోడు పిలువఁ బనిచెను నిన్నున్.

౨౦

మ॥ నను జూలన్ బ్రయవాక్కులన్ బిలిచి శ్రీనాథుండు “నాయన్న! నా
పనితన్ దోడుక రమ్ము పొ” మ్మనిన సవ్వా! వచ్చితిన్, నీవు “రా”
ననుచున్ నన్ను నిరాకరించినను నే నచ్చోటి కేచందమున్
జనుదున్? “నన్ దయఁ జూచి ర” మ్మని నమస్కారంబుఁ గావించినన్

౨౧

మ॥ శతపత్రాంచితపత్రలోచనము లాత్మా జానిపై నిల్పి యో
క్షితి నాధేశ్వర! నీమనోదృఢత, నీశీలంబుచే, నీమహా
ద్భుతనిశ్చంచలభక్తి, మెచ్చితిని; నీతోఁ గూడ నే వత్తు; న
చ్యుతుఁ డే మన్నను నీదే భారము సుమీ! క్షోణీసతీసాక్షి గాన్ ౨౩

కం॥ ౨ లేచి దిగ్గుమని యా

వసజూలయ చలులు రామవసుధాధిపుఁడున్

దీపవెంబడి రాగను సం

జనశైలాఽరోహణంబు నల్పఁగఁ దొడఁగెన్.

౨౪

సీ॥ సలయేటిసీటిలోపల మోముఁ గని యుళ్చ

లాంచితాబ్జం బని యందఁ బోవు;

మగ్గెనల నూగారుజిగిసిడే గన్పింపఁ

గాలాహి యని చాలఁ గలువడించు;

గలుస రాచలుస మెట్టులఁ దోచుపదరక్తి

మము కోకనదము ల్కభ్రమ వహించు;

దతసానుగత మైనతనులతాద్యుతిఁ గాంచి
 హైరణ్యభూధరం బని తలంచు;

తే॥ గీ॥ నిందిరాకాంత హృదయేశసుందరాంఘ్రు
 జలరుహార్చిత నై జనుస్వాంతః గాన
 ముగ్ధచందానఁ దనతనూస్నిగ్ధరుచులు
 దెలియఁ జాలక చనియెఁ గుత్కిల మొక్కి.

౨౫

సీ॥ కంతీరవసమీపఘనసారతలుపుల
 నలరుచుండెడిమహాకిలుభములను,
 గాంచనసుమనికటాంచితౌబ్బముమీఁదఁ
 జెల రేగి విహరించుసలికులముల,
 సాంకవపరిమళాఽసన్నచంచెద్బింబ
 ఫలము లాసించెడిచిలుకగముల,
 వల్మీకనిర్గతవ్యాళోగ్రభోగాగ్ర
 ములఁ జెరించెడికోకములగణంబు,

తే॥ గీ॥ నచలముసఁ జూచి చనుచుండుసటులనుండు
 నడుము, తొడలును, నడుపంద, మడలుముక్కు,
 వదన, నులకలు, గంధంబు, పెదవి, పల్కు,
 నాభి, పొగాగు, కుచములు శోభిలంగ.

౨౬

క॥ ఇవ్విధమున సృపుతో నా
 జన్మని యచలంబుపైకిఁ జనుదెంచునెడన్.
 దవ్వులఁ గని ముసిముసినగు
 నవ్వుచు హన్సిండుచుండె నగధరుఁ డంతన్.

౨౭

సీ॥ ఇందిరాలపనారవిందంబు సెలఁగె గో
 విందదృగవిభానువితతిఁ జూచి;
 కమలాసతీనేత్రకుముదముల్ వికసించె
 స్వామిసుందరవక్త్రసోముఁ జూచి;
 క్షీరాబ్ధిజావచఃకిర మానందించె
 మాధవాధరబింబమహిమఁ జూచి;
 శ్రీతరుణీమనశ్చాతకం బలరె శ్రీ
 హరిదివ్యతనువ రిధరముఁ జూచి;

తే॥ గీ॥ యీడు లేనట్టిమహాయనీడజార్వ
 జడధికస్యలు సంతోషపడుటఁ జూడఁ
 బుడమిత్రేఁ డైనరాముఁడు పూర్వజన్మ
 ముసఁ దపం బేమి సేసెనో! మునివరేణ్య!

౨౮

కం॥ నారద! యీరీతిగ శ్రీ
 నీరదనిభవేణి వోయి నీరజనాభుఁ
 జేసి దరస్మితముఖవర
 సారస మలరంగ మొక్కె-- సదమలభక్తిఁ.

౨౯

ఉ॥ నీజనకుండు, నీసుతుడు, నీయశుజన్ముఁడు, నీపు నెచ్చుడు=
 రాజితబీవనంబు సభిరామమహోజ్జ్వలసుందరత్వముఁ
 భ్రాజిత మావసువ్రజము భాసురసంపదలెల్లఁ గల్గుచుఁ
 దేజము నొందుమీ! యనుచు దీవన లిచ్చె సరోజనాభుఁడు.

30

కం॥ సదయుం డై కరముల నా
 మదవతి లేవంగ నెత్తి మందస్మితస

ద్వదనాంభోజాతంబునఁ

గుడిసఁగొనఁగాఁ గొంగిలించుకొనినన్ రమయుఁ .

30

ఉ॥ దేవ! మహానుభావ! సతదీపజనాఽనలిఁ బ్రోవ దైవమే

నీవు గదా! యటంచుఁ గృతసిశ్చయై యై కలుషాఽశ్చ లోచు నీ

సేవ తొలుంగసట్టియవిశిష్టజనంబుల నెల్ల సత్కృత్యన్

గావప!యన్నమాత్రమున నాయుడఁ గన్నడ నేయ న్యాయమా. 31

క॥ నీమనసు రాక యుండిన

భామినీ! యిది గూడ దనుచుఁ బల్కిన పిన నీ

నామీడఁ గోపగించుచు

స్వామీ! న న్నొందె విడిచి చనఁగాఁ దగునే;

32

ఉ॥ దుర్గమ్మశైలసంయుతము నున్న భూరిగభీరనిమ్నగా

వర్గనిరర్గభిగ్రమ్మగవారిపిహారభయంకరంబు న

మాగ్గముఁ బట్టి వచ్చి యసమానగిరింద్రముఁ జూచి యీసగాం

తగ్గతకందరాంతరమునన్ విభుఁ డుండు నటంచు సమ్మించున్. 33

33

తే॥ గీ॥ ఈమహాపర్వతసమీపభూమి నొక్క

కమలల్వారకైరవకలిత మైన

విమలకమలాఽకరముఁ గాంచి ప్రేమద మెనఁగ

సచట నుండఁగ సర్వంసహావిభుండు.

34

చ॥ కరుణ దలిర్ప వచ్చి నను గాంచి సమన్వృతి నేసి “యమ్మరో!

హరి నిను బిల్వ బంపె” నని సాంజలి యై నను వేడ వచ్చితిన్;

బరమపప్రీతుఁ డీస్సపునివల్ల నె కాదె! భవత్సదాబ్జముల్
సరసిజనాభ! చూచితిని; సంతస మందితి వంత బాసితిన్

3౬

౪॥ అని విని కేశవ్రాడు “తరుణాబ్జదలాక్షి! కృపాఽత్తచిత్త వై
ఘనకలుషాఽశ్ము లై నజనకాండముఁ బోవు” మటంచు వేడినన్
మనమున లేనికోప మొకమాటకుఁ గల్పన నేసి వచ్చినాఁ
డను సుమి! నీయభీష్టముఁ దటాలునఁ దీర్ప స్మృపాలుపాలికిన్

3౭

౫॥ ఏలా! యంచును శశినిభ

ఫాలా! మది జాలి మాలి పడకయు వినుచూ!

జోలిని వినఁగా నిది కడు

మే లాయె నటంచు నన్ను మెచ్చవె! బాలా

3౮

౬॥ భక్తుఁ డై, వగతపోయుక్తుఁ డై, సంసార

ముక్తుఁ డై, మత్సదాఽసక్తుఁ డై న;

విహితుఁ డై, ఘనదానసహితుఁ డై, నిజయశో

మహితుఁ డై, కిల్బిషరహితుఁ డై న;

పూర్ణుఁ డై, గుణగోదీర్ణుఁ డై, విద్యావి

కీర్ణుఁ డై, జ్ఞానవిస్తీర్ణుఁ డై న;

శాంతుఁ డై, మత్సరస్వాంతుఁ డై, వినయవి

శ్రాంతుఁ డై, సద్గుణాఽక్రాంతుఁ డై న;

తే॥ గీ॥ యీరసాఽగ్గీశ కేశరిభూరిమహిను

మెచ్చి వచ్చితి నిచ్చటి కిచ్చ వుట్టి;

యింక మన మిందు నుండినఁ బంకయుక్త

జనులు నేవించి ముక్తికిఁ జనుదు రబల!

3౯

వ॥ అనిన ముదితాంతరంగి యు శ్రీ దేవి యచ్యుతున కిట్లనియె. ౪౦

క॥ శ్రీహరి! యీమాటను సు

దేహమ! యీరామస్మపటికన్యారంగుణ

శ్యామాము లభిరామంగాల్

మాహాత్మ్యము గల్గునెడని మన్నింపు తగ్గె ౪౧

చ॥ అన విని శౌరి రామవసుధాభిషేకముడగ గృహేశురమునం

జనితసుధారసంబు నెగర జల్లి “రసా ధిప! నీమకోర్కె ని

త్తును దగ వేడు” మన్న, సలితుద్భవనోరథ మేల నాకు? నో

యనఘచరిత్ర! నీశుభపదాంబుజముల్ గనుగొంటి జాలదే ౪౨

ఉ॥ ఐన మదీయహృద్వసజమం దొకకోరిక యుండె; నిచ్చి స

న్మానుని జేసితేని బహుమాన మీ దెవ్వరి? దయ్య! నీదేకా!

దీనశరణ్య! యంచు సతిదీనత వేడిన శౌరి సూచి యే

మానవనాథ! వేడు మనుమాన మీ కేరికి? నిన్ను నిక్కమున్ ౪౩

వ॥ అనిన

౪౪

క॥ సన్నతి సేసెద రమయును

బన్నగవరశయన! నీవు బరిణయ మొనన్

గన్నలఁ జూడఁగ వేడుక

యున్నది నను గరుణఁ జూచి యొప్పవె! యనినన్ ౪౫

క॥ బాలక! యీమదరోలం

భాలకయును నేను బరిణయం భాడినన్

నీలలోకము మన్నిజనా

పాఠలోకము నేయుటకును స్వర్గము! చెప్పుమా!

౪౬.

కం॥ మనసునఁ గొద వేడికి? యిది

విని యాశ్చర్యదంబు నొందు వివరించెద; నీ

ఘనతర మగుచారిత్రం

బనఘం బై యొప్పుచున్న దది యెట్లన్నె.

౪౭

సీ॥ అగణితపాంచరాత్రాగమంబునఁ గల

యర్థంబుఁ జెప్పెదఁ బార్థివేంద్ర!

యస్మదర్పావిగ్రహంబులు నాలుగు

విధము లై యుండును బ్రథితముగను,

‘నవి యెవ్వి’ యన “స్వయంవ్యక్తంబు, దివ్యంబు;

సైద్ధంబు, మణి మానుషంబు” ననఁగ,

సందు ‘స్వయంవ్యక్త’ మది మానిజన్మక్తి;

యది దక్ష నిశరంబు లపనియందు

ఆ॥ వె॥ దివిజస్థిమనునివహంబు లెలమిఁ

దాగు, జాతరూప, తామ్ర, శౌర్య,

శిలల నస్మదీయలలితవిగ్రహరూప

ముల నొసర్చి ముక్తిఫలముఁ గనిరి

౪౮

కం శిల్పిగణముఁ బిల్పించి య

సల్పార్పావిగ్రహములు సత్పివిమలముగాఁ

గల్పింపఁ జేసి నీసం

కల్పం బీడేర్చుకొనుమ! కడుమోదమునన్

౪౯

చ॥ అన విని సంతసించి యచలాఽభవర్యుఁడు వానిచేవ! నేఁ
జనియెద నాజ్ఞ యి మ్మనుచు సాగిలి మొక్కిరిసఁ బ్రీతితోడ నా
వనరుహనాభుఁ డాతనిని “వైభముగా నిజరాజధానికిన్
జని భవదిష్ట మేము? యది సాంగముగా నొనరించు”మల చనన్. ౧౦

వ॥ ఇట్లు భగవదాజ్ఞ గొని, ౧౧

క॥ మానవవర్యుఁడు భక్తిన్
పౌసరిపునశ్రవణామపరికలితం డై
యానవినిర్జితఘనపవ
మానుం డై వేగ దిగియె మంజులనగమున్. ౧౨

క॥ మును దా నచ్చట నిలిసిన
ఘనతరచతురంగబలముఁ గైకొని పురికిన్
జనియె, వనమాలితోఁ గడ
చినిముచ్చట నాస్త తతికిఁ జెప్పుచుఁ బిదపన్. ౧౩

క॥ తిరుకల్యాణమహోత్సవ
పరికరముల నెల్లఁ గూర్చి పరిశుద్ధులు నౌ
వరపాంచరాత్రవేత్తలఁ
బరమాఽహ్లాదమునఁ బిలువఁ బనిచి ముదమునన్. ౧౪

క॥ “బహువాల్లకు వచ్చితి” రని
బహుమానపురస్కరముగఁ బార్థివుఁడు దయా
సహితుం డై మణిభూషణ
సహితులఁ గావించి వారు సంతస మొందన్. ౧౫

కం॥ హరితిరుకల్యాణోత్సవ

మిర వొందఁగ మాకుఁ జూడ నిచ్చ జనించెన్;

బరమాఽపులు మీరలు మముఁ

గరుణించి మహాఽత్ములార! కావింపఁ దగున్

౫౬

వ॥ అనిన విని యప్పించరాత్రాఽగమవేత్త లగుభూసురోత్తము లత్యంతసంభ్రమాఽయత్తచిత్తు లై, లలితవాక్యంబులఁ దజ్జలనిధిమేఖలాఽధిపసలలితముఖసలిలజం బాలోకించి, “భవదీయపూర్వకృతాగణ్యపుణ్యప్రభావసంపన్నశ్రీమన్నారాయణకారుణ్యకటాక్షలబ్ధప్రావీణ్యనైపుణ్యంబున నేతత్పుణ్యకార్యకర్తృత్వేచ్ఛ నీమనంబున నుదయించె; నొరుల కేల సంభవించు నిక్కార్యం? బఖర్వసుపర్వాధిపున కైన నంద రాని నిర్వాణరాజధాని చేరువ యై యుండుఁ, గావున నవశ్యం బాచరింప వలయు” నని యాస తిచ్చిన; సృపాలోత్తంసుం డసల్పజ్ఞానాధికు లైన శిల్పకారుల౯ బిల్పించి, సమంచితకాంచనతామ్రమేళనంబుఁ గావించి, శ్రీభూనీళాసహితంబుగా ‘శ్రీనివా’సాభిధానవిగ్రహంబును విభాసురప్రభాసింహాఽసనచ్ఛత్రచామరాఽద్యవేకమణిగణాగణితభూషణసహితంబుగా జగన్మోహనాఽకారంబుతోఁ గల్పించి, శశికాంక్షోపలాంతరాశకుకనాసికాముఖమంటపయాగశాలాఽద్యవేకమంటపప్రాకారంబులన్ గావించి యనంతరంబః—

౫౭

కం॥ స్యందసవిలసద్విసతా

సందసముఖవిమలవాహసంబుల నెల్లన్

సూదరముగఁ గల్పించి య

మందాసందంబు నృపతి మన్హి నొందెన్.

౫౮

కం॥ కార్తాంతికవర్యుల సుషు

హూర్తం బడుగంగ వార లుత్సహముతో

నార్తజనవ్రాతావస!

కీర్తిమహోదార! యనుచుఁ గీర్తించి వెనన్

౧౯

కం॥ పంచకరహితం బై, గ్రహ

సంచయము త్రికోణకేంద్రసంయుక్తం బై,

ప్రాంచస్థిషలగ్నంబున

నెంచఁగ రవి పదునొకండునింటఁ జెలంగన్

౨౦

కం॥ అంచితతిథివార్యో

నంచద్యోగకరణములు నలరూచు నుండిన్

బంచాంగశుద్ధిగా నొక

మంచిముహూర్తంబు గలదు మనుజాధీశా!

౨౧

తే॥ గీ॥ విన్నవించెద మాలగ్న మెన్నఁ దనిన

ఘనతరం బగుశిశిరర్తువునఁ జెలంగు

మాఖశుద్ధత్రయోదశీమందవార

మమితయోగ్యంబు వైశాఖన్న దనిన సృపతి.

౨౨

ఉ॥ బంగరుకాగిదంబుల సృపాలకజాలముపేర “నిస్తులా

భంగశతాంగదంతిభటవాజినమన్వితం లోచు మీరు సా

రంగవరప్రదాయభిరామవివాహమహోత్సవంబుఁ జూ

డం గడువేడ్కతోడుతఁ దటాలున రం” డని వ్రాసి పంపినన్

౨౩

క॥ శిరమున నిడుకొని మదిలో,

బరచూఽసంపంబు నొంది పార్థివనివహం

బునితరసత్వరగత్రో,

గరిమరగపదాతిరథనికాయూన్వితు లై,

౬౪

ఉ॥ సంధురబృంహితంబులు, విశేషరథాంగరవంబు; లుల్లస

క్షైంధవ హేషితంబులు, పదాతిసనోన్నతసింహనాదముల్,

బంధుర మై చెలంగ సతిభాసురలీలల వచ్చి రందఱు

గంధర్వస్తంభవాఽదిసురకాండము విస్మయ మంది చూడఁగన్ ౬౫

ప॥ విప్పుడు.

౬౬

క॥ ఋత్యగ్నిణసంపుణాఽగమ

నాత్వతఃచణబుధులఁ బిల్చి క్షాపతివరుఁడు

సత్వరమున ధీసంప

న్నత్వంబున సంకురార్పణముఁ జేయించె

౬౭

మ॥ ముఖచాఁడుష్టగభస్తి పూర్వసగరాశ్శౌళిఁ బ్రవేశింపఁగా

వరసాధ్యాజపహోమకృత్యముల నిర్వర్తించి భూదేవతల్

పరమాత్సహముతో ఖగేశ్వరునిసూపం బంబరంబందు సుం

దర మొప్పు లిఖించి చేసిరి మహోద్దామన్వజాఽరోహము ౬౮

శా॥ భేరితాడనపూర్వ మానిసిని భూభృద్భిన్నఖద్యోచర

ద్వారాఽహ్వసము నేసి; రప్పుడు సురవ్రాతంబు భీతిల్లి “యీ

భేరిధ్వాస మి దేల పుట్టె” హరి దాఁ బేర్వేర దేవాఽవళి

‘రా ర మ్మం’ చన హేతు వేమి? మనపై రానేమొ కా యం చన్.

౬౯

కం॥ ఆరేయి శ్లోకవారిస

శ్రీరమణున కర్పితముగ క్షితిపతి విమల

స్ఫారాంచితపడ్రసయుత

సారాన్నం విడియె సగ్గజన్మల కెల్లన్

౭౦

కం॥ ఆనాటిరాత్రి గడిచెను

భానుండుదయంబు నంద బొడిబులను స

న్మానించి వారి గనుగొని

మానవనాథుండు నలికె మంజుల సౌఖ్యేతిన్

౭౧

శ్లో॥ భూసురవర్యులార! నరభోజనవైరివివాహాలగ్న మీ

వాసరమందె యానుగద! నైశమ మీరలు నిత్యకృత్యముల్

నేసి సభక్తిచిత్తులయి శ్రీఘ్నముగా మఱి దేవపూజలున్

జేసుక పుచ్చ-రాంచితపశ్చేషమహూర్తము దప్పకుండఁగాన్

౭౨

కం॥ రమకున్ శ్రీమద్వీరిట

రమణునకును బరిణయంబు రాజితమెత్తులై

భ్రమిం గొనెక సామునాటార్తం

ములముగఁ బూచి చేయుఁ డెని యటమీఁదన్.

౭౩

ను॥ విసతాసండున వాహసంబుపయి నావిశ్వేశుఁడై నట్టిశ్రీ

వనితానాథుని రామభూవిభుఁడు చెల్వం బొప్ప వేంచేయఁ జే

సిస నొప్పన్; గసకాచలేంద్రవిలసచ్ఛృంగాగ్రిమందున్ విస

త్తనుఁ డాపిర్భును మునచందమున విభ్రాజత్ప్రభాభూతిచేన్.

౭౪

మ॥ తిరువీదిన్ జనుచుండఁగా నపుడు సాధ్వీరత్నముల్ భక్తిచే
వరనీరాజసపాణిపద్మ లగుచున్ బ్రహ్మాదముల్ మిమ్ము శ్రీ
హరిపైఁ బాడిరి మంగళారతులు నవ్యాఽమోదచూకందప
ష్పరసాఽస్వాదనతుందిలాళివిలసద్బంకారనాదంబులన్

278

శా॥ మింటన్ జంటలు గట్టి దేవతలు స్వామిన్ సొంత మన్నేడ్క వా
ల్గంటుల్ దంటగ వెంట నంటుకొని రాఁగా నిల్చి నద్భక్తిహారే
గంటన్ తెప్పల నంట నీక ఖగరాట్యంధాగ్రసంయాధుఁడై
యుంటన్ జూచిరి కంటకాసురవిదారోదగ్రదోర్దంశునిన్

279

నీ॥ నరకరక్షి^రరాజనిరసనంబును జేసి

ధరణిభారముఁ బాఁప సగుగునపుడు;

సురల్కై మంత్రానధరణీధరోద్ధారి

మును జేయఁ గృపతోడఁ జనినయపుడు

సాత్రాజితీశతపత్రనేత్రికి దేవ

భూజంబుఁ గొని రాను పోయినపుడు;

గర్వాతిదుర్వారపూర్వగీర్వాణాఽల్లి

నెల్ల హింసింపఁగా నేగినపుడు,

శ్లో॥ గీ॥ పూర్వకథలను బ్రతిరాట్యర్థభంమ

వాహనాఽహుడుఁ డయ్యె నవ్వసరుహాత్ముఁ

డనుచు వినుచుందు మెప్పు; డీదినమునందు

మనము గన్నులఁ జూచితి మనుచు జనులు.

280

క॥ అతికుతుకాన్వితు లై శ్రీ
పతిపదపంకజయుగంబు భాసురభక్తిన్
దతమతియుతు లై సుగసం
తతిరీతిని అప్ప లిడక తప్పక చూడెన్.

౭౦

క॥ తిరువీదిన్ జని శ్రీహరి
తిరుగన్ జనుచేర భూమి నేవాస్వతుఁ డై
నరనాథుఁడు హితనరవర
పరివృతుఁ డై యెదురుకొనఁగ భాస్వద్భక్తిన్.

౭౧

మ॥ స్ఫురదప్టాపదదివ్యరత్నరుచులన్ భూస్యంతరిత్రాస్మది
గ్భరితం బై తగుచల్పచప్పగమునన్ బాధోధి గాజన్మ్యకుఁ
తురు నందంబుగ నుంచి వీధి జనుచున్ దోరలగునన్ పెద్బుట్టి
హరిఁగన్గొంచు నదభ్రసంభ్రమమనీషుఁడ యెత్తున్ పడఁగిన.

౭౨

క॥ “మీ చెవ్వు? రిచ్చటికి రాఁ
గారణ మది యేమి? జలధి కన్యామణి యీ
దారినిఁ దిరువీదికిఁ జను;
దారిని నిలువకయె మీరు నలఁగుఁ” డటన్నన్

౭౩

మ॥ భగవద్దాసు లిట్లనిరి.

౭౪

మ॥ తలఁగంగా నిటు వచ్చినార మొ? సుధాధామామజాత్రంబును
డ్విలసన్నేత్రినిఁ బెండ్లి యాడుటకునై వేంచేసినాఁ డంజనా
చలశృంగాగ్రగుహవిహారుఁడు గనచ్చక్రాబ్జగోర్ధాముఁడున్
జలజారాతిహితేక్షణుఁడు; త్రిజగత్స్వమిన్ దగన్ జూడుఁడీ.

౭౫

ఉ॥ చూచినవానిపుణ్యమును జూచెన మం చనువారిభాగ్యమున్
 చూచినవానినూపములు, జూచినవారలకీర్తిసంపదల్
 లోచనకన్గ గాడనలలోచను లబ్ధభువుండు నానిగ
 ల్లోచనుఁడు ద్విపంచశతలోచనుఁ డైన నుతింప శక్తులే;

౮౪

క॥ అది గనుక మీ న శ్రీహరి
 పదములసన్నిధికి వచ్చి భాసురభక్తిన్
 విదితముగ మ్రొక్కి నిలిచిన
 సదయుగ డై నచ్చు; నేమిసంశయ మనినన్

౮౫

వ॥ రమాదేవిభక్తపరు లిట్లనిరి.

౮౬

దే॥ గీ॥ కావలసి యున్న నూచిన్నికన్నెకడకు
 వారె వత్తురు; మే మెల నత్తు మచటి?
 కెప్పుడు లక్ష్మీనిఁ జూతు మం చెదిరిచూచు
 చుండి జా గేల? పిలుచుక గండు పోండు.

౮౭

క॥ అనిసంతన వా దేనికిఁ
 బనివడి వచ్చెదను పెండ్లిప్రాయపుపడుచై
 నను మీరె యెత్తుకొని మా
 పసభోదరుకడకు నపుడు వచ్చెద రనుచున్

౮౮

దే॥ గీ॥ ఉభయవాదులు నీగీతి నొకరి కొకరు
 వేడుకకునయి మాటల నాడికొనుచు
 నమిశసంగోపచిత్తు లై యలగుచుండు
 వేళఁ బలికిరి సిద్ధాంతవేదు లిట్లు

౮౯

తే॥ గీ॥ లగ్న మొక రెండుగడియ లాలస్య మైన
 లేదు; మాటలఁ బొద్దు నీలీల జలుప
 వలదు; రామస్పృహలకవదునిఁ బూజ
 సేసి తోడుక పోదము శీఘ్ర మనిన.

చ॥ పరిమళ మొప్పుగందవొడి పాణితలంబునఁ బూని శోభిల్లు
 సరసిజపాణిమేన జనసంఘము నల్లెను; రామభూవరుల
 డురుతరకాంచనాంచితమహోజ్జ్వలరాంకన మొచ్చు కేశభుజ
 మురజముఖాదివాద్యములు మ్రోయఁగఁ దోడుక వచ్చి వేడుకన్

మ॥ ఘనవాసవోపలవేదికఁ జెలఁగుచొక్కం బైనజాబిల్లి
 లను నిర్మించిన పెండ్లిపీటలను శ్రీలక్ష్మీహృషీకేశులన్
 వినయం బొప్పఁగఁ బాంచరాత్రవిధులన్ వేంచేయఁగాఁ జేసి భ
 ర్తనపీనాంబర యుగ్మ మిచ్చి మధుపర్కంబున్ సమర్పించియున్

కం॥ రంగస్థానిగణఖచితా
 భంగోత్తుంగై కభవ్యభర్తమయం బ
 మంగళసూత్రము నలమే
 ల్మంగకుఁ గట్టించి రపు డమందప్రీతిన్

తే॥ గీ॥ లలితలావణ్యముక్తాఫలంబులు దలఁ
 బ్రాలు నోసినఁ గేశవపద్మపాణి
 మూర్ధములఁ జూడ నొప్పెను, ముదముతోడ
 సురలు మందారసుమవృష్టి గుఱిసి రనఁగ

సీ॥ మంగళం బలమేలుమంగకు; మహితతు
 రంగదభంగవిహంగునకును;
 భృంగసన్నిభనీలశృంగారధమ్మిల్ల;
 కంగజకోటిదివ్యాంగునకును;
 గుండకోరకరదనేందువక్త్రుకు, లన
 త్సుందరక్షీరాబ్ధిమందిరునకు;
 మందిరద్వికచారవిందకు; భాసురా
 మందనిర్జ్వరబృందవందితునకు;

శే॥ గీ॥ సనుచు మంగళాఽరాత్రిక లమితభక్తి
 గంతనిర్జితవిలసితాకుంతనాద
 కలితకలకంఠులై మహతోత్కంఠశ్శాంతి
 లలితకంఠులు వాడిరి యలత లేక

౯౫

ం॥ మునినాఁ డిరుణుఁడు సురుణుని
 శిరణంబును జూచె; సంత సంధ్యావేళన్
 సరివరుఁ డాసరిసముతోఁ
 గరదీపసహస్రప్రచయము ఘనముగ వెలుగన్

౯౬

॥ అంబరచుంబి తేకి కలశాగ్రచిరత్న సురత్న కాంతితో
 సంబరత్నదీధనుల నావలఁ ద్రోయఁగఁ జాలునట్టిది
 వ్యోంబరజాలసంకలిత మై తసరారుప్రభాఽంతమందుఁ నీ
 తొంబరధారి నిందిరను సందము నొందఁగఁ జేర్చి వేడుకన్

౯౭

౦॥ తిరుసీదన్ జనుచుండఁగా సపుడు విస్తీర్ణప్రభోదగుఁ డై
 యరుణుండున్ సజనస్త్వ సప్తిరథుఁ డై యభ్రావరోహుండు నై

ధరణీభాగమునన్ జరించు సనుచండం బొప్పి, భవ్యప్రభౌ
వరుగ్యుక్తరమేళ భావము జనప్రాతరంబు పీఠ్వింపంగన్

౫౦

తే॥ గీ॥ తిరుగ శ్రీహరి వేంచేయ సరవసుండు

ధరణీసురులకు మఱునాఁడు పరమభక్తి

సరసమృష్టాన్నములు నెట్టి, చరమధరన

ధరదరీవివరమునకుఁ దరణి సనిస

౫౧

శా॥ సౌరక్షత్రనుజన్మ కేతనకసచ్చామికరస్వచ్ఛపి

స్తారాంశుచ్ఛట లష్టదిక్కులను నాచ్చావంపంగన్ వేంకటేశ

సౌరధ్యానితరుక్మకుంభవిలసతేస్పంద్య మౌస్యందనం

బారోహింపంగఁ జేసి సందిరను దైత్యధ్వంసనిన్ భక్తితోన్

౧౦౦

ఆ॥ పే॥ స్యందనస్థుఁ డై సచక్రిని నేవించు

జనులు భువినిఁ దిరిగి జన్మ మెత్తె;

రమ్మతపదముఁ గొందు; రానందమున నుందు;

రందు కేమి సందియం బటంచు.

౧౦౧

కం॥ దర్పకజననీజనకుల

కర్పించిరి సకలజనము లగణితభక్తిన్

గర్భాగాఽరాత్రికలను

నేర్చునఁ గానుకలతోడ నిర్మలమతు లై

౧౦౨

సీ॥ కంధిరాట్కనృకాకలితవక్ష! పరాకు;

కర్పరసంహరకర! పరాకు;

పశునతినుతదివ్యపాదపద్మ! పరాకు;
 పన్నగారిధ్వజ! బహుపరాకు;
 జఠరాంతరాలురజ్జలజజాండ! పరాకు;
 స్మరశతకోటిసుందర! పరాకు;
 పృషదశ్వభక్తభుక్పించమాలి! పరాకు;
 సకలాఘవిషజాంగలిక! పరాకు;

తే॥ గీ॥ మిత్రశశినేత్ర! కర్పూరచిత్రనేత్ర!
 పత్తిరాజస్యకంఠాణ! వృత్రహరణ
 నీలనిభగాత్ర! నీలాఽవనీకశత్ర!
 బహుపరా కని మాగధుల్ ప్రస్తుతింప.

౧౦౩

స్తీ॥ రంభోర్వశీమేనకాఽంభోరుహఽసనాఽ
 సమవారసతులు లాస్యములు నలుప;
 నిత్యసూర్యపమాన్నత్యగుణాఽధ్యుతౌ
 సద్వైష్ణవులు శ్రుతుల్ సదుపుచుండ;
 మణిగణోజ్జ్వలవిభూషణభూషితాంగులై
 క్షావరు లగ్రభాగమునఁ జనఁగ;
 భేర్యాదివాద్యగంభీరరావంబులు
 కర్ణపేయముగ నాకసము ముట్ట;

తే॥ గీ॥ విమలకరదీపికాసహస్రములు సెలఁగ
 రామధరణీశసహితంబులై భూమిసురవ
 రాఽదిసర్వజనంబులు మోదమునను
 రథముతోఁ గూడి తిరువీది రమణఁ జనఁగ.

౧౦౪

తే॥ గీ॥ చక్రబాణంబు లలగెను “శక్రవైరి

చక్ర మీదేయి ధారుణీచక్ర మవియ

శుక్రనిగ్గతకీలోగ్రచక్రిచక్ర

మమితచక్రంబు లై వచ్చె” ననుచుఁ బొగడె.

౧౦౫

క॥ ఆకాశబాణములు సుర

లోకసమీపమున కెగసె; లోలాత్మకు లై

పాకద్విఙ్ముఖవిబుధులు

చీకా కై “యింక నేమి నేయుదు?” మనఁగన్

౧౦౬

తే॥ పెట్లగోవులు బాణముల్ బిరుసులు మొద

లైన వన్నియు లంక యం చమరఁ జేసి

సూత్రపుత్రిక సంజీవుతురీతి

నొనరఁ గావించి చిత్రభానుని రగుల్పు.

౧౦౭

చ॥ మును దశకంఠపూర్వరము మోదముతోఁ బ్రసదశ్వసూతి! పన్

గినుకఁ గృపీటయోనిశిఖఁ గీల్కొనఁ జేసినయల్లు వ్రేల్కిడిన్

ఘనబహుళస్ఫులింగములు గప్పుచుఁ బుత్రిక వచ్చి వత్తికిన్

గొనఁ దగిలించి పోవఁగ నకుంతత నేర్చిన నొక్కపట్టునన్

౧౦౮

మ॥ స్ఫురదుర్వీధరకందరంబులు హరిచ్చండాలశూర్పశ్రుతుల్

కరమున్ భేదిలఁ జేయుచప్పుడుల నాకాశస్థలిన్ గప్పి దు

స్తర మై తారలఁ దాకి రాలె ననుచందం బొప్పి నాశ్చర్యతన్

నరసందోహము సూచుచుండ నపు డానక్షత్రబాణానవుల్

౧౦౯

శ్లో॥ గీ॥ ఇవ్విధంబునఁ దిరువీది నేగి మఱల
నరుగుదేరఁగ మఱునాఁడు హరినిఁ దురగ
వాహనాఁడూఁ డగుఁ గావించి వైభవమునఁ
బాఱువేటకుఁ గాంతారపథముఁ బట్టి.

౧౧౦

చ॥ చని మృగయావినోదమును నల్పి నిశీధినివేశ వచ్చుచో
వనరుహపాణిసన్నిధినివాసుని శ్రీతిరుమంగయాళు వా
రనియెడుచోర శేఖరుని నశ్వముమీఁదటఁ జేర్చి తస్కరుల్
సని హరిసర్వవస్తుచయసంగ్రహణంబును జేసి తెచ్చినన్

౧౧౧

శ్లో॥ గీ॥ చామరాఽదికభూషణజాల మెల్ల
సంగ్రహించుక చోరులు సనినఁ; జక్రి
లచ్చివాకిటిముందర వచ్చి నిల్చి
'తలుపుఁ దెరువు' మటంచును బలుకుటయును.

౧౧౨

సీ॥ “ఇందు రాఁ బని యేమి యీరేయి? మీ రెవ్వ?”
రన; “మీనరూపుఁ డీయనఘుఁ” డనిన;
“మీన మైన జలంబులోనె యుండు” నటన్నఁ;
“గచ్చపవేషుఁ డీఘనుఁ” డటన్నఁ;
“గచ్చపం బిలక్రిందఁ గాని యుండ” దటన్నఁ;
“గిరివర్షధరుఁ డై నహరి” యటన్నఁ;
“గిరి వివినంబులోఁ దిరుగు” నంచన; “నర
హరి” యన; “హరి యైన నద్రిగుహనె;

తే॥ గీ॥ వామనుడు బిచ్చ మొత్తును; వగరుతాని
యడవి కేగును; 'రా' జన నాకసమున;
హలి మహిళ దున్ను; బొడ్డుఁ డెసమితవర్తి;
'కలికి' యన్నను జిలుకలకొలికి గాదే".

౧౧౩

తే॥ గీ॥ అనిన "మృగయావిహారి యై యలసినాడు
తలుపుఁ దెరువుడి; హరియె; మీతలఁపులొని
కోర్కె లీడేర్చు" నన నొక్కకువలయాక్షి
వాకి లెడలించి హరికి నివాళి యిచ్చె.

౧౧౪

కం॥ ఘనమణికాంచనసింహంబు .

సనమున వరపాంచరాత్రశాస్త్రజ్ఞులు శ్రీ
వనితను హరి నుపవేశన

మొనరిచి హరితుల నిచ్చి రుత్సాహముతో

౧౧౫

తే॥ గీ॥ అంత మఱునాట నవభృథం బాచరించి
పుష్పయాగంబు రాతిరి పొసంగ సల్పి
భూరిదక్షిణ లమితముల్ భూసురులకు
నొసంగి భూపతి నిజకీర్తి నెసంగ జేసె.

౧౧౬

కం॥ ప్రతివత్సర మిట్టులె శ్రీ
పతికల్యాణోత్సవంబు పార్థివవరుఁ డా
శ్రీతపత్సలుండు భక్తి
సతతము నొనరించుచుండు సంయమివర్యా!

౧౧౭

క॥ రామస్వపాలునిసోదరి

‘రామమ్మ’ యటంచుఁ గలదు; రాజితకీర్తి

సోమాంభుజభూవీలన

ద్భామామ్మశహైమధరవితానముఁ దెగడున్

౧౧౮

క॥ “అనసూయగుణగణంబుల

ననసూయయె యనఁగ వచ్చు; హరిపదయుగభ

క్తిని సల శఙ్ఖరియె నమ” యఁ

చనఁ దగురామమ్మతోడ నన్యులు నములే!

౧౧౯

క॥ శమ్ముఁ డగురామభూవరు

నమ్మానిని సూచి పలికె “నమ్మకడుపునన్

నెన్నిని మన ముదయించితి;

మిమ్మహి హరిసేవ సేసి యెంగితి వీవే.

౧౨౦

ప॥ ఘనమగుకీర్తివెన్నెలలు గాయ బుధాల్చితకోరపాళి నిన్

వినుతి యెసర్చుచుండఁగను వేమఱు నే విని సంతసించి నీ

పనియెనునావఱో భవమహాల్లవ మీదెన సంచు నున్నదా

నను; హరిసేవ నేయుటకు నాకు నుపాయము సెప్పవే” యనన్ ౧౨౧

ప॥ అనిన రామభూపాలుఁడు.

౧౨౨

క॥ “అక్కా! కేశవసేవకు

మిక్కిలి నిఁక నేమి గలదు? మే లగు మఱి నీ

పిక్కఱి హరిసన్నిధిలో

నొక్కమహాగోపురంబు నొసరింపు” మనన్

౧౨౩

కం॥ శిల్పివ రేణ్యుల నప్పుడె

పిల్పించి మహోజ్జ్వలై కప్పఘటర ఫణిరా

టక్కులమహాద్వారంబునఁ

గల్పించెను గోపురంబు ఘనతరభక్తిన్

౧౨౪

సీ॥ “ఆధారరహిత మీయమరాఽలయ” మటంచు

ధాత వెట్టినపోటిస్తంభ మనఁగ;

“స్వామి నీక్షించఁగాఁ బ్రేమతో నేతెంచి

యలర నిల్చినహిమాచల” మనఁగ;

“నమరాశనఘటంబు సమసి జల్లున దిగ

జారెడిఘనసుధాధార” యనఁగ;

“మురహరుభక్తాఽళిఁ బ్రోవంగ నిడినని

శ్రేయసాఽయతననిశ్చేణి” యనఁగ,

తే॥ గీ॥ శుభ్రతానిర్జితోజ్జ్వలాద్రభశార

దాభ్రవిభ్రాజితాభ్రాఽపగాఽభ్రదంతి

శుభ్రవారిజమహితసితాభ్రదీప్తి

గలమహోదగగోపురం బలరుచుండె

౧౨౫

వ॥ అది మరియును దరుణతరణికిరణవిభవవిభాసమానాసమానసాలభంబు

కాపుంజమంజులకరకంజకలితనీరాజనదీపికోజ్జ్వంభితశాతకుంభగంధీనశుం

భస్తంభవిరాజితంబును; సత్కుద్రహర్యక్షతరక్షుమ్మగభిగజగతీసుహావిచి

త్రవిచిత్రితాప్రతిభాసమానప్రతిమావితాసఖచితబాహ్యైషుంకంబును;

వడనబింబప్రతిబింబకరవిమలతరముకురబింబస్థగితచతురాఽశాంతర్భిత్తి

కాప్రదేశంబును; దదుపరి సమస్తదిగంతరాశాంతరవికీర్యమాణహరిత
 కాంతిచ్చట సముదయసహితమరకతవ్రాతపరిచ్ఛన్నవలభిభాగంబును;
 నిగన్నిగాయమాససగారాతిసీలోపలజాలరచితసలలితవాతాయనవితా
 సంబును; నాంద్రతరళరచ్చంద్రచంద్రికోపమాసవజ్రోపలసంఘటితనిశ్శ్రే
 శీశ్రేణీయుతంబును; సంతతనిరీక్షణజనితవిస్మయాఽసందకందళితబృం
 దారకబృందపృథ్వీయూరవిందాభ్రంకషళిఖరప్రకాశితంబును; సంభృత
 గదాదండసిగర్గళబాహుగ్గళశోభితజయవిజయపాలితబహిర్ద్వారోభయ
 ప్రిదేశంబును నైసయమ్మహాగోపురద్వారంబున శ్రీమదంజనసగాగ్రం
 తుంబు ఉగుశ్రీమద్వేంకటరమణుండు శ్రీమదలమేల్మంగాఽంగనాసహి
 తంబుగా సకలజనబృందంబులున్ జూడ నీడోద్భవాధిపాఽరూడుం డై
 తిరువీదిని వేంచేయుటకు సిగ్గమించుసమయంబున; విభీషణగుణమణిగణ
 భూషణుం డిభీషణుం డై సతూముకులపయఃపారావారరాకానిశాక
 గుం డగురామశ్మృపాలుండు హస్తస్యస్తమంజులచామరప్రశస్తుం డై
 పాశ్చ్యంబునఁ జనుచుండ; నందిబృందంబులు వందసంబులు నేయుచుండ;
 శత్రుధనులు “వేత్రవతీభర్త! రతిస్వామి! బహుపరాకు! హెచ్చరిక!”
 యని శైవారంబులు నేయుచు సందడించుమందిని ముందర నదల్చు
 చుండ; వారవనితజనంబులు దమ కిచ్చుమెచ్చులకునై యచ్చరమచ్చె
 కంటులరీతి హెచ్చుగాఁ దమకు వచ్చినటుల విచ్చలవిడి నటించుచు,
 యువజనంబుల సచ్చికబుచ్చికలు నేయుచు, బురోభాగంబునఁ జను
 చుండ; జరమభాగంబున సందసునందసనందసబృందారకాఽచార్యులం
 బుల వేదపారాయణంబు సలుపుచు శ్రీవైష్ణవబృందంబులు ననుచుండ;
 గవిసికిరంబు విద్యోతమాసగద్యపద్యవచనరచనాచాతుర్యంబులు నెఱ
 పుచుండ; నారదతుంబురూపమాసగాయకసముదయంబు తానమాస

విధానంబుల గానంబు నేయుచుండె; బురజసనివహంబులు స్వకీయసో
 యుతంబుగా తేప్పలు విప్పక తప్పక చూచుచు గుంపులుగుంపు లై
 నిలింపులసొంపు దీపంపఁ “దోరం బగునమ్మహాద్వారగోపురంబును ర్నా
 ణం బొసర్చినవా నివ్వరో!” యనిన; “సకలసృపాలముల్ యగురామ
 భూపాలునహోదరియు, విబుధజనమందిరాల్లిందనుండరిమందారా రా
 మ మ్మగురామమ్మ” యని యొకరి కొకరు చేతులన్ జూపుచు నగు
 దెంచునపుడు; భేరీధాంధణధంధణాయమానబంధురసినదంబు ను
 ధాంధఃపరిపంథరాజలోకంబు విని భయభ్రాంతత్వత్యు లగుచు “శక్రి
 యుతంబుగా నవక్రపరాక్రమంబున సక్రోధుం డై చక్రి మనమీదఁ
 జక్రప్రయోగంబు నేయం జనుచెంచెనో!” యని శంకాఽఽతంకిసంకి
 లితమానసు లగుచుండ; లెక్క నేయ నెవ్వరికి శక్యంబు గానియమ్మ
 హాసేవావైభవంబు, స్వర్ణామంబురీతి ఖచరాధిపవగివేష్టితంబు నై,
 గ్రహమండలంబుభాతి బుధశనై శ్చరయుక్తంబు నై, మానసకాసాగిం
 బుచెలుపునఁ గవివ చావై లక్షణ్యంబు నై, బదలకాఽశ్రమంబుచా
 డ్పున సరనారాయణప్రకాశితంబు నై, యయోధ్యాసగిరంబువోలే
 రామావనీపాలపరిపాలితంబు నై, నాగలోకంబువిధంబునఁ జక్రిప్రకాశి
 తంబు నై యుండె; నంతః—

౧౨౬

కం॥ గోపురవరమందిరఘన

గోపురకలశముల ముద్దుఁ గొనుచున్నవి; యా

గోపురశిఖరాగ్రము లవి

గో! పురమునఁ జెలఁగును; గనుఁగొను! మునితలకా!

౧౨౭

క॥ అని యివ్విధమున నారద
మునిగణచంద్రుడు విశేషమోదయుతుండై,
ఘనతర ఫణితిని శంభుడు
వినిపించిన విస్మయమున విని చనె స్వేచ్ఛన్.

౧౨౮

ఫ ల శ్రు తి

సీ॥ ప్రిచీదిశాధీశ భాసురవిభవంబు,
స్వాహాసతీభర్తృసదృశశుచిత,
ధర్మరాజసమానధర్మగుణావాప్తి,
పుణ్యజనాధిపాగణ్యశౌరభి,
మంభోధిరాజనృగంభీరభావంబు,
పృషదశ్వసంకాశపృథులబలము,
రాజరాజనిధానరాజమానధనంబు,
నార్యేశ్వరోజ్జ్వలావార్యకీర్తి,

తే॥గీ॥ శ్రీమదలమేలుమంగాపరిణయ మిలను
వినినచదివినవ్రాసినజనుల కెల్ల
శ్రీనివాసుండు నిచ్చు విస్తీర్ణకరుణ
ననుచు సూతుడు శౌనకమునికిఁ జెప్పె.

౧౨౯

ఆ శ్వా సాం త ము

శా॥ సోమాఽప్తానుజకంఠలుంఠనశి తేషుప్రాంచదస్తాకన
ద్దేమా నర్హ్యమణిగణప్రథితదివ్యేష్వాససందానితో
ద్దామజ్యోద్భవభూరిశబ్దభయభృతౌఽర్యోగశౌర్యాహిత
స్తోమాంపరోయతహృత్సమూహసురరాట్టున్ తాత్మింఘ్రి
దివ్యాంబుజా! ౧౩

వ న మ యూ ర ము

అక్షరస్పృహోక్షకృతహస్తివరగక్షో!
శిక్షితవిపక్షసరసీరుహసిభాక్షో!
వృక్షచిరదక్షనత! శ్రీకలితవక్షో!
ఋక్షవిభులక్షణసమీరితకటాక్షో!

౦౩౦

గ ద్య ము

ఇది శ్రీరామచంద్రసదాశివవిందనమందరసా న్నాదసముంది
లేందిందింరాయమానమానసతూమువలశిక్షీరపోరావార
రాకాసుధాకరరామక్షోపాలసూక్ష్మత్రపవిత్రచరి
త్రాక్షీణాంధ్రగీర్వాణచణరామచంద్రావస్థి
పాలవిరచితశ్రీమదలమేలుమంగా
పరిణయం బనుమహాప్రబం
ధంబునందుఁ జిత్తున్ద్రాశ్వాసము
సర్వంబు సంపూర్ణంబు
ఓం